

Epistola lui S.
No. 30.

CORESPONDINȚA SECRETA

ȘI
ACTE INEDITE

CAPITOLUL

ALTE

CAPILOR REVOLUȚIUNII ROMÂNE

DE LA 1848

ȘI ALTE ADMINISTRAȚIUNII DE LA BALTA LIMAN
ADUNATE ȘI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU

CRAIOVA

TIPOGRAFIA

TIPOGRAFIA ROMÂNĂ N. I. MACAVEI

1892.

11
3358

TAF

BROS

BONI

Pagina

Scrisórea lui Eliade către Negulic, No. 1.....	1
idem id. id. No. 2.....	4
idem id. id. No. 3.....	6
idem id. id. No. 4.....	8
Scrisórea lui Negulic către Eliade No. 5.....	13
Scrisórea Preotului Șapcă către Pleșoianu No.6.	29
Scrisórea lui Eliade către Pleșoianu, No. 7....	30
idem id. id. No. 8....	31
idem id. id. No. 9....	32
Scrisórea lui Eliade către emigratii din Brassa	
No. 10.	34
idem id. id. id.	
No. 11.	35
Scrisórea lui Eliade către D. N. Russo, No. 12.	38
Scrisórea lui Ștefan Goleșcu către D. Christofi,	
No. 13.	41
Scrisórea lui Ștefan Goleșcu către Pleșoianu	
și D. Christofi, No. 14	43
Scrisórea lui Ștefan Goleșcu către D. Chris-	
tofi, No. 15	46
idem id. id. No. 16....	48
idem id. id. No. 17....	49
Scrisórea lui Ștefan Goleșcu către Pleșoianu	
No. 18	51
Correspondență particulară a ziarului „Pressa“.	
No. 19.	52
Epistola lui Eliade către D. C. Racotă, No. 20....	57
idem id. id. No. 21.....	59
idem id. id. No. 22.....	66
idem id. id. No. 23.....	69
idem id. id. No. 24.....	83
Epistola lui Eliade către Pleșoianu No. 25....	86
Epistola lui Pleșoianu către Eliade. No. 26....	88
Epistola lui Pleșoianu către d. Christofi No. 27.	90
idem id. id. No. 28. 21.	91
Epistola lui Pleșoianu către Viziru, No. 29....	95

Epistola lui Ștefan Goleseu către Pleșoianu, No. 30.	97
Epistola lui Grig. Grădișteanu către Pleșoianu, No. 31.	99
Epistola lui Ștefan Goleseu către Pleșoianu, No. 32.	101
Epistola lui Pleșoianu către D. Christofi, No. 33.	103
Epistola D-nei Elisa Pleșoianu către Christofi, No. 34.	105
Petiția lui Neguliei către guvernatorul turc din Brussa No. 35.	106
Epistola lui Pleșoianu către vedava lui Ne- guliei No. 36	107
Epistola lui Eliade către C. D. Aricescu No. 37.	108
Conceptul unu apelu al lui Eliade către Românii, No. 38.	109
Epistola D-lui Botiac către Prințul Napoleon președintele Republicii franceze, No. 39.	112
Decretul guvernului provizoriu de la 48 pen- tru numirea D. C. Romanescu ca secretar al a- celui guvern. No. 40.	115
Raportul d-lui Dervișu Pașa în privința ad- ministrațiunii Prințului Știrbet, No. 41.	116
Anexe la acestu raport, No. 42.	123 125
Listă de opere și diare, ce pot servi la isto- ria revoluțiunii de la 48, la administrația de la Balta-Liman, și la chestiunea unirii principa- telor, No. 43.	128

P R E F A Ț A

Publicând a treia broșură privitoare la actele inedite și epistole particulare ale capilor mișcării de la '48, prima mea datorie este de a arăta sorgința epistolei No. 1 din broșura II, sorgința scrisorii răposatului Ștefan Golescu către Domnitorul Alexandru Ghica, cu data de 1 Ian. 1839; căci 'mă a scăpat din vedere această cu ocasiunea publicării actului menționat.

Acea epistolă nu mi s'a comunicat de familia Golescilor, cum au putut crede aceia cari s'au simțit pôte atinși prin acea epistolă; nă coppie după acea scrisore am găsit'o între hârtiile socru-meu răposatul Căpitan Dimitrie Ciocărdia, care coppie era scrisă de răposatul cumnatu-meu Șcarlat Voinescu. Prin ce împrejurare acesta 'și a putut procura aceea coppie, nu pot afirma; adevărul însă este că nu familia Golescilor 'mă procurat acea coppie. Cât pentru publicarea unor asemenea acte, această e o cestiune de apreciere; eu cred c'asemenea acte pot servi ca materială pentru istoria timpilor la care se raportă.

O repetă, că artistul Negulici, însăși epistolele private ale omenilor politici potă fi publicate, chiar trăind ei, spre a servi de eșemplu: cei ce au lucrat bine, să se bucure; cei ce au lucrat rău, să roșască; priimind fie-care răsplata faptelor lor, în persóna lor sau a urmașilor lor.

Acastă datorie implinită, venim a ne împlini altă datorie, datorie de recunoștință către D. D. N. Crețulescu, Alexandru Christofi, C. Racotă și C. Romanescu cari au bine-voit, în interesul istoriei, a ne procura diferite acte și epistole, ce revarsă lumină atât asupra mișcării de la 48, a administrațiunii de la Baltaliman, și a cestiunii unirii Moldo-României, cum și asupra conduitei politice a bărbaților ce au jucat un rol, mai mult sau mai puțin important, în acele epoe de regenerare și de umilire a naționalității noastre.

În urma scandalului provocat de d. Eliad fiul, în séra de 10 Decembrie, anul espirat, și despre care vom vorbi la finele acestei preface, scandalu relatat de *ziarul Zina* în No. de la 12 Decembrie espirat, D. Alex. Christofi a pus la dispozițiunea noastră, nu numai corespondința sa proprie cu Stefan Golesecu, cu Negulici și Pleșoianu, dér și corespondența acestora între dînșii, din timpul emigrațiunii; ast-fel că prin acelle acte și epistole se revarsă lumină mare asupra conduitei politice a capilor mișcării noastre de la 48. În această broșură publicăm parte din acea interesantă corespondență.

Prin ce împrejurare corespondința Pleșoianului cu Stefan Golesecu și cu Negulici, cum și a acestora cu alți colegi ai lor de la 48, se află azi în posesiunea D-lui Christofi?

Din epistola Pleșoianului No. 36 din această broșură se constată că soția reposatului Negulici, dupe mórtea acestuia, a încredințat Pleșoianului corespondența sa cu Golesecu, Pleșoianu, Grădiștenu, etc; iar Pleșoianu, la mórtea sa, a încredințat D-lui Christofi, amicul său intim, atât corespondința sa cu cei l'alți colegi ai sei, cum și corespondința lui Negulici, cu Golesecu, Pleșoianu etc. conform dorinței exprimată de Negulici înainte morții séle dupe cum ne-a assigurat consórta acestuia.

D. Christofi, comunicându-ne totă această corespondință, și ajutând încă tipărirea acestor a treia broșure cu suma de 200 fr., ne-a dat o îndoită probă de afecțiune și de încredere; nu ne îndoim că publicul i va mulțumi pentru acest serviciu adus istoriei Revoluțiunii de la '48; din parte-ne, exprimăm D. Christofi grațitudinea noastră pentru acele acte importante, cum și D. C. Romanescu pentru notele ce ne-a procurat, și pentru 200 fr. cu care a ajutat tipărirea Broșurei III.

Asemenea exprimăm recunoștința noastră D. C. Racotă care, după citirea primei și a doua broșure relative la actele capilor mișcării noastre de la '48, a binevoit a ne comunica și D-sa mai multe epistole interesante ale lui Eliad, epistole cari revarsă lumina asupra *Memoriilor selle intime*, publicate de D. N. Russo, și mai ales asupra cestiunii unirii principatelor.

Înainte d'a explica unele din scrisorile din această broșură, ne credem datorți a da câte-va explicații asupra lui Negulici și Pleșoianu, morți și îngropați în streinătate.

Din epistolele Pleșoianului, din care publicăm câte-va în această broșură, cum și după mărturisirea D. Gen. Tell, care a fost șeful său militar înainte de revoluția din '48, și chiar în timpul acelei mișcări, se constată că Pleșoianu avea o pozițiune independentă la '48, și că participat la aceea mișcare din convingere, luptând cu neinteresare și abnegare pentru triumful principiilor sacre coprinse în programul revoluțiunii de la '48; apoi resemnarea sa sublină în timpul emigrațiunii, sufferind cu mulțumire pentru cauza sacră, fără a se plînge o singură dată de sufferințele esilului, în fine abnegarea sa, deasă d'un apostol al libertății, l-au făcut iubit și stimat de bărbați onorabili ca Gen. Tell, Golescu, Negulici, etc; ast-fel că numele său este cu drept cuvânt pronunțat

cu respect de contemporanii sei; și istoria imparțială i va da locul ce i se cuvine în istoria Revoluțiunii noastre de la 48.

Neguliei, care a fost trimis în Franția de un unchiu al său pentru studiul picturii, întornându-se în patria sa înainte de 48, s'a ocupat cu pictura mai mult ani, făcând portrete cu ulei și cu creionul; apoi în anul 47, a ocupat catedra de desen la colegiul S-tu Sava, ajutând tot d'odată pe Eliad, ca colaborator, la redactarea *Curierului Românesc*; și tot în această fôie, a tipărit parte din *Scrisorile la Sofia*, de Aimé-Martin, și din *Vocabularul său*; apoi a publicat mai multe opere ce anunțase în catalogul său despre o *biblioteca enciclopedică*, religioasă, morală, literară, științifică, etc. pentru educațiunea omului din lăgân și până la mormânt. (1)

În cele trei luni ale Revoluțiunii noastre de la 48, Neguliei a ocupat cu demnitate postul de prefect la Prahova, unde a lăsat suvenir neșterse în memoria locuitorilor din acel district, prin blîndețea, onestitatea și patriotismul său luminat.

Ca emigrat după o ședere de câte-va luni în Constantinopol, a fost transferat la Brussa cu alți emigrați români, cărora Pôrta le-a fost assignat esistența printr'ua lăfa mensuală, din care ajutara și pe Eliad pentru susținerea cauzei sacre, și pentru esistența sa în Paris, pînă când Pôrta a assignat și lui Eliad esistența familiei sële, printr'ua lăfa mensuală de 3000

1) Și anume:

Educația copiilor de familie, traducere de la Aimé-Martin.

Scrisori la Sofia asupra himiei fizice, etc. idem.

Vocabularul român, de cuvinte strebune.

Călătoriile lui Gulliver, [ilustrat] trad. de la Swift.

Maria, ... romane morale, traduse una după Berthod.

Clotilda și Edmond și alta după Paccard.

Dreptatea lui Dumnezeu, dramă care s'a jucat pe scena teatrului național.

lei, și printr'ua gratificațiune de mai multe decimii de mil lei turcești.

În primăvara anului 1851, consumată de nostalgie, ca Bălcescu ca Voinescu și alți emigrați, cum și de amare decepțiuni, din cauza intrigilor perfide ale unor falși amici, cum atestă câte-va epistole alle DD. Grig. Grădiștenu, Scarlat Filipescu și alții, Negulici se stabili cu consórta sa în Constantinopole, unde și muri în Maiu seu Iunie acelașu anu. Mórtea sa fu regretată de toți Românii cari l'au cunoscut; dovada, epistolele unor emigrați, ca cea de sub No. 36 și altele ce posedăm.

Să dăru acum câte-va esplicări asupra unora din epistolele din acéstă broșură.

Pentru înțelegerea epistolei de sub No. 1, lectorul urmăse să citescă paginile 90—93 din opera D. N. Rousso (Locustenu) tipărită în Bruxelles la 1855⁽¹⁾.

Din epistolele No. 1—4 se vede stima ce Eliade purta lui Negulici, pe care 'l trata de *bărbat mator*, *luminat și voitör de bine al lui Eliade*; ast-fel că adevărurile lui Negulici din epistola No. 5, au trebuit se coste multu pe Eliad; și supărarea acestuia se vede în responsulü seu la acea epistolă, cu data din 14 Martie 1851.

Responsulü lui Eliade la epistola lui Negulici de sub No. 5, cum și responsul Pleșoianului la epistola lui Eliade de sub No. 4 și la responsulü acestuia către Negulici, în fine responsul D. Serarie la aceeaș epistolă, a lui Eliade, nu le am putut publica în broșura acéstă, pentru cuvântulü că ni s'a procuratü după tipărirea ultimei cölle; le vom publica în broșura IV spre a se putea pronunța publiculü și în acéstă delicată cestiune, în deplină cunoștință de lucru.

Negulici n'a putut responde la epistola lui Eliade

1) Suite ou Supplément à l'histoire politique et sociale des Principautés danubiennes, de M. Elias Régnault, par N. Rousso.

de la
trimis'
ce o
sentim
emigra
se afla
murit

Epis
tulü Ş
cesta :
mai su
instru
gura
bant I
în ope
Paris

Epi
tolele
pentru
nilortü
Eliad
care r
25), c
acea

In
ca și
ceea
lele c

In
Eliad
partiü
liade
în op

1) M
tes év
Rădule

de la 14 Martie 1851; pentru cuvântul că Eliade a trimis-o către cei alți emigrați din Brussa, că după ce o vor citi ei, să o comunice și lui Negulici; un sentiment de delicateță și de umanitate a oprit pe emigrații din Brussa a o trimite lui Negulici, care se afla greu bolnav la Constantinopole, unde a și murit peste două luni.

Epistola No. 6 este o desmințire flagrantă ce preotului Șapcă dă lui Eliad, în privința acuzării ce acesta face D. Gen. Tell în opera lui Rousso, citată mai sus (pag. 38—41); că adică D. Gen. Tell a fost instrumentul al lui D. Ion Ghica, și s'a încercat a inaugura Revoluția de la 48 prin spargerea lăzilor cu bani publici: faptu despre care Eliad nu menționează în opera sa despre mișcarea de la 48, tipărită la Paris la 1851 (pag. 62—83). 1).

Epistola No. 7 este în strânsă legătură cu epistolele de sub No. 25 și 26; ast-fel că răceala lui Eliad pentru Pleșoianu a putut proveni și din cererea banilor cu care Pleșoianu îl împrumutase, și pe cari Eliad nu-i contesta, cum atestă epistola No. 7, (în care nu pune condițiunea ce se vede în epistola No. 25), cum și alte epistole ce posedăm relative la acea cestiune.

În privința epistolei No. 9, Pleșoianu și Negulici, ca și D. Serurie și D. Hristofi, afirmă contrariul de ceea ce susține Eliad, dupe cum se vede din epistolele ce vom publica în broșura IV.

În privința numelui de botez și de familie al lui Eliade, de care trată epistola No. 12, lectorul imparțial compare această epistolă cu cele disse de Eliade în *Mémoires sélle intime*, reproduse de D. N. Rousso în opera sa de la 1855, citată mai sus (pag. 183 și

1) *Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine, ou sur les événements de 1848, accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu.*

193—197); și se va încredința că observațiile lui Ștefan Golescu din epistola sa No. 16, nu sunt nefundate.

Epistolele lui Ștefan Golescu de sub No. 13, 14, 15, și 32 caracterisă ună sufletu nobilă și nă inimă de aur; ele dovedesc, din partea acellui multu regretat bărbatu, multă logică și multă iubire de patrie. Ce deosebire între epistolele lui Eliade ș'alle lui Ștefan Golescu! Citescă lectorulă cu atențiune epistolele acestor doi omeni, și se va încredința în care parte este respectul pentru adevăru, și neb'eța de caracteru!

Epistolele lui Ștefan Golescu de sub No. 16, 17, 18 și 30 vor fi înțelese mai bine citind operele lui Eliade de la 1854—1866.

Actul de sub No. 19 este în strinsă legătură cu actele de sub No. 41 și 42, ei cu epistolele de sub No. 27 și 28; ele sunt atâtea probe necontestate despre machiavelismulă administrațiunii Prințului Știrbei.

Ceea ce ne a silit a publica în această broșură actele de sub No. 41 și 42, este broșura D. Grigorie Miculescu, fost deputatū de la Mehedinți, publicată înaintea allegeriilor, ca nă manoperă electorală (1); în acea broșură autorul face elogiū esagerate acellui Prințu, despre care D. Bolliac d'icea în emigrație „că în d'ioa, „în care domnia s'a vëndut lui Știrbei printr'un ucazū muscălescu, România ș'acoperit fa'a de rușine (2); și tot D. Bolliac caracterisă acea domenie prin aceste semnificative cuvinte alle lui Știrbei: „că în România trebuie să iei ca se „dai, și trebuie să dai ca să iei, sp're a mai putea da.“ (3) Ceea ce afirmă și D. N. Crețulescu, care și D-sa relatēsă aceste cu-

(1) *Descrierea voiajelor* M. Salle Domnitorul Barbu D. Știrbei în județului Mehedinți, la 1850 și 1851 (veđi pag. 3, 4, 8, 10, 15, 16).

(2) Actul de la 5 febr. 54. *Mémoires et lettres, de Bolliac*, 1852-1856.

(3) *Trompette Carpaților* No. 768.

vinte all
tul, «atu
și se de
D. Bolli
Acésta
Liman, 1
care m'a
că nu vi
bet (1);
b'icarea

Dacă
cea adn
usa este
culpabil
facă e n
binetele
numai in
putațiun
lectorul
lui Ștefa
setti căt
tola lui
Moldove

Eata
„Nu'q
bei d'er,
„greșă
„onest

(1) *Des*

(2) *Tro*

(3) *Ad*

(4) *Veđ*

In priv

ochi asup

(5) *Veđ*

Parte

Românu

vinte ale lui Stirbei: «că este nă crimă a preda statul, «atunci când să ia și nu se dă; dăr când se ia și se dă, «este unŭ cuvântu de statŭ.» (1) Apot tot D. Bolliac făcea din Stirbei la 1869 unŭ Cavor! (2) + Acésta m'a silit a începe unŭ studiu despre *Balta Liman*, în organulŭ officiosŭ alŭ D-lui Cogălniceanu (3), care m'a oprit a'lu termina sub protest, dicea D-sa, că nu vrea ași face inamiei pe moștenitorii lui Stirbei (4); dăr atunci nu trebuia a îngădui de loe publicarea acellui studiu.

Dacă am publicatŭ numai partea politică, nu și cea administrativă, din raportul lui Dervișŭ Pașa ca-
usa este că, în ochii istoriei imparțiale, Stirbei de și culpabil pentru abuserile ce a făcut și a lasat să se facă e mai culpabil pentru servilismulŭ seŭ către cabinetele Rusiei și Austriei, căroro la a sacrificat, nu numai interesele vitale ale României, ci propria sa reputațiune, ca Domnŭ și ca Românu. Spre a se convinge lectorulŭ de acest adevărŭ, i recomandăm *Protestulŭ* lui Ștefan Golescu No. 4 din broșura No. II *Epistolele D. Rosetti* către Stirbei din emigrațiune, și mai alcea *Epistola lui Bataillard* către Grigorie Voda Ghica, allŭ Moldovei (5).

Eata sensulŭ acellei epistole:

«Nu'ți facŭ ofensa a te compara cu Prințulŭ Stirbei dăr, din «slăbiciune de caracter, ai comisŭ aceea «greșală neertată pe care conștiința Vóstră de omŭ «onest și o va împuța în eternitate; într'adevăr, Pos-

(1) *Domnia lui Voda Cuza*, de Bollintineanu, pag. 159.

(2) *Trompette* No. 717 și 720.

(3) *Adunarea națională*, 1869,—No. 4—38 inclusiv.

(4) Veđi protestul meŭ în ziarul Traian No. 64, din 1869.

In privința administrațiunii lui Stirbei, veđi: *nă aruncătură de ochi* asupra administrațiunii Valahiei de la 1849—1856.

(5) Veđi acea epistolă în *Revue de Paris*, 1858.

Parte din acea memorabilă epistolă s'a publicat în *Suplimentul Românului* de la 15 Oct. 1858.

teritatea și Istoria țiar fi iertat toate greșalele ca Domnii
 eșit din Balta-Liman, dacă ai fi știut forma din *Di-*
vanul ad-hoc nă *Adunare de patrioți*, cu care să im-

pedici invasiunea Nemților de la 1855, după cum
 au făcut Sirbii; să protesteși contra protectoratului
 „perfidu și sugrumătoru allu Czarului; să faci a par-

„ticipa și România, allături cu Piemontul, la resbellul
 „din 1855; și să trimiți apoi reprezentanți români la
 „Conferințele din Viena și Paris, ca să susție drep-

„turile Românilor. Prințul Stirbei te-ar fi imitat, de
 „nevoe și de ambițiune; iar patria Văstră ar fi câș-

„tigat ceea ce a câștigat Italia.“

Epistolele lui Eliade către D. C. Racotia n'au ne-
 voe de comentarii; elle dovedesc în destulă cu ce fel
 de sofisme Eliade combătea unirea Moldo-României la
 1856; ast-fel că prin acésta a justificat atât observa-
 țiile lui Stefan Golescu din epistola sa de sub No. 17,
 cum și observațiile D. C. Racotă, din epistolele No.
 22 și 23.

Să venim acum la scandalul provocat de D. E-
 liade fiinlu în séra de 10 Decembrie, 1874 și pe care
 l'a relatat diarul *șiva* în No. de la 12, aceeași lună.

În séra de 10 Decembre, anulă espirat, întorcându-mă
 de la cursul D-lui Odobescu, însoțit de D. Vasile
 Manolescu, D. Eliad fiul mă opri pe bulevardul Aca-
 demiei; și arătându'mi broșura II, relativă la actele
 inedite ale capilor mișcării române de la 48, mă în-
 trebă:

— D-ta 'mi ai trimes unu esemplar de această o-
 peră, ca suvenire d'amicie?

— Da, Domnule, i respunsei.

— Cum ai cutezat să insulti memoria tatălui meu,
 ș'apoi a'mi trimete și mie acésta broșură?

— Dacă ar fi fost astfel, cum crești, nu 'ți tri-
 mitem opera.“

Atunci îmi ceru esplicare pentru unele pasage din

prefața a
 că s'a în-
 cuvintele
 din prefa
 a D-lui

După
 cuvintele
 autorul
 esplicare
 cu următ
 d-lui Bo
 intellegi

Nota-I
 Românil
 ca instru
 cauză o

I resp
 Bolliac:
 tate D.

esee; c
 omu pol
 trece cu

ragrafu
 șeli isto
 într'adé

Eliade
 cari au

eș, acell
 de 20 f
 teatru

Oda în
 dedicat

câtă a t
 noștință
 combātu
 lorlaty

prefața acelei broșure, pasage prin care dicea D-sa că s'a insultat memoria părintelui său; și anume, prin cuvintele *atacuri neleale* în paragraful de la pag. VI, din prefață, care începe cu cuvintele „epistola No. 8 a D-lui Petre Cernătescu etc.“

După esplicările date, la lumina unui felinar, că cuvintele în chestiune se raportă la D. Cumpănășescu, autorul articolului în chestiune, D. Eliad fiul ceru esplicare în privința paragrafului 5 de la pagina XI cu următoarea coprire: „acesta este sensul articolului d-lui Bolliac, care a fost la 1859 aprobat de publicul inteligent.“

Nota-bene.— Prin articolul în chestiune, publicat în *Românul* No. 144/1859, Eliade era tratat de D. Bolliac ca instrument al lă Tarcilor și al lă Boerilor, a cărora causă o susținea pentru bani.

I respunse-i: că pentru acesta să ceră cuvint d-lui Bolliac: iar cât pentru observația mea că a avut dreptate D. Bolliac, eu pot proba acesta cu acte, dacă vo-
 esce; căci nu poate nega că părintele Dumisale, ca omu politicu, a făcut greșeli pe care istoria nu le pôte trece cu vederea; cu toate acestea am adăogat, vezi paragraful de la pag. VIII, unde am dīs că acelle greșeli istoria le va considera ca nisce *pete în soare*; și într'adevăr, nu defectele, ci meritele și serviciile lui Eliade le au avut în vedere, după mórtea sa, aceia cari au luat inițiativa ridicării statutei s'elle; și chiar eu, acelle merite le am avut în vedere când în séră de 20 febr. 1874, cu ocasiunea reprezentațiunii de la teatru pentru ajutorul statutei lui Eliade, am făcut Oda în memoria Capilor Revoluțiunii de la 48, Oda dedicată umbrei lui Eliade; în fine i observai că câtă a trăit părintele său dintr'unu sentiment de recunoștință, eu n'am scris nimic contra sa; pe când am combătut ideile eronate și greșelele politice alle celorlalți capi ai Revoluțiunii de la 48; ađi însă, când

Eliade face parte din domeniul istoriei, ea nu pot trece cu vederea greșalele sale; ea omă politică.

D. Eliade fiul răspuns că nu se crede satisfăcut prin a aceste explicări.

—Atunci, i răspunsei, satisfă-te pe canalul justiției sêu ală publicității.

—Me voiū satisfăce singur, disse D. Eliade fiul foarte iritat.

Și unind vorba cu fapta, ridică mâna să mă lovêscă eū paraiū lovitura, și fuiū lovit cu bastonul peste mână; la rîndulū meu, îlū loviū și eu cu bastonul peste spate; în acel minut, D. Vasile Manolêscu, care fusese presînte la acêstă convorbire, îl luă în brațe, și l' depărtă.

A doua zi, cerni satisfăcerea onôrei la tribunalul competent, producînd și trei martori. Atât D. procuror în rechisitoriul seu, cum și D. Jude instructor în ordonanța sa, au cerut amânduoî aplicarea art. 238 din codulū penalū; adică închisôrea de la 2 luni pînă la unū anū și jumătate, delictul fiind comisū cu pre-
cugetare sêu cu pîndire. Domnii magistrați de la corecționalū au cređut de cuvîncă a'i aplica uă pedêpsă ușoră, adică amendă de 100 fr; ca tôte astea, D. Eliad fiul n'a rêmăas mulțumit, ș'a apelat la Carte sentința tribunalului.

Să sperăm că onor. magistrați de la Carte vor fi mai puțin indulgenți de cât cei de la corecțional, cari prin sentința D-lor de la 28 Aprilie trecut n'au făcut de cât a încurajia asemenea acte brutale, ca cêlū din sêra de 10 Decembrie 1874; iar pe cei offensanți i au autorisatū a se satisfăce singuri, *prin ori ce mijlôce.*

Tôte allegațiunile neesacte din înterogatoriulū d-lui Eliad fiul au fost desmințite de martori, mai alles că erau și absurde; căct D-sa, ca să justifice actulū sêu brutal, ce era passibilū de penalitate, a đis că „în loc d'a i cere scuse, eū i am adressat insulte; și că

l'am a
că nu
ceste
dentū
esplic
scusi
toriu
după
putut
Co
din in
nonim
19 de
și n
autor
spre
mine
Co
10 D
intim
telor
lative
S'a
tele
epist
că
prad
nu p
caci
ralū
măr
că r
diffi
enri
(1)
la 48
a pu

l'am apucat de mâini, dicându-i, cu tonu amenințator că nu'i dau nici o satisfacere." Erau absurde dicu aceste asserțiuni: căci vădându-lu iritată, nu era prudentă din parte'm'a'l irita și mai mult; către acesta explicațiunile care'i am dat, ce erau alt de cât nă sensă? Și dacă cele ce a afirmat D-sa în interogatoriul se'u ar fi fost adevărate, ar fi reprodus martori după cum a și promis în acell interogatoriū; d'er n'a putut reproduce nici unul.

Céea ce m'a indignat mai mult este afirmațiunea din interogatoriul se'u, că adică *am fabricat scrisori anonime*, făcând allusiune la fragmentul epistolei No. 19 de la pag. 43, broșura II; și care fiind fără final și necunosând nici scriptura, n'am putut arăta pe autor; acca epistolă am presintat o d-lor magistraț, spre a se încredința justiția că nu era fabricată de mine. (1)

Conduita necalificabilă a D. Eliad fiul din séra de 10 Decembre 74, n'am putut'o explica altfel de cât ca o *intimidare* din parte'i, spre a renunța la publicarea actelor anunțate în prefața Broșurei II (pag. VIII) relative la combatterea unirii de către părintele se'u.

S'a înșelat însă adversarul meu; căci însuși părintele se'u, în mai multe scrisori, și chiar în unele din epistolele ce reproducem în accastă broșură, susține că «cine scrie istoria să nu ascunză adevărul; să nu prade, să nu fure istoria (epist. No. 4); și că cine-va nu pôte face bine țărrei selle înșirând la neadevăruri căci ceea ce nu e adevăr, nu e adevăr, nu e nici morală, nici onest (epist. No. 21), în fine, recanósee și mărturiscesce singurū greșelele selle (epist. No. 2); și că nu s'a dat nici odată de infaillibilū; nici a fost difficilū a auzi adevărul; ci applicat a'l auzi cu bucurie» (epist. No. 4.)

(1) Facu appe'lă, și cu această ocasiune, la emigrații români de la 48, ca să bine voiască să vie să vază epistola în cestiune spre a putea afla pe autorul ei.

Acele defecte le am avut în vedere în prima inspirațiune a Odeî, făcută cu ocasiunea reprezentațiunii de la theatru din séra de 20 Febr. 74; și în care figura și următoarea strofă:

Avuși și tu defecte, ca ori ce om în lume;
 Dér nu'î lipsit de umbre tabloul cellū frumos.
 Sunt petele în sóre; ș'all tēa glorios nume.
 Ca sóre dā luminā la globū întunecosū.

După tipărirea Odeî cu această strofă, cum se pôte constata din esemplarele ce mai păstreș, în No. de 200 și chiar din registrele tipografiei Mănescu (strada Lipscañi No. 13.) de la Noembrie 74, am ștersū această strofă, refăcēnd în mare parte poesia, pe care am tipăritō din nou, cum se pôte constata din esemplarele ce am împărțit la teatra în séra de reprezentație de la 20 febr. 74, și din care mai conserv câte-va.

Ori cine va scrie istoria Revoluțiunii nōstre de la 48, va fi dator a face biografia capilor acelei mișcări; prin urmare, menționānd de talentele lui Eliade, și de serviciile necontestate aduse de ellū și litteraturei și Romāniei, (1) nu se pôte trece cu vederea și greșelele selle, ca om politicū.

Și cari sunt acelle greșeli? Eată ce ne proprnem a dovedi aci, ca justificare a passagiului prin care D. Eliad fiul s'a creșut în drept a mē insulta cu modul arătat.

Reproducem încă odată acellū passagiū:

«Articolulū D-lui Bolliac din *Romānul* No. 144 din 1859 (prin care D. Bolliac dicea că Eliade s'a băgat slugă la Turci și la Boeri pentru parale) a fost atunci approbat de publiculū intelleginte.»

Acellū publicū intelleginte citisse în *Romānul* No. 22 din 1860 scrisóraa lui Negluai către Eliade, pe care o reproducem în această broșură sub. No. 5: citisse *Memoriile intime* alle lui Eliade, din opera D-lui N. Rousso

1) Veđi: epistolele din această broșură No. 32 și 37.

de la 18
 aruncă în
 Gollesco
 niz de la
 otismul
 vădușse
 parțialita
 manescu
 de și ce
 nului pr
 după 30
 eelariet
 Ianiū; ș
 niū aū
 duoē gl
 de ester
 a fost ș
 membru
 în sine M
 cei mai
 la 48, c

Era d
 regenera
 Ștefan
 inimelē,
 și vom

Citiss
 contra U

(1) Ved

(2) Ved

(3) Ved

(4) Op.

(5) Toc

de D. Re
 naționalit
 cis) când
 C. Racot

de la 1855, citată mai sus, și în care *Memoriile* Eliade aruncă insulta și calomnia asupra lui Magheru⁽¹⁾ Tell⁽²⁾ Gollesei⁽³⁾ și cei alții; de și în *Memoriile Regenerațiunii* de la 1851, Eliade laudase, cu drept cuvânt, patriotismul și abnegarea acelor colegi ai sei de la 48⁽⁴⁾ văduse publicul inteligent în *Memoriile regenerațiunii* parțialitatea lui Eliade în privința D. D. Bolliac, Romanescu și Negluței, despre cari nu ți ssesse mai nimic de și cei doi d'anteiu fuseseră secretari ai Guvernului provisoriu peste Olt, și chiar în București, pînă după 30 Iunie; D. Romanescu a rămas apoi șeful cancelariei domnești, cum atestă decretul No. 75 din 22 Iunie; și în noaptea de 24 August, creaturele Reacțiunii au atentat chiar asupra vieții selle, descărând două glonțe în D-sa, cum atesta circulara Ministrului de externe No. 5900⁽⁵⁾ de la 25 August, D. Bolliac a fost și președinte ală municipalității Capitalei, și membru ală comisiunii pentru emanciparea țiganilor; în sine Negluței a fost prefect la Prahova, și unul din cei mai sinceri și devotați susținatori ai principiilor de la 48, după cum am arătat.

Era dator d'eri Eliade a vorbi de d'nsii în *Memoriile regenerațiunii*; însă patima l'a orbit adesea, cum dice Ștefan Golescu; și acea patimă l'a înstreinat mai tôte inimele, cum se vede din epistolele ce am publicat și vom mai publica.

Citisse publiculă inteligent și broșura lui Eliad contra Unirii și articolile sele din ziarele franceze și din

(1) Vești op. cit. pag. 9—12, 145, 146, 147, 169, 170, și 203.

(2) Vești pag. 38—41; 127, 129, 133, 203.

(3) Vești pag. 111—115, 187, 191, 202.

(4) Op. cit. pag. VI—VIII, și pag. 22—28, 47—48, et.

(5) Tocmai la 1859 în *Issahar*, (pag. 106) Eliad menționează ceva de D. Romanescu; și tot în *Issahar* numesce *mărtirii și apostolii* al naționalității pe Grig. Vodă Ghica al Moldavei (după ce s'a sinucis) când în operele selle precedente, și în epistolele selle către D. C. Racolă, îl trata de *instrumentă muscălescă și trădător de patrie*.

Conservatorul, publicat în Constantinopole la 1856, tot sub numele D. N. Rousso; cunoștea acellu publicu intrigile lui Eliad de la Șumla și Ruscuc, unde fu arestatu Stefan Golescu și D. P. Cernatescu, cum atestă epistola acestuia No. 8 din broșura II; cunoștea acellu publicu inteliginte și conduita lui Eliade de la 1854 și 1855, când veni în țerră cu uniforma turcească ca adiotantū allu Omer Pașa (1); acēsta a și provocat articolul D. Rosetti din *Românul* No. 90 din 1861, intitulat *Cavazul lui Omer Pașa*; și critica lui Bolintineanu din opera sa *Callătorii la Români din Macedonia* din 1855; și epigrama VII din *ilustrii contimporanii* de la 1861 a D. Orășeanu; în fine, caricaturele din diarele umoristice din acea epocă. Acellu publicu inteliginte citisise și articoliu lui Eliade din *Proprietarul Română* și din *Issahoru*, în care Boerii erau foarte laudatți, de și 'l stigmatiasă în operele selle de emigrațiune, (caci contra lor se făcuse Revoluțiunea de la 48) și în acelașu timpă se stigmatiasă unii din colegii lui

(1) Intre multe atacuri ce am primit contra lui Eliade, pe când colaboram la diarul *Românul*, și pe care am refusat a le publica, am păstratū uă epistolă de la 1861 a unu Domu N. Paraschivescu, către redacția *Românului*, în care dice: „că la 1848 D. Eliad a propus lui căpitan Pleșioianu a chema în Islaz și pe D. Paraschivescu, cu comanda sa din Turnu; că a însoțit pe capii mișcării la întorcerea lor de peste Olt la Bucureși; că aci Eliad, îmbrăcând mantia domnescă și pantofi cu ciorapi de mătase, ajunsese a fi neapropiat pentru cel ce voia să'l vadă, spuinduli-se de adiotantul ce 'și 'l atașase că e prea mult ocupat cu trebile statului, că la 1855, mergend D. N. Paraschivescu a 'l vedea la Cotroceni, unde trăsesse Omer Pașa, 'l a întrebat despre colegii sel de la 48 și Eliad a început a calomnia pe totți; că întrebându'l dacă niciunul din capii Revoluționi n'a lucrat în emigrație pentru cauza sa, că Eliad a respuns ostiând: Nu frate!; întrebându'l apoi despre uniforma turcească ce purta, ca adiotant allu împilătorilor libertății Românilor, Eliad i respunse: „că a făcut acēsta pentru două scopuri, unul politic, „pe care 'l va face odată cunoscut lumii, iar „celelalt că omul sărac trebuie a sluji ori cui i va plăti. Atunc' l'am „privit, dice D. N. Paraschivescu, cu disprețul ce merita unu ast-

Eliade de la 48, ca trădători, și chiar ea assassini. (*)

Acestea avându-le în vedere D. Bolliac, a scris în *Românul* No. 144 din 1859 articolul intitulat *Critica critică*, al cărui sens l'am reprodus în prefața *Broșurii II*, la pag. VIII.

La acestea vom adăoga neconsecințele regretabile ale lui Eliad, cu ocaziunea plebiscitului de la 1866, când, în ședința de la 1 Maiu acelașu anu (Monit. No. 98, pag. 438) a dispus *ca de frica poliției a votat plebiscitul*; și somatū de D. Dim. Ghica a spune adevărul, a negat faptul; în fine a votat Prințul Stroin, din premnă cu cei 109 Deputați din Constituanta, de și ant întregi îl combătusse în toate operile sêlle.

De vom adăoga la acestea epistolele lui Eliad din această broșură, eum și epistolele Goleșcului ș'alle Pleșoianului, credem că D. Eliad fiinl se va încredința

«felu de patriot; și nu l'am mai văduț până în zilele trecute când a venit în casa Prințului Bibescu, unde mă aflam și eu. M'am mirat destul când l'am văduț; căci la 48 illu înegrise și'l îngropase în opinia publică... Mi am adusă aminte de vorbă ce'mi dădisese (la 1855) că *omul sărac trebuie a stuji ori cu'i i ca plăti*. De și în casa Bibescuului se aflau persoane mai de merit de cât mine dăr eu fui nenorocit căruiia Eliad i dete preferința, și'mi întinse mâna; iar eu ce a m strâns în mână? *Un sloiū de ghioșă, ce tremura*, negreșit de răcéla ce sufferia în acellu moment. N'am dăis nimic! L'am privit tot că în trecut și îndată am și plecat!»

NB. În tott această epistolă D. N. Parascchivescu numesce pe Eliad *El-Iad*; ceea ce ne adduce aminte un post-scriptum al unei epistole a D-nei Maria Eliad către Neguliet, ce o posedă D. Cristofu, scrisă din Hio la 1851, 27to febr. În acel Post-Scriptum se dice că și în gura copiilor rezonă la 1850 strofa acésta:

(Ei)—E simplu începutu'm, pronume personal;

(Iad)—Teribil e sfârșitul, locașul infernal;

(Eliad)—Dăr totul împreună formă omul cel mare

Ce produse România, spre-a ei neatirnare."

[1] Vești *Isahov*, pag. 86—87, 121—512, 1373—13.

(*) Originalul acestei epistole il posedăm Noi; e la dispoziția celor curioși sau increduli.

pe deplin că părintele seǔ a făcut mari greșeli politice, pe care istoria imparțială nu le trece sub tăcere.

A ! Dacă Negulici ar fi trăit pînă la 1866, ca să vadă tóte acele greșeli alle lui Eliade, de ce mânia sacră nu s'ar fii aprins ! Cu ce elocințe cuvenite n'ar fi combătut el acele greșeli !

O repetă, istoria, după însăși mărturisirea lui Eliad, nu póte fi scototată ; atît calitătțile cum și defectele ómenilor politiei, istoria este datóre a le înregistra cu imparțialitate ; Posteritatea indulgentă póte considera ca *pete în sóre* acele defecte și greșeli ; dér nu póte ascunde acele greșeli, dupe cumă nu póte ascunde nici meritile bărbaților poliei.

C. D. ARICESCU.

1875 Mai 15.

I
dou
de f
să p
acel
lesc
fost
P
de
mat
cele
cutu
T
ace
gați
N
seri
rom
F
don
de
rân
cu
D
nur

P R E F A Ț A

În interesul tinereții noastre de astăzi, public în a doua edițiune broșura amicului nostru **C. D. Aricescu** de fericită amintire. Voesc că prin această nouă publicare să pun în relief, în aceste momente de grea cumpănă, acele timpuri de virtuți antice cu cari de pildă **frații Golești, Aricescu și alți martiri ai libertăților de la 48**, au fost pururea înzestrați.

Patria Română recunoscătoare acestor martiri, mândră de trecutul ei atât de falnic, pășeste tot înainte reze-mată pe brațul viguros al noii generațiuni cari nu în-celează un singur moment de a se adăpa la izvoarele tre-cutului nostru atât de măreț și atât de glorios.

Tinereții dar 'i dăruesc această broșură în care va găsi aceea ce ne trebuie la toți astăzi: *devotament și abne-gațiune pentru libertățile Poporului Român.*

Nemuritorul **Eliade Rădulescu**, dicea că: „boer e me-serie de apărarea țării, iar nu nobilitate, căci nobil tot românul a fost în tot-d'auna ca cetățean de Roma“.

Frații Golești, boeri de rangul I-ii, coloneli, aghiotanți domnesci, cu averi mari și cu moșii întinse, sau lepădat de toate prerogativele pozițiuni lor înalte, au trecut în rândurile poporului asuprit, și s-au sacrificat cu trupul și cu sufletul pentru drepturile țării și libertățile publice.

La Paris mâncau în casă la dejun brânză și pâine, numai ca să pōtă ajuta pe frații lor din esilū.

Acești generoși boeri, pentru a ușura nevoile de care sufereau confracții lor din exil, mi-au trimis la Constantinopoli un plic cu acte, ca prin mijlocirea sublimei Porți către Fuat Effendi, comisarul otoman de la Bucuresci, să se pôtă face un împrumut în țară cu ipotecă, căci Vodă Știrbei persecuta realizarea aceluî împrumut.

Plicul cu acele acte a stat la posta din Constantinopoli două săptămâni, până când am putut economisi 100 lei ca să plătesc portu.

O domnă, soția unui român exilat care frecuenta ha-remurile Miniștrilor Otomanî la Constantinopole, mi-au luat acele acte cu promisiune de a le prezenta marelui vizir, în fapt însă m'a tras pe sfôră, căci ia a obținut de la Turci una sută mii lei ca gratificațiune precum și trei mii lei pe lună pensiuie bărbatului seu, iar mie n'a voit să mi înapoaze acele acte ca să fac eu ce trebuia să fac prin Marele Vizir Reșid-Pașa care nu mi-a refuzat ni-mica din câte iam cerut.

„Această femeie care își făcea trebile cu paguba altora a dis Marelui vizir Reșid-Pașa: Alteță mâine pôte să aveți trebuință de sabia lui T..., astăzi însă aveți trebuință de pana lui E...”

Iată cauza pentru care bărbatu ei a zis că: eu am **tras sabia contra femeilor!**„

Scrisorile lor sunt pline de dragoste și de sentimente nobile pentru țera lor iubită.

Tatăl lor Dinicu Golescu, boer liberal român de la descălecătore, a dat sprijin lui Tudor Vladimirescu la 821 și și-au trimis copii în Elveția, unde și-au căpătat o educațiune curat democratică.

Fie bine-cuvântată memoria lor!

Aricescu poet, mai mult spirit de cât materie, care a renunțat în favoarea locuitorilor la despăgubirea ce s'a dat pentru împrumutarea foștilor clăcași, dupe moșia lui detală; Aricescu este zeela care fiind prefect la Focșani când muscalii au intrat în țară a stat nemișcat la

postul său ca sentinela fidelă a revoluțiunii de la 48 — și Muscalii voind ca să-l aresteze, el le-a zis:

«Inapoî profanilor voi nu sunteți demni ca se vă, atingeți de un om al libertăți!» Muscalii însă, care au dis că: și ieî vor face o revoluțiune când le va porunci împăratul i'au adus în Bucuresei, și i'au închis la Snagov.

1892, August 1-ia, Craiova.

Al. Christofi.

Eliade către Negulici

1849

12/27 Decem. 1849—Paris

Iubitul meu Domnă,

D. Gr. Grădiștenu 'mi aratât însemnările ce 'i faci că să mi le comunice. Am văzut, frate, această idee ca m'ași fi grăbit adică a arăta pe Ghica, și cu acesta s'ar fi addus desbinarea; am văzut zic și în alte scrisori, cari îmi dă a înțelege că (acastă) predomină între D. V. Vă amăigți ânsă.

Frate! Noi avem însărcinarea a sustine pricipele ce proclamă țerra și le professați cei din Brussa în No. de 20, ce ne trimisseră și 1000 fr; eram datorî a vă ține în relație despre celle ce se lucrédă pentru sau în contra causei.

D. Ghica se abbucă (s'abouche cu D. Spleni cândă era acesta în Constantinopole. Eū il întâlniū îndată după venirea lui în Paris; și affaiū demarșa d-lui Ghica pe la începutul lui Iulie. După datorie o comunicaiū colegilor mei, pentru că Locotenența séu Comitetul e una, și n'avēm ascunse între noi alte lucrari de mai mică importanță, necum acesta.

Comitetul o sciu această de la începutul lui Iulie; eu vă scrisai în atâtea rânduri, și na v'o comunicai, pentru că nu vă folosiam cu nimic, Mă muștra cugețul că póte mai târziu mă veți inculpa de ce nu v'am înștiințat; cu tóte acestea crezurăm de cuvînța a tăcea, și a face în parte observații numai d-lui Ghica. Acesta, în loc de a respunde și a se justifica divulgă

singur fapta sa, calomniindu-mă cu uă infamie atât de negră, dându-mă în circulare din gură în gură, și din scrisore în scrisore, încât fama ajunsese pînă în București.

Tăcerea mea de la Iuliă pînă la 15 Decembre o numiți grabă, și graba d-lui Ghica d'a eși din principele emigrației și țerrei, graba de ași divulga singur fapta, și a inventa fabule calomniatōre, aceea roga-vă. cum o numiți? Cât pentru mine ar fi ramas tăcută, ca multe altele, și accéstă faptă. Când însă începură a mă întreba Români, și prin grai și prin inscripș, ce am făcut? a cătat a respunde, a cătat a nu mai voi să fac parte în comitetu, pînă când nu se va descoperi adevărul. Mă întrebă să ți respunz, și dacă după atâtea strigări morale, mă sforși a respunde, grabă o numiți Dv. acésta? După care vocabular? După care morală? După care natură? A! fraților! Sunteți nedrepti sėu copii.

Frate, se vė spui de unde vine desbinarea. Cereți de la mine o prudență ș'o răbdare ce am avuto, și Dv. nici odată nu v'ați socotit a o avea. Mișcările fraților, nu se fac cu un om dou; și dacă se fac cu mulți înțelepți iau cu binele mulțimea, și economisesc patimile, debilitățile umane. Dv. toți cu poporul întreg le ați atățat. De câte ori țerra, poporul a strigat din nenorocire numai un nume, d'atâtea ori s'a făcut câte o despărțire, și s'a răcit câte o inimă mai mult.

O popularitate ce se dete mai mult unor Eliade, Tell și Magheru, despărți ore-cum pe Golesei de acești trei; pentru ce acésta deosebire? O popularitate ce se dete apoi mai mult unui Eliade, izolă pe acesta de frații și collegii sei. Catastrofa, nenorocirea, iar îi uni. Veniră la Brașov. Cine vė pusse a'mi propune să mă însărcinați numai pe mine și s'emi dați toți aței 500 galbin? Cine vė pusese să faceți acca dis-

funcție fatală, ce v'am observat de atunci și pe care pină a nu o scii eu, D. Tell o scia mai d'inainte, și D. Bălcescu se sforța să'l facă a crede că vine de la mine? Pentru ce această distincție anti-amicală și anti-democratică însuși? Căci cotiturile ru sant nici odată bune mai vârtos unde domină principele egalității.

Stetterăm în Paris. Eu firesce, pentru că scriu mai mult și v'am scris câte odată, v'am comunicat părerea despre un fond de o gazetă, după cum am comunicat și la câl-va din Români din Paris. Cine v' pune după ce ați făcut subscripția, să'mi trimiteti acesti bani pe numele și administrarea numai a mea și nu a comitetului întreg? Astfel se produc răcelele ast-fel se fac desbinările. Pentru că dacă ómenii cei de nimic cred că și ei sunt ceva, ómenii de omenie și consecuență de ce să nu crează? Cât de filosof să fie cineva, nu póte a nu fi rănit când se vede desconsiderat. Predicați cu gura unirea, și cu fapta nu faceți de cât să isolați obiectele ce credeți că le iubii și le stimați. Nu trebuie în celle publice nici amor nici ură peste măsură. Păstrați-v' amorul cu amicii în parte; acell amor ce mi'l arată copilul, soția, amanta, fratele, amicul, mă supune de recunoștință; nu poci însă a mă opri d'al considera ca un foc ce mă arde când voi să ess din egoism, și să judec ca filosof cauza causei.

Astea sunt cauzele răceleii și desbinărilor; nu că d'ora'mi au arătat ceva colegii mei, pentru că sunt îndestul de delicăți, mai presus póte de rivalitățile femeceii; însă ómeni sant; și dacă ei au fost și sant delicăți a nu arăta rivalitate, cred că s'ar conveni a se vedea o asemenea delicatetă și prudență și din partea celor lalți, spre a nu se arăta cu distincții.

Am observat încă în scrisorile ce ni s'au trimis din Brussa, în desbaterile ce s'au făcut, și în partea ce ne luară mulți din amicii, că se face panegiricul lui

Eliade cu atâta entuziasm, apoi al lui Tell asemenea cu acelaș entuziasm, și când vine la Golești, se trece repede câte-va vorbe, și se uită singura faptă ce nici un Român n'a făcuto; a se espune înaintea mișcării a brava un Guvern, și totă proprietărima, dăruind claca și făcând pe sētenti proprietari, și pe țigani liberi proprietari, Astea, când se fac și se vorbese cu entuziasm despre alții, adduc răcélă, și sēmănă cotterii, tarafuri.

Ea, zeu, nu mă mir de ce din Golești s'au răcit asupra mea; mă mir cum unii mai pot să facă causă comună cu cei ce preferă a mă distinge.

Judică bine ca om, frate; și că om ce studie; și cred că vei afla juste observațiile melle.

A revelero! Salutare și frație. (1)

Eliade

Aceste observații le fac dumitale, ca unui din cei matori și înțelepți; utilisésă-le, și nu le divulga. Aratăle și d-lui Zossima.

No. 2.

Eliade către Negulici

1850 Febr. 11/26 Paris

Iubitul meu Domn

Am priimit scrisórea din Ianuarie, cum și celle scrise din partea tuturor. Imi pare bine cum ai lucrát și ai nivelat multe pe principele egalității. Véz că ai simțit scrisórea mea, și pe acelleași cuvinte imi faci și D-ta observațiile asupra greșelelor mele. Alle melle mărturisesc, și așa ne putem îndrepta; pe ale altora inșu nu pot să le iau asupra'mi; căci e o nedreptate către mine însumi, și eu sunt un individ, un om.

(1) Originalul îl poscdă D. Al. Cristofi.

Am greșit de m'am adresat la unii și am uitat pe alții; însă nu astfel, ei 'i am uitat. Nu țiu copie după serisorii, căci n'am timp, și nici nu știu pe cine am uitat. Asemenea greșele însă sunt mari în principul bătrîn și putred când mulți căta favórea unuia; iar nu în principul nostru și al lui Dumnezeu, când unul se cuvine a căta favórea multora. Uetul lumii în țară îmi făcu inemici și addusse desbinări. Distincții mai în urmă răciră pe alți, și nu știu dacă pînă în capăt vor rămănea G.....i (1) cu noi. Nu le am greșit nimic, nu ne-au greșit nimic; însă n'ar perde lamea nimic de ar muri amicul tēu. Va veni și ora aceea, și va scăpa lumea de mine și de multele'mi vechieri.

Despre broșura sēu *Mémoire Justificatif*, éta cum e lucru; când am ajuns în Paris era făcut; se pusese și sub tipar; la ultima seantă am apucat, când am putut, în ce era netipărit, se facem a se scóte câte-va espressii tari asupra Turciei, ce le susține Rosetti și Compania.

Eū n'am subscris pe nimeni de cât pe mine, pentru că nu am cutezat să iaū ast drept. Mulți din cei subscriși s'aū supărat, ca dreptul, ca D. Aristia. Au oamenii copii, soții averi în țară, unde ardū a se renturna; și acea subsemnătură le agravă reul. Eata și cauza cum s'aū subscris mai mulți, cum le aū venit în minte.

Protestul căta să se dea în numele țereei, ca să aibă o putere cam formală; căta să'lū subscrisie alleși odată ai țereei; eugetul le era să derapene acel chipū de legalitate; noi o vedem și a o apăra deveniam ridiculi; semăna babărie la mirū; șoptia ómenii. A. Goleșcu negru, cum mi se pare mie și lui Tell, pusse pe lângă numele nóstre și altele câte îi veni în minte, numai se fie el ceva, și na Locotenența. Acelū mémorie

(1) Negreșit, Goleșcu.

séu protestu însé e una cu nimica: căci, sunt ómeni ce își négă numele, și vor și protesta la timp. Astfel facu politiciii noastre. Nici o hârtie nu le e valabilă. De pomenim însé în relația demissiei nóstre și de dânsul, este că relația e din partea a trei, iar nu a unia. Nicolache a luat parte la face: ea acellui mémoire (cum) și Stefan; și căta a se vorbi și despre dânsul.

Fă frate, cum noi cei mai maturi să remânem căți suntem de acelleași principe, trași d'oparte din jucăriile copillăresci, toți simplii emigrați. Astupați-vé urechile, numai cercetați ce facú cei l-alți, nu le mai comunicați ce faceți; să înceteze certele. Ne scriu și ne cunóscem.

Nu v'am respunsú collectif din partea a câtor trei, ca să înceteze corespondința formală. Unul singur către unul séu către toți ai noștri, am aflat mai de cuviință. Așa se adresa și Apostolii în sárăcia și frăția lor:

«Fiulle Timotheú, séu fraților!»

Citiți cu luare aminte foițele de gazette ce vé trimiți; voi urma astfel. Vé voi fi agent vé voi însciința despre tot ce fae la timp. (1)

A revedere! Salutare și frăție.

I. Eliade.

No. 3.

Eliade către Negulici.

1850 Sept. 27.—Paris

Amantul meu Domn,

Am priimit scrisórea D-le din 14 Aug. Véd, frate, că toți mē credeți plecat, și din asta mi s'a făcut o mare amestecătură, întocmai ca Dumitale. Peste 40 de dílle n'am luat scrisóri de la mimeni. D-ta ai rupt piedica. Scii, frate, că amicii din Brussa subscrisesseră

(1) Originalul la D. Hristofi.

1500 lei pentru D. Tell și mine. Din banii aștia n'am primit de cât în ajunul plecării D-v. 700 fr. din care am dat 500. Pe speranța celorlalți ce era să 'mi vie, socotind câte 750 lei pe lună, m'am angajat la cheltueile pentru Români. 'Jam abonat pe al doilea trimestru la *Semaine*; am luat asupra'mi tipărirea broșurei lui Real, care m'a costat 500 fr. cu lithografia am împuternicit *Ligua*, am pus sub tipar *impressions unni Procrisus*, toate; adică am hotărât ea ori ce 'mi au offerit Români pentru mîncare, să întore înapoi cu ostentelă și cu publicații pentru Români. Astea toate, ca alte cheltueile de porturi de scrisori și de broșure, m'au băgat în datoriul mare; pentru mine, un individ ânsă, nu trec peste suma banilor promiși, câte 750 fr. pe lună.

Réal a pismuit pe Carpentier, a avut să 'l încerce cu poliția, să 'l facă a cede *Ligua*, vedînd că are dreptate Carpentier, și că cestălalt semănă a mușar, cu astfel de purtări și amenințări; și mai virtos că prin *Gazetta Le Credit* 'mi a divulgat cu finețe numele, că sunt autorul Protectoratului; cum iar cu finețe s'a încercat a divulga că D. Tell ar fi autorul unei scrisori din Atena. M'am desfăcut de dînsul M'a tras la judecată; s'a făcut însă de rîs. Artistul Etex l'a dat afară. Fauvety numai pôte să 'l vadă. Eu ânsă a trebuit să plătesc toate datoriile pe la gazette și tipografii din banii ce 'mi a trimis nevasta, a plăti la birt mîncarea și a pleca. Am rămas fără bani, pentru că cei din Brussa, creștîndu-mă plecat, nu 'mi au trimis banii promiși.

Am scris o scrisóre D-lui Tell, unde îi vorbesc de multe. Când îl vei vedea 'i o va citi.

Acî s'au adunat Români, unde au luat parte și Golescu, și au ales un Comitet de trei, D. Brătianu, Bălcescu (N.) și Mălinescu. Ea și Grădișteanu, și câți va de peste apă, nu s'au dus la alegere. Astăzi andă că

s'au desbinat. Protestează cei mai mulți, și nu vor să'i recunoscă; numindu'i dictatori.

N'am vrut să trimit D-lui Tell la Athena còllele astea din *Proscrisul călători*, socotind să nu'i facū vre o bellea. I le trimit prin D-ta. Citesce-le, și te rogū fă ca să'i între în mână.

În urma descoperirei complotului ⁽¹⁾ Mavru-Câmpinescu ⁽²⁾ din Bucuresci, s'a descoperit că spre munte făcea propagadă cu numele lui Stefan; și Achmet-Efendi, comisarul din Bucuresci, seria lui Sefeli că în județele despre Dunăre se făcea propagada în numele meū, dicând că sunt în Bulgaria cu rebeli. Achmet întrebă pe Sefeli unde mă aflu eū?

Am făcut astă scrisóre către Români, și am trimiso în țearră.

Te sărut (și) te înbrățizez ⁽³⁾
A revedere.

I. Eliade

Sărutș pe D.D. Christofi și Duca în locul meū.

Serie la Români să'mi trimită bani. Nu v'am mai abonat nici la *Pressa* nici la *Semaine*, că n'am bani.

No. 4

Eliade către Negulici ⁽⁴⁾

fără dată ⁽⁵⁾

Scumpul meū Domn,

Am priimit cu mulțumire rindurile Dumitale pe scrisórea cumnatului meū Costache. Am vėdut câte imi scrii despre bani: din Brussa. Eū, frate, n'am nici o pretenție. Când mi s'au promis acești bani nu 'i am refusat, pentru ca era de la ómeni ce professa acelleași

(1) Ce complot? Ar fi trebuit să producă probe.

(2) Negreșit, Campineanu.

(3) Originalul la D. Hristofi.

(4) D'asupra acestef scrisorif se citește aceste cuvinte, scrise cu ereionul de D. Hristofi:

«Acastă scrisóre a provocat raspunsul lui Negulici, care s'a publicat în *Românul* (No. 22 pe 1860).

[5] Din raspunsul lui Negulici ce urmėsă, acastă epistolă trebuie se fie dupē la începutul anului 1851.

EDIT.

principe ca mine, și pentru cari așu fi făcut și eu ce așu făcut și ei pentru mine. Am dîs că'i primesc pentru hrană, și'i am destinat pentru cauză ; pe sperauca lor am intrat în datorii ce nu le potă plăti acum, și stau de facu alte datorii, pînă să potă pleca a mă vedea odată cu copii. De s'au lăsatū ómenii de cuvântū, s'eu daca fie care are cuvintele selle de a se lăsa, eū nu pretindu nimic, atăta spuiū că cãți bani mi s'au trimis, întreit am cheltuit eū pentru ca să cunoscă lumea ceva patria nóstră, iar nu patrioții. De eram om mai vanū, puteam típari mai ánteu istoria revoluției, care în ori ce pagine, ori cine va scrie, cată să dea cu nasu de mine, ori să mă laude ori să mă înjure.

Am publicat Protectoratul, Constituția, articole în gazette, Impresiile unui pröseris, broșura lui Réal, unde nu se vorbește de cât de Romanie, de drepturile, datinele și pățirile ei. Am cheltuit în douē căllătorii la Londra, nu boieresce ca alții, ci apostolesce ; ánsē fie care căllătorie a costat, și ducerile melle își vor da efectele.

Să nu cređi, frate, că am fost vre odată dificil a auđi adevērul ; și acum sunt și mai applicat a'l auđi cu bucurie. De ce să nu ni'l spuie amicii, și să'l áseptăm de la inamici ? Nu 'm'i a plăcut ánsē demoralisația, urita deprindere de a numi adevērū când i'i pomenesce cineva de soție și de mumă, și de tot ce se cuvine a venera ș'a protege în lume. Sunt ómeni cari, daca aū încinsū sabia spre a se batte cu inemicii patriei, cred că aū dreptulū a se apuca la luptă dréptă cu femeile. Nu'i am lăsat să se întindă pînă acolo ; nu că dóră femeia, ca parte debilă și mai sacră, póte perde ceva din asemenea vorbe nesocotite, ci pentru că mie 'm'i e rașine a numi frați asemenea ómeni puținū la sufletū.

D'acel încolo mă cunoscol, am frăit împreună ; 'm'i ai spus cãte ai socotit ; și 'ți am spus și eū asemenea.

Am văzut scrisoarea ce scrii D-lui Grădiștenu; să nu îți pui reu că mi a arătat, pentru că omul mă cunoștea, și scie că vedând-o căuta să te stim mai mult; a vrut să facă un serviciu la doi amici. Am văzut într'însa un om mator și voit de bine al meu. Am întrebat pe Grădiștenu să mi arate în ce m'am abatut, pentru că el îmi cunoștea și cugetele și viața, și veghierile mai bine; s'eu că nu scie și el s'eu că nu voiesce să mi spue. Eu nu sunt, frate, om infallibil, și nici nu m'am dat de astfel; îmi cunosc singur multe abateri; înse comparându-mă cu capacitățile și mediocritățile Franței și altor emigrații, nu văd nicăiri nici ostenețele, nici sacrificiurile, nici umilința mea. De m'am umilit atât veđ că am greșit; pentru că de facem ce fac Francesii și alți emigrați, era să fac a suna presa Parisului de mine; și sunând de mine suna de un om al Românilor. N'am făcut, căci n'am vrut; și de voiți voiă acum, veți vedea ce se face.

Eu m'am stricat cu Real pentru nisea rinduri ce a publicat în broșura lui în favoarea unei mame cu cinci copii de gât, ce l'am fost rugat cu stăruință a nu le publica.

Plesioianu îmi scrie și mă critică de epistola mea cu No. 1, ce am trimis în țară; și mă critică că paragraful 3, colona I-a, va să dică că eu am făcut revoluția!; și că mă laud singur. De ast' fi voit a mă lauda, n'avem de cât a tipări mai ânt'eu istoria revoluției; n'avem de cât să mă duc s'eu să pui pe cineva a se duce la redacția Dictionarului de bărbați iluștrii contimporani. Materia căuta asti omeni.

Ea n'am scris acea scrisoară în țară de florile mărului, stând pe saltea; este scrisă după descoperirea unui complot urdit de Ruși, și aruncat asupra oamenilor mișcării din 1848, și mai virtos asupra mea, ce mă dicea în Bulgaria, și asupra Goleșcului (ce) îi dicea în Transilvania. Acea scrisoară nu e apropos de bottea, e o apologie la o acusație gravă.

Când dice cineva din chiar senin că e *onestu*, îți vine să nu'l crești; când e însă acusat că e fur sau tâlhar, dacă va omul să învedereze că e om onest, în toate apologiile este iertat a spune ceva din viața sa. Eu, ca să arăt că nu putem fi nici instrumentul nici după (la dupe) Rușilor, am spus în câte va rînduri ce am făcut în treizeci de ani.

De creat acusat D-ta, erai să spui ce ai făcut D-ta. Pociu să faci în favóre sau pentru hatîrul unuia și altuia ca eu să nu fiu eu? Citesce, te rog, paragraful 3, colóna I-a, să vezi unde se vorbește acolo ceva de Revoluție, de cât de lucrările mele de 30 de ani?

Dacă ar judeca ómenii astfel câte citesc, și dacă ar pricepe astfel, numai este de mirare pentru ce au condamnat pe Socrate și pe Christ. Pentru ce să mai aștept eu injuriile de la inamicii țerei, când frații ce se dic fi adevérați ai ei mă condamnă? și fie care cum îi vine. Cumnatu meu îmi scrie că așa fi scris eu nisece scrisori la Brussa la Români din partea cealaltă!! Citesce'ti scrisórea ce'i am respuns.

Istoria revoluției de se tipărea făcea un mare bine causei noastre, și nu ajungea să surprindă Russia buna credință a Europei. Apoi totă lumea scie revoluțiile Italiei, Germaniei, Ungariei; totă lumea a primit bucuros și fanfaronade drept adevéruți; și principele unui popolū atât de înțelept și creștin ca al nostru, mișcarea lui, spiritul ce l'a mánat, niminea nu'l cunoșce. Istoria, frate, e ca și un tablou istoric. Poți depinge un tablou istoric fără personaje? Poți face o dramă fără actori? Bine am făcuto? Unul dice că, în loc de nume propriū, să pui A. B. C... să fac algebră. Când am citit câte-va pasage, Pleșioianu s'a făcut foc, de ce să dic că în timpul reacției Olteniei s'a trimis Magheru, ca membru alū Guvernului provisoriu, guvernatorū al Olteniei și cap al ostirii; căci D. Pleșioianu n'a fost subalternul lui Magheru. Pociu eu, frate, să

schimb decretul (1) a fi altfelu? Pociu face o eróre atât de sistematică, al căria efect să nu fie de cât ea să arăt că era cea mai mare anarhie în țără? că Ottenia se governa de doui șefi? Ca guvernator sciū că era Magheru. La câmpul lui Traian sciū că avea de cap pe Magheru ce disposa și de pandurime, și de dorobanți, și de artilerie, și de regimentul pedestrimel. Locotenenta lui Magheru scria, Căimăcămia lui Cantacuzino lui Magheru scriso să desfacă câmpul, etc. Eu iubesc pe D. Pleșioianu, pôte mai mult de cât pe Maghieru; însé asemenea minciunî nu pociu spune. Devotamentul Pleșioianului, abnegația sa, energia, tôte le am văduț; este unul din începătorii revoluției, și capul unui regiment ce a susținuț Constituția și ordinea, după ce a proclamat și compania sa. Astea nu se ascund; însă nict nu pociu calomnia mișcarea că a fost anarhiă. Cadra istoriei este de un volum, mă mărginesc a spune fapte și documente. Unde vine ocazia fie cărua, spuiu cât bine; adu; însé nu pot consacra pentru fie care personagiū mai mult de cât iartă cadrul, bunul simț și opinia publică. Eu am scris de tôte, niment de mine. Nu pociu însé cheltui și, cu tipărirea paginelor ce se atinge de fie care; prin urmare am scris la tôtei căți au dreptul a trece în istorie că n'am nitat nimic din câte au făcut; însă tôtea pagina costă franci în Paris; de vor trimite analogul, se vor tipări cum s'au scris; dacă nu, vor trece mai întrécât mai în prescurtare, să facem loc documentelor și omenilor ce pe tôtea dioa era pe scenă. Bine s'eu rău, înbrăcați cu mantie albă s'eu în ghebu, legați sau cocotați, închiși prin bordec s'eu duși cu trăsnete și plesnete, ca la basmu cu cocoșu roșu... Lamartine își spune și câte bucle blonde îi didese Dumnezeu, de semena ca un Cupidon. Louis Blanc, Ledru Rollin, spun câte și mai câte; și dacă îi întrebî de ce scriu așa, îi

(1) Ar fi trebuit citat No. din Monitoru unde s'a tipărit.

respund că tot omul e dator singur așa face un nume, și să nu aștepte de la alții; cum nu sunt alții datori să-l îmbrace, asemenea nu sunt datori nici a-i face numele. Să serie' d'er fie care pentru sine, a se apăra, a se înălța mai sus, a se face cunoscut, interesant, numai să nu spuie minciună. Minciună nu am spus; și din adevăruri am lăsat multe. Unde vorbesc de Eliade, este că nevoia mă face să pui pe actor pe scenă. Acum mă căesc că n'am spus toate. Starea câtă am avu'to s'a dus ca pulberea; să 'm'i las și numele în batjocora Rosoșilor și Sarsaililor, tuturor invidioșilor și nemirușilor, și nedușilor la Biserică. R'eu am făcut de am lăsat. Cine serie, să serie, să nu ascundă istoria, să nu o prade, să n'o fure. Nu'm'i au iertat frații nici propoziția D-tale cu a lui Rucăreanu și Duillie, când 'm'i ați d'is să mă trimeteți și să'm'i dați bani a veni să pledeș cauza; nu 'm'i au iertat nici 1000 de franci ce a trimiso la trei inși pe numele meu, nici cei 2200 fr. ce 'i ați trimis tot pe numele meu; cum or să'm'i ierte scrierile ce vorbesc singure de mine, fără a vorbi eu? Culpă în-să nu e a mea, pentru că muncese și nu mă preâmbu. Cum crești D-ta că or să'm'i ierte rindurile lui Réal, epistola No. 1 din ț'ără (1) când vorbesc ca mine, iar nu ca d'eușii, iar nu cum ar fi dorit D-lor? De 'm'i ar întorče fața toți, eu tot o să cuget ca mine; nu pociu cugeta cu capul altuia. Asta sunt; etern în-să nu sunt. Voiu scăpa, și vor scăpa; de scrierile mele în-să nu vor scăpa.

Salutare și frăție (2)

I. Eliade.

[1] Vești acea epistolă în broșura intitulată Epistole și acte ale oamenilor mișcării române din 1848, de I. Eliade. — Paris, tipografia lui Préve et Cie — Strada I. Rousseau, 15.

(2) Originalul în epistola ce urmășă îl posedă D. Al. Hristofi. Vești răspunsul lui Negușic, care urmășă.

Negulici către Eliade

1851, Februarie 21-5.—Constantinopol e.

Domnul meu

Răul ce cine-va însuși își face, nimeni nu poate se îl face. Răul ce însuți îți faci, nimeni nu poate se 'ți face. Calomniile rămân calomni, acușările rămân asemenea calomni; și cu cât unele și altele erau mai tari, cu atât amicii se strâng în împrejurul d-tale și te apărău.

Am priimit scrisoarea d-tale spre răspuns la cele însemnate de mine în scrisoarea D-lui C. Alessandrescu și la scrisoarea mea către D. Grădișteanu, căruia îi mulțumesc că 'ți a arătat-o; asta mi era și intenția. Scrisorile democraților câtă se fie așa cum să se potă și publica.

Am văzut, cu o durere indefinissabilă, copriinderea scrisorii d-tale; și măcar că după ce mi zici că, acum ai fi aplicat mai mult de cât tot deuna a auzi cu bucurie adevărul, mai aliez de la un amic, că nu ești infailibil, și nici că te-ai dat de ast-fel, te contrazici apoi, și te declari de infailibil; zicând:

„De mi ar întorce fața toți, eu tot o să cuget ca mine; nu poți cugeta cu capul altuia...”; ceea ce semănă o sfidare și un congediu ce dai tuturor. Am însă o datorie de împlinit către mine, către Patrie și către d-ta: către mine, pentru că văzui că nu mă cunosc; către patrie, pentru că Patria are nevoie pînă de cel mai din urmă din fi ei, cu cât mai vârtos de d-ta; pentru că 'ți sunt amic; și pentru că cum ți se, reul ce singur îți faci, nimeni nu poate se îl face.

Multe am să 'ți spui, d-le Eliade; multe, cum de la nimeni poate n'ai auzit nici vei auzi, afară numai poate de la inemiei; d-er p'aceștia nu 'i crești; cu toate că a-

visurile inemicilor sunt de multe ori cele mai favorabile pentru îndreptarea noastră, decât am ști a profita de elle. Am să îți spui cum îți faci reul ce îți faci. Dăr, mai înainte de a îți spune cum îți faci acest reu, câtă se îți spui întâi cine sunt, ca să știi cine îți vorbesc; căci îmi mărturisești că nu mă cunosc.

Eu mai întâi sunt Român, prin urmare am amor propriu național. Multe nu știu; Românul din nenorocire multe nu știe; dăr știu una și bună: o dreptate sântă și eternă.

Sunt democrat, prin urmare adevărat creștin. Principiile mele sunt: Dreptate-Frăție-Datorie; și: „Fă alina ecce ce ai voi se îți facă și îți altul.”

Catre această, mai sunt și amicul d-tale; să vezi însă ce fel de amic.

Sunt două feluri de amici, sau mai bine trei: unii cari ne lingșesc și ne laudă toate abaterile noastre din lina cea dreptă a virtuții și a principelor eterne de adevăr; toate defectele noastre, toate viciurile noastre, sau pentru că sunt ei singuri corupți, și prin urmare le plac, sau pentru că sunt negliobi și li se par perfecți, sau pentru că sunt perfidi și ne exploată, sau pentru că sunt fanatisați și orbiți de vr'un merit ôre cate. Aceștia sunt mai rei de cât ciurma, și din nenorocire aceștia sunt cei mai mulți la număr. Alți cari, de și recunosc cu durere greșalele sau patimile noastre, și ar vrea pôte să își dea viața pentru îndreptarea noastră dăr stima profundă ce au pentru niscăi merite eminate ce se întâmplă se avem, și o temere pôte rêu cugetată, nu cum-va observațiile lor, în loc se producă un bine, se aibă un rezultat și mai rêu, îi fac indulgenți, și îi împedică de a ni le face cunoscute; sau și de ni le arată nu ni le combat, nu ni le condamnă. Pe aceștia îi pui în categorie mamelor cate, prin prea mult amor, își fac nenorociri pe copii lor.

Sunt alți cari, cu cât vor descoperi în amicul lor

vre un merit mai sus de comun, niscai sentimente generose, o credință, un adevăr, (de care ei-insuși se fie fanatisați), unite cu capacitate de a le susține cu demnitate, prin vorbă prin pană, etc. și de se va întâmpla apoi ca acest amic să-și ia și sarcina de a fi apostolu' acelei credințe, aceluși adevăr, și a le susține și prin fapte, cu atât aceștia sunt implacabili și neertători la abaterea de la principiile acestei credințe, acestui adevăr. Sunt implacabili, dic; pentru că atunci acest barbat nu mai este al sen, ci al principelor al căror apostol s'a făcut. Eu numai p'aceștia îi numesc amici adevărați; și în adevăr, cererile lor nu sunt numai în favoarea acelei credințe comune, dar și în favoarea și chiar în gloria personală a amicului lor.

Eu, D-I meu, sunt din numărul acestor fel de amic. Ca ast fel de amic, te-am iubit, te-am stimat, te-am respectat, te-am venerat chiar, pentru meritele D-téle și pentru că considerau în D-ta demnul apostol al credinței melle, al credinței nației melle, și gloria ei viitoare. Când însă am văzut abateri cari anunciază patimele cele mai deplorabile, abateri de la linia cea dreaptă a virtuții de democrat; abateri în fine care pot se fac rău cauzei, și se'î înegrescă numele de care, ca Român, eram mândru, gelos, și care nume acum nu este numai al D-téle; și mai mai altes când am văzut scrisoarea D-téle. o! atunci, atunci o mânie sacră a coprins sufletul meu.... și 'mi am dis: «Cată se 'mi împlinesc datoria de amic adevărat; și conform cu sentimentele melle de român și cu religia mea de democrat, cat, se'î trag după ripă prăpastei unde ved că a cădut; se'î apuc din toate puterile, se'î apuc cu un braț viguros, chiar de'î ași rupe brațul de care 'l voi apuca! Asta voi se fac prin această scrisoară. De voi reuși în această grea întreprindere, va fi un mare bine; de nu voi reuși cel puțin îmi va fi conștiința liniștită că 'mi am împlinit o datoriă sacră. Dér ca

să nu 'ți par prea aspru, prea din topor, și fiind că am se intru în mai multe amănunte, câtă se 'ți mai spuți că, până la primirea acestei scrisori, adică pînă când te credem apostol, nu numai al suzeranității Porții și al autonomiei țării, dăr și al doctrinei lui Christ; căci fără această, singurul adevăr etern și fecund, total este miserie, totul este minciună,—credem și abaterile D-tăle de la această doctrina numai ca niște abateri din scăpare din vedere; și le scuzăm, dicându-'mi: «om fără 6re care imperfecții, fără 6re care debilități, este forte rar!» Și 'mi mai dicem: D. Eliade și le rescumpără, și le acoperă cu prisos prin celle lalte calități eminente ce posedă. De la scris6re înc6ci 6nsă, t6te 'și au luat o altă cul6re, un alt aspect; t6te se esplică alt fel.

Scris6rea D-tăle, D-l meu, este o profesie de credință, de care sufletul fie-cărui amic și patriot adevărat, și cu abnegație democrat, câtă se se revolte, și se o respingă din t6te puterile, și se o condamnă ca pe o profesiune de credință diametral oppusă cu principiile democratului și pe care resumim în aceste vrobe: «a scrie dăr fie-care pentru sine, „a se apăra, a se înălta mai sus, a se face cunoscut, interessant; numai „a nu spune minciuni.“ care va se dică, egoismul pe față! plapoma pe față! Ce! ast fel au fost principiile D-tăle? Ce! numai o ambiție bassă și vulgară, care caută numai egoismul, renumele, onori, șgomot, avantagiuri, respălăi, au fost și sunt forta motrice a faptelor D-tăle? iar nu ambiția acea nobilă, înaltă, care caută numai binele pentru că este bine? Ce! Asta este doctorina lui Christ, a Aposturilor? Asta este doctorina democrațiilor?...» A scrie fie-care pentru sine, a se apăra, a se înălta mai sus, a se face cunoscut, interesant etc. etc. Vai! ce am ajuns se ved! Si de la cine?... Au d6ră n'ai citit, se'u au d6ră ai uitat divinul discurs de pe munte. D-tă care dici că ne-ai

explicat Evangelia? Vai! ce revelație înflorătoare! ce desillusionare penibilă!... Cu cât citesc și recitesc scrisoarea D-tale, cu atât mă înfloresc mai mult și mă desesper; și cu atât sufletul meu încercă o anevoință mare și durerosă de a crede a fi scrisă de mâna 'ți, și în stare-ți normală!... Vai! acum cred că ar fi ție și ai fi scris ca D-na Eliade să se ocupe numai de interesele D-văstră particulare; și acum îmi explică cum de nu s'a făcut nimic și pentru familia D-lui Tell nici pentru D-nii Golesști!... Vai! acum văd și 'mi explic pentru ce stăruiești D-ta cu atâta ardoare pentru tipărirea *Istoriei Revolușinilor*! Pentru casele personajele pe scenă, după cum ții, și jufificația 'ți este prea naturală și logică: tablou sau dramă fără personaje nu se poate, Vai! acum îmi explică pentru ce atâtea laude de fapte mai pre sus de adevăru, și atâtea plângeri de sacrificiuri incalculabile!.....Dar ce! ai dora dintr'o istorie cu basmul cu cocoșu roșu, precum o numești singură atât de bine, crești D-ta că va trage vr'un folos nenorocita noastră Patrie? Și au dora dintr'ast fel de laude și plângeri crești D-ta că 'ți vei face un nume mare? Nu, D-l meu; nu! Eu crez cu totul din contra. Crez că se va desconsidera și se va ridicularisa frumoasa mișcare a nației cu donchișonadele, fanfaronadele și miseriile noastre; cu mantaoa albă (pe care acum 'mi o osplic), cu gheabă legați s'eu cocoșaiți, închiși prin bordee, s'eu cu trăsnete și plesnete, ca la basmul cu «cocoșu roșu».

Ceea ce este necesariu se scie Europa, pentru ca, Russia se nu'i p'otă surprinde buna credință, după cum ții, este, în puține vorbe, drepturile ei; și e interesul p'ote însuși și viitorul chiar al Europei ca aceste drepturi să fie odată recunoscute și proclamate de întreaga Europă; câtă despre istoria mișcării, este destul pentru acum să o cunoscă Europa numai în genere: principele ei, spiritul ei, tendința ei, frumusețea ei;

moralitatea, indulgența și înțelepciunea esemplară a poporului român în trei luni de exercițiu al suveranității lui; căci nu guvernul a ținut buna ordine, după cum zice D-ta, nu știu zcum în ce publicație; el nu n'avea mijloace; ci poporul a ținut-o. Guvernul și omenii revoluției au făcut multe greșeli, cari din vanitate și din ambiții personale, cari din puținătate de suflet, cari din necapacitate și nepătrundere, cari apoi și din rea credință și din *arrières pensées*; numai poporul singur, care nu era mișcat de nici o patimă, nu a comis nici o greșală; el încă a întors pe guvernul la datoriile lui în mai multe rânduri; și a căutat să aibă putere din puterea lui morală, și credința din credința lui în bine; într'un cuvânt, el și a susținut mișcarea și proclamația într'un timp de trei luni, iară nu guvernul. Așa, să nu ne înălțăm pe noi, nu; se nu căutăm a ne face pe noi interesați printr'o istorie ca basmul cu cocoșu roșu; ci să căutăm din contra, cu o abnegație completă despre noi, a înălța numai pe nație și drepturile ei, și a o face interesantă, ca în Protectorat, în Explicația constituției, în parte din Impresii, (căci numai o colă am vădit) etc. și în Questions économiques, în Viitorul României și în a doua epistolă către Stirbeiu; afară, se înțelege, de abaterea de la principele politice de astăzi, despre care ai vădit ce opinie am. Asta este adevărata noastră misiune, de adevărați apostoli, de adevărați democrați și patrioți, pe urmă, să nu luăm tot meritul nației și să-l punem asupra noastră; să nu facem din ea o turmă de vite, și să ne dăm numai pe noi de oameni; căci vai de nația care va avea a număra numai un om său doi! Faptele noastre vorbesc, și vor vorbi singure; nu e necesariu să mai vorbim și să ne laudăm noi înșine. Asemenca se facem și cu sacrificiile noastre; patria recunoscătoare le cunoște, le va trece la registrul ei; Posteritatea

va pune pe fie-care la locul său; să nu ne fiă tēmă, și să ne amăgim a crede că ea ne va însemna locul după laudele ce ne vom face noi-înșine, măcar ori câtă de încă câte ni le-am face; ci numai după faptele noastre, ce vor rămânea după noi, și care nu se perdă, nu se ascundă. Să credem încă din contra, că laudele și esagerațiile noastre potă să ne scobore mai josă de locul ce în adevără amă meritată. Ai face mai bine, de vei avea mijlăce, și ai fi făcută de o mie de ori mai bine, ca se fi tipărită urmărea la *Ruga dominecală*, atâtă pentru D-ta câtă și pentru nație, în locul *broșurei lui Réal*, cu care 'ți ai făcută atâtă rău, după câte audă, că încă n'am vădu't-o, și nici ună bine pentru cauză, său prea puțină.

Déră, ca să fiă mai clar, căci acēsta'mi am propusă într'acēstă scrisăre, să nu credu că Posteritatea va măsura înălțimea locului D-tale în istorie după lungimea listei averii de 2 milioane ce dăci că ai sacrificat, nici îți va face pedestalul din câte dăci în epistola No. 1, partea I-a, că singură ai făcut, ai creată și ai proclamată; ci din câte va afla că în adevără ai făcută, ai contribuită a se crea, său ai urmată ceea ce alți au începută; pentru că nimicū nu se perde, ori câtă de multă ar fi arsă său ar fi devastată locul și vandalismul Casacului, după cum dăci c'au făcut.— Adevără, adevăr îți spuiū; nimeni nu putea să'ți facă răul ce singură 'ți ai făcută printr'acēsta!... Ce! ai doră era nevoie de o mare filosofie său pătrundere de a cugeta și a crede, că pôte cine-va, ce dăci? că pôte patria ea-ensăși nu o să le erădu așa ad-litteram pe tôte; ci o se cerceteze, ca să fie dreptă în resplătirile ei; și că, ca câtă te va afla depărtată de adevără în paguba ei și a altorū fi ai ei, îndoită pe atâtă o să perdu în recunoșcința ei. Greū era ore d'a cugeta că lumea o să se întrebe: care și unde sunt,

și cându s'aun publicatū acele atâtea și atâtea opere, scolastice, filosofice, literatură dicționarulă, explicația Evangheliei, etc. etc? în fine acelle care de totū felul iaū titlul de literatură română, create de D. Eliade, precum ănsuși dici în lista Jo avere ce reclami?

Pretutindinea și la ori ce occasie, nu înceteți de a spune noă și lumii sacrificiurile ce ai făcut pentru cauza; și acéstă, după principiile D-tale negreșit, ca să te faci interesant, se tragi totă băgarea de sémă numai asupra D-tale; și ai fi reușit bine; pentru, că de și nu e nimeni care se nu fi sacrificat mai mult sau mai puțin, unil mult puțin cât au avut, alți după întâmplare, nimeni însă nu 'ți a facuto contra greutate în acéstă, nici chiar inemicii D-tale. Apoi de ce nu voiste încăi se aibi în adevăr și meritul sacrificiului? De ce, pe dealtă parte, 'ți ceri sacrificiu înapoi? și acum încă!.. de ce să dai occasie lui Știrbei să respunză atât de frumos? „Dacă d. Eliade a făcut atâta bine nației s'elle, precum arată, de și noi nu cunoscem, nu credem că acum D-lui se voiască a lipsi pe săracul și veduva de pâine dintr'o ți; cu tôte acestea d-lui să trimită un om etc. etc.» Și de ce dai și nației trista și durerósa occasie să cugete că rădicarea cruci D-téle a fost numai pentru plapomă, și altă dată nu te mai créđă nici pe D-ta nici pe alții? Vezi acum cât reu ai făcut ca acéstă reclamație nesocotită, și D-téle și causei?

Eu nu zic că, în calitate de apostol să nu'ți fi mai păssat, se nu'ți fi mai addus aminte de numeroasa d-tale familie, după cum zice Christ. Eu zic că, în calitate de emigrat, amic al Porții și mai allés recunoscut de membru al guvernului provisoriu, 'ți era iertat a cere de la dânsa ospitalitate chiar princiară pentru familia D-téle; ce i s'a și dat; dar numai despăgabire nu, și iar nu; asta este o monstruositate fără esemplu în istoria cellor ce'și au ridicat crucea pentru principe.

Fie-care, ori ce a sacrificat, a sacrificat sentimentelor lui, convingerii lui, conștiinței lui, de la sentimentul lui, de la convingerea lui, de la conștiința lui dar iar nu de la alt-cine-va; câtă se aștepte respătirea despăgubirea.—Ori care sacrifică sentimentelor sêle, de o dată cu sacrificiu își are și respătă: respata aceea pe care nimeni nu poate se'i o impute, nimeni nu poate se'i o conteste; o respătă dulce, cerescă! Numai acelle care a sacrificat vre unei patime, și nu i s'a indestulat patima, acella se află în pagubă: pentru că acella dă ea sê ie, iar nu ea sê'și plătescă datoria. Ferice d'ei care și implinesce datoria: acella tot d'una se află în câștig.—In fine, ce se mai vorbim d'atâtea sacrificiuri? Au cređi D-ta că lumea nu scie mai anume ce ai perdut, ce pagube ai avut? D'aceea iarăși îți mai repet, mare reu 'ți ai făcut cu acea listă a averii pierdute, pentru cari ceri 2 milioane lei!.....Ași dori se renșeđi însă; că atunci sunt sigur că și cei mai afurisiți reacționari își vor ridica crucea.

Din prea modesta apologie ce'ți faci în epistolă cu No. 1, și în biografia alăturată la lista de despăgubire (đice prea modestă, fiind că singur 'm'i spui în scrisoarea D-tale că încă nu le-ai pus pe toate, și te căesci), vędurăm, și vede totă lumea curat, că România n'a fost, nu este, nici mai mult nici mai puțin, de cât un popor de sclavi în stare de vite, cu un singur cap cugetător; cum am đice, Moise cu poporul israelit în desert. Ei bine! acest popor român, fără trecut, fără limbă etc, precum đice și Mărirea sa Țarul, și a cărui esistență morală, politică, literară, limbară (de poci đice așa) și națională etc. etc. începe numai de la D-ta și prin d-ta, avu și ell odată un moment de o luciditate norocită; implini și ell o faptă din cele mai interesante și mai picante, prin caracterul și nouțafia ei, în analele națiunilor.

Pe când Locotenența și toți oamenii Revoluției se preparau a fugi pentru ultima oră din 'naintea armatelor streine, iar poporul resignat a mai suferi din nou jugul Tiraniei, pe care acum îl vedea înaintând în virful lancei Cosacului, la umbra Semilunei, poporul sta gata pentru ori ce sapliciu, fără nici o speranță, fără nici un mijloc de mântuire pentru sacrele lui drepturi; în loc d'a se lăsa a crede pe inamicii cari îi spunén că cauza deluviului de suferințe ce venia se 'l îneca era acei amăgitori cu proclamația lor, acei brigandă, cari au mai fugit odată, și că unii vor fugi și acum, lăsându-l pe ell în nevoie, ell din contra adducându'si aminte infernala calomnie ce manifestul Țarului pussesse asupra lui, dicând că proclamația Românilor a eșit „numai din 2—3 capete esaltate, iar ell, poporul, care se „bucură în pace și în recunoștință de bine facerile Regulamentului, este numai victima a celor câți-va impostori,» uită totul; și mai simte într'aceste momente supreme de cât arsătura acestei înfărâ infame, și necesitatea de a se curăți de dânsu cu ori ce preț; căci vedea că e de mörte. Atunci acest populu—angel, dér abject, după Dita, însuflețit de acelaș sentiment național, și înflăcărat de aceeași schirteie divină, de la o margine până la alta a României, pe piețele tuturor capitalelor, tuturor burgurilor, tuturor statelor, depin toate văile, dupe toate vârfurile Carpaților, dette lumii în mirare, reacției plătite, spontaneu, ca un singur om, spectacolul cell mai frumos, și proba cea mai stălnieită de consciința demnității lui individuale, că proclamația lui este, chiar espressia voinței lui, emanată de la ell; și că Țarul minte.

Ce era?—Cartea organică a slaviei, a păcatului, ardea prin mâna poporului, și sub anatemele lui, al-lătura cu biciul. Pe când voi emigrați, cenușa acestei cărți și a biciului încă era caldă și fumul lor v'a

urmat până departe de pământul Patriei, ca se va adducă aminte că legea infernalului nu mai există pe pământul României; și că poporul Român va aștepta cu noua lege a adevărului.

Ei bine! această faptă atât de măreță, această faptă de care tot Europa, de nu ar fi fost reacționară pe atuncia, ar fi resunat de laudele ei; această faptă atât de demnă d'a ilustra penellul pictorului și pana poetului; această faptă în fine, a căria suvenire și tradiție în inima Românului va fi fecundă în fapte mari... o! orbirea orbirii! o! patimă a patimei! după ce fu cât va timp uitată, ea ori ce faptă a căria sorginte se astupă de mână de fer a violenței, fu în fine rechemată de D-ta ca se o anunți lumii și României, calomniată și prostituată, numind'o *faptă rusescă*, defaimând cu această calomnie și nația întregă!

Am vădut, D-l meu, cuvintele și argumentele ce 'ți dai spre justificația acestei calomni; dér, de! nu se trec la toți; și nația, căria nimic nu 'i mai lăsați, și o făcuși instrument russ, când va putea vorbi, greu îți va cere socoteala.

D-er decă ai aflat de cuviință se calomnezi ast-tel arderea Regulamentului și a Arhondologiei, spre a te face pôte plăcut cui-va (de și nimeni nu mai cugeta acum după doi ani la această ardere) apoi făceti mai bine și mai cu folos să fi început întâiu de la proclamație: căci ea este cauza cauzei; pe ea se băsă acusațiile Țarului; din cauza ei s'a vădut martirismul din Siberia pe pământul nostru, iar nu din cauza arderii Regulamentului. Arderea prin foc a fost numai o consecuință a arderii cu trei luni mai înainte prin proclamație, și nu s'a făcut de cât ea să confirme proclamația, prin punere pe dânsa a 2 milioane și jumătate de subsemnături de foc, ca să lumineze pe Europa și mai bine supra voinței și drepturilor Românului, exprimate într'ânsa, asupra gradului de liber-

tate ce merită și asupra miuciei Despotului moscovit. Ai defăimat documentul; cu toate acestea, datu'ți a D-tale Nația voie ca să defăim, în numele ei, o faptă pe care a împlinit-o numai ea, și în contra voinței D-tale, care ții acum că ai fost, împreună cu colegii D-tale, în stare c'o și mutileți ca să salvi Regulamentul? Spusu'ți-a ea ôre acum, spusu'ți-a cine-va măcar din bravii martiri, că se caește de arderea Regulamentului, și că renunță de a mai avea gloria acestei fapte de fericită memorie? În fine, decă arderea Regulamentului este faptă russă, apoi și proclamația este o faptă russă.

De vei recunoșce d'érü că nu ai făcut bine, nu ții pentru altü cine-va, ci pentru Nație, de datoria D-tale ar fi ca însuți se redigi un articol în contra acestei calomnii; d'érü călduros, și demnü totü de o dată și de reputația unei asemenea defăimări, și de pana D-téle. Proclamația și arderea Regulamentului sunt corolarii și solidarii una pentru alta; despărțindu-le una de alta, și ții cănd că țerra astă-ți safere din cauza arderii Regulamentului, iar nu dintr'a Proclamației, atunci arderea Regulamentului este fapta cea mai importantă și mai națională, i'érü nu Proclamația. Dici ênsă că inițiativa arderii a venitü de la agenții ruși, n'o priimescä; d'ér, fie! apoi și inițiativa revoluției a venit tot de la agenții ruși, după cum ênșusi o ții; nația ênsă profită de dânsa și o făcu națională, și o făcu română. Astü-felü a făcutü nația și cu inițiativa arderii Regulamentului, decă ții că inițiativa a fost russă. Cui pare reü de arderea regulamentului, se nu'lü plângă; Pitarulü Cachalechi să frăiască; s'a retipărit în mi de esemplare. Sê știi ênsă că la prima ocașie, Românul iar îl va arde.

Aproposito de faimösa istorie cu basmul cu cocosu roșu, de faptele D-téle, și de fidelitatea istoricului, ții, în urma passagiului raportatü mai sus; «min-

ciuni n'am spusă... «Cine scrie, se scrie, se nu ascundă istoria, se nu o prade, «se nu o fure». Recunoscă adevărul frassului din urmă; este una din primele condiții ale istoricului; nu înțelegă însă, afară de ceea ce s'atinge de D-ta, și afară decât al fi fostă a totă vedătoră, se'u vei fi a totă știitoră, nu înțelegă, dică, cum vei putea împlini din Paris această condiție de fidelitate în istorie. Iar câtă despre batjocurile Rossetilor, Sarsaiilor etc, etc. dică că nu înțeleg ce amestec au ei cu istoria ce vrei să scrii? În fine, vrei să nu se lipească de D-ta batjocurile lor, care cred că cată se fie asupra politicei, asupra patriotismului? fi tot deuna, în fapte și în scris, și în totul, mai presus de ei. Astfel filosoful, omul mare, își răsună. Dică că: «Eu n'am stricat cu D. Real pentru nisece rînduri ce a publicat în broșura lui, în favoarea unei mame cu cinci copii de găt.....» Ai nitat însă că altă dată ne-ai spus că te-ai stricat cu ell dîn cauză de bani (1). În alt loc dică, spre susținerea principului d'a se lăuda pe sine: „Lamartine își spune și câte bucle hlonde îi dedese D-șeu de semăna ca un Cupidon; Louis-Blanc, Ledru Rolin spun câte și mai „câte; și decât îi întrebă de ce scriu așa, îi răspund „că tot omul e dator singur așa face un nume....“ „Lamartine, da; dăr îi cunoșce lamea și inima cât îi este de pestriță; iar Louis-Blanc și Ledru-Rolin nu știu să se fi coborât la asseminea copilării. Să dicem însă că și aceștia ar fi căzut în asseminea păcate; apoi au doră pe nisece asseminea păcătoși cată se 'i iei D-ta de model, în locul lui Christ, Socrate, Agelias, etc, etc? Bine! D-ta ore ți un asseminea limbăgiu? Și mie mi 'l ți? Rău m'at cunoscut! Ce dic! reu îi cunosci secolul și nația!

La justificația ce 'ți faci în contra criticei D-lui Pleșoianul asupra epistolei D-téle cu No 1, despre

(1) Vezi epistola lui Eliade No... din această broșură.

oare am ȕis și eu vre o două trei vorbe mai sus, îi răspund că, spre a arăta că nu putei fi nici instrumentul nici după Rușilor, era foarte de prisos d'a arăta, nu ce ai făcut în trei-deci de ani, ci de a spune numai cele din partea a doua a acestei epistole, și care în adevăr sunt foarte bune și demne de pana D-tale. Biografia D-tale se o fi lăsat a'ți o face altal, la timpul ei; și aceea în adevăr, 'ți ar fi prins bine. Tot aproposito de această mai adaugi: «Dacă ar judeca ómenii ast fel câte citesc, și dacă ar pricepe ast fel, na mai este de mirare pentru ce au condamnat pe Christ și pe Socrate.» La această socotesc destul a'ți răspunde numai în vre o două vorbe: asemenea comparații, crede-mă, se nu mai faci, că fac un mare reu celor ce aud; și au o reacție ca totul în defavórea D-téle.

Aproposito de ușióra și în trecát critică ce 'ți facém în scrisórea D-lui Grădisténu, și pe care am făcut-o ușiór și în trecát, pentru că pe atunci încă nu aflassem câte sciú astá-ȕi, și 'ți cunoscém altá profesinne de cred n'ă; ȕiei: «De eram om mai vanú, putém tí-pări mai ántáii *istoria revoluției*, care în orí ce pagine, orí cine va scrie, catá sá «dea cu nasul de mine...» Mai la valle ȕiei: «Imi cunosc singur multe abateri; însă, compărându-mé cu capacitáțile și mediocritáțile Franciei și a altor emigrați, nu véd nicáiri „nici ostenelele, nici sacrificiile, nici umilinta mea.“ „In fine, adaugi: de ași fi voit a mé láuda, nu avém „de cât a tí-pári *istoria revoluției*; nu avém de cât se „mé duc sén se pui pe cine-va a se duce la redacția „dicționarului de bărbați illustri contemporani.“ Ce s'ți răspund óre la aceste passagiuri, la aceste passagiuri dinaintea cărora remái mut, atât de strániá este impresiuneii ce elle 'mi fac? Mé voi márgini numai a'ți spune: că voind a te apăra de patima ce te domnesce, ea te tradá, și D-ta te condamnă singur; și că aceste passagiuri imi esplicá și mé sfortá a crede *lictorii*, titlu-

riile de Prinț, visul cu Ienăchiță în purpură, și înconjurat de toți regii și omenii mari ai Europei etc. etc.—
 Ți spui însă cât pentru a deveni om mare, se ilustrezi România, o! cine n'ar dori? România ți a dat destule probe d'acésta dorință a ei; nu ți a lăsat meritele ascunse; te a pus acolo de unde toată lumea se te vadă; și cu convincția că pe cât ea te va înălța, pe atâta D-ta îi vei justifica dorința ei, susținându-te la această înălțime. Eu însă aș dori ca toți Românii, toată lumea, să fie numai omeni mari: ce fericire ar fi atunci pe pământ!.....

Dér fiind că acésta nu se poate, cu atât mai mult am dorit și doresc, în amorul meu propriu de Român, ca în epoca noastră se fii măcar D-ta omul cel mare al României; și avém acésta dulce speranța; dér, vai! ai svenit'o fără pietate, din preună cu frumoșele ei iluzii!... Voesci se devii om mare? să fii gloria României regenerate, precum voesc și eu? lasă curând fatalul drum ce ai apucat; desbracate de toate patimele ce au început a te întuneca; și ia de model, în faptele și în conduita D-téle, nu pe Lamartine séu pe alții ca dânsul, ci pe Christ și pe cei asemenea lui, atâția și atâția bărbați, bărbați mari cari n'au eugetat de cât la binele genului uman. Alt-fel, tei vei perde; și vei fi criminal către România, către speranțele ei.

Aș voi se'mi esplici ce înțelegi ca resunetul presei Parisului de D-ta? că nu te pricep.

Imi dici, spre respuns la toate cèle ce ți spuneam despre contribuția de la Brussa, că: «Nu pretinzi nimic, Eu, D-l meu, nam dis se nu pretinzi, séu că nu ai dreptul a pretinde. Ar căta se fii un om lipsit de tot bunul simț séu ilegal, ca să eugét o asemenea absurditate. Am zis numai, mi se pare, de ce atâtea foșorii și umilnici, când tot aceeași treabă se putea face cu toată demnitatea cuvenită? La acéstea acum mé vėd nevoit a mă adăoga: de ce cerându-ți drep-

tu, se ne vorbești de niște lucruri care se ne dea trista ocazie d'a vedea că nu te afli în adevăr; și cu această se lipsesci de respect și către d-ta și către noi? De ce, voi se dice, să ne spui că te afiai în starea cea mai deplorabilă? De ce să ne spui că ai primit de la amici numai 75 mii lei; și pe acei 75 mii lei câtă se'i împarți pe opt-spre-dece luni pentru 8 suflete etc, în care intră și călătoriile etc? Când era mult mai bine, socotese, și mai înțelept, să fi cugețat că poți noi cunoșcom, sau putem cunoșce cu timpul atât viața ce duceri în Paris cât și soma de una sută mii lei ce ai primit de la amici, și de care știe D-Ńeu cât ne-am bucurat, precum și ajutorele ce D-na Eliade a aflat pretutindenea; și că n'a intrat în Constantinopole de cât cu o datorie numai de unspre-dece mii lei, cheltuiala dramului de la Vidin și pân'aci. Și de ce atâtea lamentații și esagerații asupra suferințelor și marterismurilor de tot felul, lucruri pe care nimeni, din câți au suferit și suferă încă, nu le-au făcut; și să nu cugeți mai bine că poți sunt dintre emigrații cari le cunosc pe toate, ca marturi oculari? Mă ai spus însă în scrisoarea D-Ńele că toate le-ai făcut cu scop de a vă face interesati. O! mult te-ai înșelat!

Scrisoarea despre care 'ți a vorbit D. Alessandrescu este scrisoarea ce ne-ai trimis'o deschisă, ca se o vedem și noi, în urma celei prin care refușai cu atâta demnitate darul lor. Nu este însă, după cum a înțeles'o D. Alessandrescu, că adică ceri banii înapoi; d'ér este așa cum mărturisești, că 'ți ai luat s'ema, și 'ți pare reu de refușul ce l'ai făcut. Asupra acestei scrisori a fost și desbateri între noi, decât este bine a o da la adresa ei séu nu.

D-l meu, am intrat în toate aceste amănunte ca să'mi împlinesc, după cum 'ți am spus, o datorie sacră către d-ta, către Patrie și către mine; și cu scop de a te convinge că lumea astă-zî nu este tocmai așa orbă,

și că le vede și ea pe toate, precum te veđ și eu care ți le spun. Dér ea nu ți le spune, ci numai le însemnează ; din ce în ce, crescând numărul lor, se răcește, se îndoesce, și în fine te șterge, cređ, cu mare durere, dér te șterge de unde te avea scris. Voesc a te convinge în fine că noua doctrină a D-téle, de nu va fi veche, scatește de mari fatige pe inemicii D-téle ; și cu atât mai mult că, pe când D-ta ești din cercul principelor democrației, ei (afară de abaterca de la principele politice), încep a intra, lăsând afară multe din patimile care'i caracterisa pînă acum. În *Question économique, Viitorul României și a doa epistolă la Stirbei*, mai că nu mai domnesee nici o patimă personală : în elle acum vede cine-va numai Nația și alle Nației.

De vei prețui această scrisóre a mea, ce purcede din inimă și din sufletul meu, sunt sigur că în adevér mē vei stima mai mult de cât pîn'acum ; iar eu me voi cunoșce prea fericit, că împlinindu'mi datoria am putut contribui a întorce patriei un bărbat capabil de ai face gloria, de va voi, și căruia ea acum și începuse a'i impleti cununa immortalității.

De am fost póte prea aspru, prea din topor, prea sgaduitor, iarăși cred că'mi vei da dreptate, cunoscând scopul. Știi că, pre căto maladie este violentă, tenace și gravă, pre atâta și remediu câtă să fie energie și violent. Ți am spus în finecă, vedēndu-te, nu pe malal prăpăstiei, ci pe rîpa ei, am voit sē te trag afară, chiar de'ți aș rupe un braț, numai sē nu te pérđă Patria de tet ; inimă curată și cap luminat îi trebue Nației.

Incă o vorbă. Îți termin scrișórea dicând : „asta „sunt, etern însă nu sunt ; voi scăpa, și vor scăpa ; de scrierile melle însă nu vor scăpa.» În adevér, frumoasă sfidare ! vîgurosă expresie ! Par'că auđ pe Crist dicând ; „Luna și stelele vor trece, vorbele melle

nu vor trece,“ Crist însă vorbește din înălțime. Conștiinței adevărului ce proclamă; iar D-ta vorbești din înălțime sentimentului de resbunare. Cu toate acestea află că de vei persista pe calea ce ai apucat, de multe din scrierile D-téle însuși D-ta nu vei scăpa.(1)

Salutare și frație!

1. D. Negulici

EPISTOLA PREOTULUI ȘAPCĂ

Către Pleșoianu

La Smirna.

Cu părintésca bino cuvintare.

D. Pleșoane

Astăzi mă pomenii cu D. Iliade că mă chiamă la Dumnélui acasă, și s'apucă să-mi citéscă o scrisóre de șapte bucăți de cóle de hirtii, arátându-mi că Iancu Ghica ar fi dat instructiú lui Tell ca să începá revoluția de la Islaz cu jafuri, și se facá anarșie; și dacă nu eram eu, se facca; unde de facca era și preotu Șapcă. In acea scriere se dicea că Tell ar fi poruncit la trei unteroșiteri a duce lada cu bani de la Zapet; că Tell ar fi stat cu toporul în mână ca s'o spargá. Dându-mi (Eliad) acea scrisóre ca s'o iscálese, eu 'i am spus: Domnule Eliad, eu când oi iscáli trebue să fie fința adevérului; căci nu este așa precum ai scris Dumnéta; ei Tell a đis lui Mihalache Hagéli și mie

1) Acéstă epistolă s'a publicat in Românul No. 22 din 1860.

ca să mergem împreună cu pomojnicu subț ocârmuirii să numărăm banii, aducându-i la D. Tell, ca să dea fitanță. Ducându-ne să numărăm bani, lada era închisă; noi am țis pomojnicului ca să ducă la D. Tell; pomojnicul a chemat doi dorobanți și au luat lada, și au dus-o la Tell. Părându-se (lui Tell) că bani sunt prea puțini, a întors-o înapoi tot cu acell dorobanț.

Pe Tell nu l'am vățut cu toporu în mână, nici ca să țică să spargă lada; dăr D. Iliad 'm'i a țis: că daca era bani (în ladă) D. Tell au nu spărge. (lada)? Iar eũ 'i am respans: nu, D-le; că daca era bani, o punea în căruță, și aducea pe zapciũ la Caracal, și o descuia, și se lua bani, după cum s'aũ luat de la Caracal, la 18 Mai, precum și de la Craiova, dându-se fitanță de primirea lor. Tõte acestea spuindu-le D-lui Iliad, nu a mai țisũ nimic.

Așa dărã eũ suutu sãnãtos, precum dorescu și dëspre Dv. Aratã cocõnei Elisa complemintele melle; așa și D-lui Tell.

Și vë bine cuvintețũ. (1)

Procul Sapcã

1854 Aprilie 12

Șumla.

No. 7.

Eliad către Pleșoianu (2)

Marsilia. 11/20 Martie 1849.

Iubitul meũ Domn,

Cu îmbrățșerile melle și cu părerea de reũ a dës-pãrțirii nõstre, îți trimitũ și a mea recunoștintã și multa prețuire ce am pentru frumosul Dumitale harac-terũ.

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Ce sa afla atunci la Paris.

Avându grija despre banii ce 'mi ai înaintat, îți alăturu și această scrisore către D. Cogălniceanu; te rog, dăi-o.

A revedere! Arată complimente și îmbrățișările melle fraților Hristofi și Oprénu, pe cari îi iubesc și știu.

Salutare și frație! (1)

Noi maine Duminecă plecăm.

I. Eliad.

No. 8.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinople,

16 Aug. 1850.—Paris.

Te salut și te îmbrățiședă. Ca poșta din urmă aflaiu că ai ajunsu în Constantinople cu fratele Duca. Aflaiu și fapta D-lui frățescă și laudabilă de a trimite D-lui Tell de cheltuială.

N'am nuou, a'ți scrie de câtă câte veți în *Semaine*, și în *Liga*.

Am scris asemenea cam tot în sensul acesta mai lămurit D-lui Tell. D-lui îți va arăta scrisorea de ve veți întâlni. Posta, mă grăbese, că îți ași fi scris și D-tale.

Eū peste două septămani credū să plec. De veți avea scrisori a'mi scrie, adresați-le la Malta, poste-restante.

Arată îmbrățișările melle Domnilor și fraților Duca, Christofi și la cei de la Brussa, cărora nu le scriu cu poșta acésta.

(1) Originalul la D. Christofi.

Aci suntem tot cum scii, nici bine nici rău. Eă n'am dus de două ori la țerră la Golesef, plătindă drumul într'adins. Ei vin în Paris adesea pentru alte trebi, și nu't am văđut la mine. Fie Domnul cu niac, după cum eă le voiă binele și *gloria la toți* (!). De le-am făcut observații, a fost *pentru onórea lor*. Acum gășca lui Mavru și Cămpiněnu 'i a pus în jocă, și s'a servită cu numele lor.

D-na Zoe Goleseu le scrie intrigile; s'aău deșteptat pôte; însă cine se amestecă în țărîțe ũ mănăncă porci. Sunt datorf lăi Ghica jocul acesta.

A revedere, amatul meu Domnă!

Salutare și frație! (!)

I. Eliade

No. 9.

Eliade către Pleșoianu,

1850 Oct. 4/10 Paris

Amatul meu Domnă

Rău n'ăău întristată scrisorile Dv. din trimă scriso la cei laltă Romăni, și a D lui Teil către D. Stefan Goleseu.

Mari cabale sunt aci în Constantinopole, și lu sciiă ce se plângă mai multă, pe mine ce mă amărăscă atăta cătă n'am meritat? pe nevasta mea ce o vedă victimă a reiloră, criticată pentru dragestea de mamă ce a avut către toți, pentru alergările și cheltuelile și de băut și de căldură frățiască și părintescă? sėu pe Dv. ce ajunserăți a fi victimă cabaleloră, și a vē lăsa a crede răilor, și a vē îndoi și imputăna cu inima la tótă calomnia, la tótă vorba deșartă?

(!) Originalul la D. Christofi.

Fraților, nu credeți lesne; și de credeți, adresați-vă d'a dreptul la fratele ce prepuneți că v'a greșit, iar nu pe la alții, pe cari tot d'auna ați arătat că nu'i credeți și stimați.

De când m'am despărțit de casă și copii, n'am fost trist și amărit ca în aceste zece zile. Fratele Tell scrie D-lui Golesecu dicându'i să'mi mulțumescă că, dacă nu i s'a făcut pensia de la amici, e dator nevestei melle⁽¹⁾. Seraca femee! cât a alergat! cât a plânsu! cât s'a rugat! N'am vrut să facu paradă a vă arăta tot d'auna scrisorile ei; staū de față scrisorile, și protestedă de dragostea ce are către D. Tell, de milă de copilașii lui; și cum putea ea să uite, că are și ea copii, să uite acei copilași ai amicului ei, și alū bărbatului ei?

Eată, frate, ce credū că va fi. Muscali vrea să facu complotul și rescōla, și să le arunce în spinarea noastră Spre munte emissarii lor făcea propaganda cu numele lui Stefan, dicend că e în Transilvania. Spre Dunăre, vorbia în numele meu, dicand că sant drept în Bulgaria. Fratele Tell din nenorocire se afla în Atena. Mă tichuiră pe mine în Bulgaria, dēr pe Tell să nu'lū tichuiască în înțelegere cu eteriile grece? Pe când Bolliac se fudulea cu scrisori, dicand că sunt de la Tell, și arătand că o s'alerge la dinsul să'l opréscă de la nebunii.

Norocire că s'aū descoperit capii complotului, ce era Mavru și compania, că comisarul turcū s'a îndreptat că eu și Stefan nu ne-am mișcat din Paris. Nu mai rămânea de cât să se îndreptede că D. Tell nu sta în Atena de cât așteptand voea unde să desbarce în Turcia, că nu venise de cât a cere ospitalitatea și ajutorul Turcilor. Vorbe, scrisori indiscrete, s'aū intradins plasmuinte, ca cele ce aud că prescria Bolliac.

(1) Veđi epistola lui Negulici No. 5. Intrebe-se și foștii emigrați din Brussa, care trăescă.

și de care scrie și D. Tell și Christofi, nu pot la astfel de timp de cât se puie în prepusuri pe Turci.

Adeverul însă se descopere, și reil rămân cu cabalele.

Ași vrea să plec, și n'am bani. Frații din Brussa nu'mi au trimis acei câte 750 lei pe lună; în speranța lor am cheltuit, nu pe mâncare cum mi'i destinasse, ci pe tipărit. Nu e bine să mă lasse astfel. (1).

A revedere.

Salutare și frăție.

I. Eliade.

No. 10.

Eliade către emigrații din Brussa

Paris.—1850 Febr. 22

Martie 6.

Fraților din Brussa,

Vă trimit, din preună cu îmbrățișările mele, *La Semaine*, Constituțiunea analizată, còla a treea din Impresiile unui proscris, și câte-va articole din *Siecle*, la *Republique* și *Național*.

Grație Domnului că s'a rumpt farmecul, și s'a descoperit cauza pentru ce nici gazetele progresive nu voia să vorbească nimic despre noi; s'eu de și vorbia, era se ne facă rău.

Gazetele reacționare sunt russe din sistemă și din principiū; gazetele republicane sunt neavute, n'au bani, și plătesc greu la amende. Capitalul lor e adunat prin acții. Alcrgă la streinū refugiați; ei iar nu au bani; se presentă câte unū Russū s'eu Polonū, ce se d'ice proscrisū pentru ideile'i liberale, declamă de-

(1) Originalul îl posedă D. Christofi.

mocrație, socialism, trăsnete, plesnete, câte vrei): sunt roșii pînă în virful nasului, pînă în urechi, pînă în virful unghiilor; caută *slujba*, și ea printr'o minune dumnezească, le vine de la părinți s'eu amicii câte 10 15 mii franci, pe cari îi consacra pentru cauza democrației; îi punu pe toți în acți la gazetta unde se adresa, se face redactor, și unul din eminentii proprietari, și în redacție se pun ea alde finul la masă nașului, numai iere mănăncă, iau adică partea politice și corespondinței din afară. Apoi ori ce scire, ori ce articol vine din afară, trece prin mâinile lor.

Șiți cine sunt părinții și amicii cari cu atâta pietate își aduc aminte de dînșii? Ambasadorul rusc. La *Reforma* era unul ast-fel, anume Sasanoff. La *voix du peuple* avea altul, anume Coiesky; peste tot, cunoscuți, descoperiți de curînd, sunt vre o 11. Cellă de la *Reforma* s'a gonit; și ea să nuși piardă creditul, să pôte face pretutindena pe spionu, s'a decorat în urmă cu unu indoit titlu, Ambasadorul lui mijlocit de a fi trecut granița din Franța. Ca om atât de liberal în cât nici în Franța nu e primit. E victimă pe unde se află a persecuției, și însuși a Franței; apoi bieții oament compățimesc, se încred, îi bagă în secretele lor.

De când se descoperiră mai întâiu ce doi inși, începură a ne primi și noă câte unu articolu. Cât va ține astă grație, nu știu. (1)

A revedere!

Salutare și frăție!

I. Eliade.

(1) Originalul la D. Christofi.

Eliade către emigrații din Brussa

D-lor Zossima, Neguliei, Russo, Duțulescu, Giurescu, Ipatescu, Serarie, Alecsandrescu.

La Brussa.

1850 Sept. 27th—Paris.

Fraților din Brussa,

Mult este de când m'ați lăsată fără scrisori, și cred că acesta vine pōte pentru că m'ați crezut plecată. Mi s'a făcută ânsă mare pedică și mare supărare din această credere. Eu nu puteam pleca pînă nu dau mai nainte de scire.

Intemeiat, fraților, pe subscripția ce ați făcut prin jurnalul în care ați hotărât a ne trimite 1500 lei pe lună, pentru D. Tell și mine, pentru cheltuelile din toate dillele, am hotărât și acei bani, cât vor veni în partea mea, să'i cheltuesc pentru România; așa am intrat în cheltuelile de tipărire, m'am angajat și cu broșura D-lui Réal, ce m'a costat peste 550 franci. Datoriile s'a făcut, nu pe speranța de alți bani, de câtă pe acei câte 750 lei pe lună; și mă vedui în fine cu două feluri de datornici, pecuniari și morali; cei pecuniari ceru bani, cei morali ajungu a cere tot bani.

Francesii sunt foarte interesanți, nu fac nimic pe nimic; cei mai onști sunt să'i facă lucru, să'i ia însă bani pe cât face lucru, să nu te amăgescă.

D. Rhéal și a luat plata câte 50 fr. pe lună, pe câtă a lucrat ca corrector; i a venit ânsă dorința, cunscându-ne în urmă mai mult istoria, a face versuri României, versuri neînțelese Francesilor, fără note istorice. Am lucrat mai o lună să'i dau notele ce'mi a cerut, și care le puteți vedea, celle mai multe alle melle. Am crezut, din preună cu D.D. Tell și Golesei, că totă mulțumirea noastră, proseriși și refu-

giați, este să ne arătăm voioși a'i tipări scrierea. Am tipărit; ânsă bietul om, cum se vede, mai astepta și bacșișu. Eu o cam devinassem, și v'am scris să'i faceți o scrisore de mulțumire și un micu daru. Scrisorea mea n'a avut nici unu respunsu. De atunci n'a trecut cam mult, și D. Rhéal devenia din zi în zi unu datornic moral, tratându-ne de ingrați. Am auzit acésta. L'am întrebat pe departe. Vrem să scot din carne și să'i dau ceva. Nu dicea nici da, nici ba. Nu sciam ce s'i dau; bani? un daru? S'a făcut mai ânteu că să mânîc pentru o rugăciune ce îi făcusem să scólă din poezie și din notte câte-va ce mă privea; 'mi a dis că 'i violeđu dreptul de autoru, S'a apucat apoi la certy cu D. Carpentier, întâlîndu-se in drumu, și dicănu'i că îi ia mușterii, și că fără *Liga popalilor*, ellu ar fi luat mai mulți bani de la mine, și că acum numai am bani, că m'a supt *Liga*. Am auzit, m'am întristat. L'am întrebat în ce îi sunt dator? 'Mi a dis în fine că am uitat că a făcut corectara tipografică la patru cölle? N'am uitat, 'i am respuns; și dorescū a o plăti; ânsă cât? O mie franci, îmi respunse, din care 400 daruiesce Românilor, și trei sute mie; și prin urmare să'i dau 300. M'am mirat; am priceput însă că este bacșișul pentru broșura lui; și n'am vrut să'i facū observație ca 4 cölle de corectură tipografică nu se plătesce de cât 20 fr. 'i am spus numai că noi suntem refugiați, și nu putem plăti ca bogatii, ci ca demokrați la democrat. 'Iam propus sa'i dau 150 fr. să mă lasū fără cămși, ca să nu'l amilescū. S'a, necăjitū; 'mi a scris, 'mi a trimisū înapoi darul ce'l făcusem, spartu, strivit. La fine m'a tras la judicată. S'a făcut însă de rușine; căci judele, când a auđit că pentru corectură de patru cölle 'i am propus 150 fr. l'a însusitat amar, și l'a forțatū a priimi bani, a'mi da recipisă, și a'mi întorce manuscisele, ce nu voia a mi le da.

Cum văd ânsă, totă nevoea s'eu întreaga a fost ca să se adeverețe prin judecătorie că eu sunt autorul Protectoratului; pentru că tot D. Rhéal l'a divulgat prin jurnalul *Le crédit*.

D. Réal în fine s'a dovedit de toți Francesii că este cum nu trebuie să fie. Ori ce a făcut i s'a plătit. Nu'i mai suntem datori nimic, nici scrisore nici bani.

Ori câte ați făcut, fraților, vă mulțumesc. Dacă puteți a'mi trimete analogul de 750 lei pe lună, pe temeiul cărora am intrat în datorii, vă mulțumesc. Dacă aveți alte cuvinte, și nu'mi mai puteți trimete banii aceștia promiși atunci mă aflu foarte rău; căci nevasta 'mi a trimes căți-va bani să plec și să'mi plătesc datoriile melle particulare la birt, și cu densusi am plătit datoriile ce am făcut pentru cauză. Am rămas în drum, stau fără a putea pleca, și stau pe cheltuēla, adăogându-mi-se datoriile.

Ați primit cu Liga No 4. *Impresiile unui proscris*, o parte dintr'ensele. Acum s'a tipărit tôte; cu expediția viitoare vi le trimit.

Ce să fac? Să intru în Turcia? Să mă dau prins ca D-v? Scrieți'mi și trimeteți'mi scrisorea la nevasta mea.

De nu'mi veți trimete analogul pe lunele ce așteptam, eu nu pot pleca, mă apacă iarna rău. Vă mulțumesc de câte ați făcut, mă întristeț ânsă că nu trebuia să intru în datorii. Imi place să cred că nu'mi ați trimis banii pentru că m'ați crețut plecat. Altmintrelea ar fi trist, pentru că ar fi semn de desbinare. (1)

Salutare și frăție.

I. Eliade.

(1) Originalul la D. Christofi.

Eliade către D. N. Russo

Amatul meu Domn,

Scrisoarea D-le din 7/19 Mai, din preună cu o copie ce îmi scriai că 'mi ai trimis, abia aiațări am primito. Am vedut coppia ; sunt niște sentimente venite dintr'un spirit de dreptate, și dintr'o logică naturală, prin care Dumnezeu distinge pe ómenii drepți cu inima ; însă toate sunt în van, sunt vorbe pierdute pentru ómenii ce își află plăcerea cea mai înaltă în întunerecul patimelor. Pe orbi lumina îi dore la ochi. Acastă scrisóre a D-le, în loc să facă vre un bine, a aiațat și mai mult ; și facu a mi se atribui însuși mie instigația séu redacția ei. Dicu cõ e scrisã din *gascã*. E prea natural sã ducã așa ; cãci toate vicariile n'au vorbe cu care sã'și injure inemicii séu voitorii de bine, de cât epistolele ce le sunt proprii. Nu matrona, ei curtesana desfruntatã, ce 'și speculã tinerețele, nu femeia virtuosã, ci *dama* ce 'și a amãgit soțul, dice pãcãtosei, pe care societatea a desmostenito, s'a împilato pînã intru ași sacrifica sufletul, ca sã pótã afla o pâine neagrã spre ași nutri corpul ; nu o martirã Ecaterina, ci o Erodiadã ar dice Magdalinei *curcã*.

Așa hoțul dice cerșetorului hoțul ; bețivul face pe cell tréd *bãu* ; tilharul face pe pãgubașu *sceleratu* ; minciinosul se sforã a porãcili adevèrul cu numele de minciunã, etc.

Cine a trãit în gascã, cine formã la gascã, cine e omul altcãia sprã a face pe alții oamenii lui, gascã numesc ori ce sentimente adunate de la apus și resãrit, adunate spontan eu pentru amorul adevèrului, ce unesçe oameni ce nu se cunosc. Eu n'am trãit în gascã

nici de amici nici de consăngenii. Cei mai mulți ce m'au amat au fost și sunt oameni ce nu m'au văzut nici de cum ⁽¹⁾, s'eu cari prea puțin m'au văzut.

În numărul acestora din urmă ești și Dumnéta, și D. Zossima. Până la 1848 eu nu am vorbit de zece ori cu D. Zossima, și de atunci încoa am fost prea depărtat unul de altul. Până la 1848 nici m'ai văzut în ochi, nici nu te-am văzut; și de atunci încoa nu ne-am mai văzut de zece ori. De m'ai amat n'a fost nici relații de camaraderie, nici de a vă ajuta în ceva (căci eu am avut nevoie de ajutorul vostru), nici v'am raportat numele în scrisurile melle, după cum am raportat pe alle altora. De am amici, cunoscuți mulți pușini, toți sunt ca Dv. Rudele, unele m'au exploatat până la 1848, altele mă critică de atunci încoa că n'am fost bun de nimic, nici pe elle a le pune în chivernisclă, în trei luni de la 1848, nici eu a mă folosi cu ceva; altele m'au prădat de tot ce'mi mai putea rămânea; altele... Dumnezeu se'i ierte! Sentimentele ce au pentru mine ómeni ca Dv. sunt pentru celle ce am scris ⁽²⁾, dacă le judecați de vre o valóre. Cât pentru viața'mi materială, nici n'am bătut maieri, nici am tras sabia la a mea, nici n'am addus alți copii în mijlocul copiilor mei, s'eu să'i las pe dramuri; nici m'a văzut cine-va în Paris ducând einismul cel mai fără rușine; nici am venit plin de bóle și schilog de dânselle în sînul familiei, nici am venit sa'mi sparg casa, cum zic ei, ci să realt ceea ce dărâmasse calomniile lor, să realt cu suferința și patiența cea mai umilitóre, devenind în casă ceea ce n'ar safferi cell

(1) Aci se vede scris pe marginea scrisorii următoarele rinduri de mâna lui Pleșoianu:

«Așa e; și singur îți deslușești problema: acei ce nu te-au cunoscut, au putut a te ama, fiind-că nu credea să-țief și să scrii unele și se faci altele.»

(2) Aici ia-rășii e scris de Pleșoianu aceste cuvinte:

«Vezi în dos nota;» edică observația de mai sus.

mai din urmă serv, și încărcându-mă cu învățătura copiilor; nici m'am pus în relație cu femeea vre muniă dintr'ensuși a'i comunica, nu minciuni, ci realități pipăite d'alle bărbatului seu; nici 'mi am dat titlul de escellentă. Numele meu curat din boteș și cell de la tata, 'mi e singurul nume ce am avut înainte de 1848 și de atunci pînă astăzi.

N'am lăsat numele tati de Elie ca să alerg după all Eroilor de care nu sunt demn, nici cu căimăcămie, nici cu generali, nici cu escelențe, nici cu coloneli nu m'am împotoșonat de la 1848; și nici amicil mei n'au suferit a mă degrada pînă acolo.

De a'și fi fost astăzi intitulat cu titluri și ranguri ce nu le-am fost avut înainte de 1848; de a'și fi fost încăi în casă și la masa mea, și în celle ce agonissem cu sudorea mea și din generositatea și prisosul Nației, m'a'și fi temut a nu semăna cu Fariseul îmbuibat de toate bunurile vieții; când m'apucai să'ți înșir fapte și purtări alle omenilor ce luară cu asult republicanismul și naționalitatea. Sunt însă cădut cât numai pôte cădea omul împilat, cât ori câte voi dice nu e îngâmfare, ci vaet, un țipet ce mi'l scôte durerea și suferința din fundul inimii.

A'și fi dorit să nu fiu eu acela care să spui aceste fapte și urmări, căci lumea le cunoșce singură, și nu e orbă; însă unul disse odată:

„Dómnne! ca să fiu bun fă mă ferice; read'o pacea în sufletul meu. Amarul cu care mă adapă oamenii 'mi au înveninat sufletul. Omul neferice nici să se închine nu pôte. De vei ruga mea, dá'mi pacea ta.

A revedere! Strînge mîna din parte'mi tuturor ce intrébă de mine.(1)

1) Originalul posedă D. Al. Cristofi.

No. 13.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Paris.—23 August, 1850.

Frate Christofi

Iartă-mă că am întârziat să te abonez în pe ală duoilea trimestru la jurnalul *Pressa*; pricina este că nu însemnaseși când se isprăvia termenul pe întâiu. Iți trimittă acum abonamentul pe al 2-lea. Dacă sau D-ta sau amicul Dumitale veți rămânea mai multă vreme în Constandinopol, sunt gata a vă servi și pe viitoră; cu tôte că nu ne potrivim la opiniile noastre asupra unora din tinerii noștri, pe cari eu sunt mai difiicil d'a i crede ca trădători sêu muscăliți; dăr știu să respectă tot d'auna, și în tôte partidele, pe aceia cari sunt convinși în opiniile lor, când această convingere nu este rezultatul interesului particular; căci acei ômeni pot fi precioși și de mare folosă elementului român, când vor putea fi în armă convinși că au fost amăgiți, și că s'au lăsat să se rătăcescă de unii prefăcuți (*habiles*) în apreiațiile lor despre toi aceia care au jucat o rolă în revoluția noastră. Dacă dăr nu le vedem tôte tot sub ună punctă de vedere, pentru acesta nu vă stimă mai puțin; din împotrivă, credeți că am multă considerație pentru caracterul Dumitale; și ar fi ferice țerra mea de a fi avut mulți fi care să o iubescă ca Damneta cu ună amoră nevincvată, adică fără ambiție, care să degenerate la personalitate.

Am citit multe tipărite și manuscrise, fabricanți în care se dice că biata țerra nu speră decât în Eliade și Golesei; că fără danșii viitorul ei va fi reimpinsu nu știu pentru câte vécuri în fundul întunericului; și când mi adduc aminte de fuga memorabilă dela 29

Îunie (1848) lacrămile îmi vin în ochi de necađ; și mă mir cum pöte cineva să degrade așa o nație ȓicând că viitorul ei stă numai în cötare sau cötare nume. Cöt despre mine nu sunt nici cum recunöscötor cötre acia care debitä asemenea rediculö. Nu, frate Christofi, cređ într'un viitor all Romäniei, și färä de noi, și färä de acia care vor se reducä frumösa nösträ revoluție la micidele proporții alle unui name.

Ved că seriü lui frate meu cä esci hotärät să intri în țerä; te pismuesc pe de o parte, eaci o să veđi draga nösträ patrie; iar pe de alta, când mă gindesc în ce stare o s'o veđi, sdrobotitä de inemicii nöștrii, și cä însuți po'i fi prigoniť de cötre guvernul muscälit al nostru, care n'a putut să suffere pe Magheru aici la graniță, și a mijlocit ca guvernul austriac se'l rechieme înapoi la Viena, 'ți ași ȓica să remäi încă pînă de primăvarä în streinätate.

Am aflat cä amicul nostru Pleșoianu are să se întörcă la Paris; și mă bucür förte cä o să'l mai vedü, cu töte cä sunt c'am supärat pe densusul, cäci de când a plecat dela Paris ne a uitat cu totul; de o cam datä însă nu uita să'i ȓici multe din parte'mi; și cä la Paris voi așterne socotela.

Adio, frate Christofi!

Salutare și fräție.

St. Golescu.

Frate Christofi,

Mé desteptaiü cam tärđiü ca s.'ți seriü mai pe larg; mulțameștete și pe puțin. Suntem sănătoși ca tunu; parale mai nici odatä în pungă, dör cu töte astea nu murim de föme; däm la cine ne cere; când cerem noi, nu se aflä parale. Ne scötem și noi necađul cu ämbletul pe jos.

Spune lui Pleșoianu, pe care te rog să'l săruți de multe ori din parte'mi, cu toate că nu mă inbește prea mult *fiind că sunt parțial*, că îl așteptăm aici la țerră cu brațe deschise; și să'și gătească picioarele, fiind că are mult de âmblat.

Ne mai veniră nisce lighiône d'n București: Alecu C..... G. G..... și Nicolae B.... Acest din urmă a și plecat, n'a ședut de cât o săptămână. Dice c'a vădat Parisul!

Despre politică, n'am ce să'ți scriu: este tot aceea care știi. Să zice că de primăvară o s'avem revoluție. Dumnezeu să'ți audă!

Priimesce ale mele îmbrățișări.⁽¹⁾

N. Golescu.

No 14

Stefan Golescu către Pleșoianu și D. Cristofi

Paris, 27 Februarie 1851

Rue neuve St. Augustin. 46

Fraților Pleșoianu și Christofi,

Plăcuta voastră scrisore de la 5 Februarie am citit'o cu bucurie, și grăbese a ve răspunde cu aceeași plăcere și sinceritate, că corespondința voastră din ți în ți mă încredințază și mai mult în opinia ce avém că sunteți duoi tineri cu inimile generose, cu sentimente adevărat române; și că nu doriți, făcând ori ce abstracție de individe, de cât binele comun all prea iubitei noastre patrii.

Mai fericiți voi de cât mine; căci, mult mai tineri voți vedea voi negreșit acca ți mult dorită când Ro-

(1) Originalul îl posedă D. Christofi.

mânia întreagă, sfărâmând lanțurile ce o țin încă împărțită sub jugul a trei tirani, se va uni sub o singură suflare; și ea un lucifăr va lumina secolii ce a petrecut în întunerec, ea să și dovedească și mai bine printr'acesta, nobila și falnica sa origină; căci tare trebuie să fie în sentimental ei o nație ca să petrească atâția secolii subjugată și împărțită, fără a se perde naționalitatea ei, precum n'am pierdut-o noi Români. Fericiți voi! căci mai tineri în calea revoluționară aveți asupra bătrânilor noștri avantajul de a cunoaște din vreme omenii, și a nu crede numai la vorbele lor, ci a cerceta faptele care singure dovedesc însfîrșit dacă omul n'a fost de cât numai un șarlatan cântând a se folosi de toate întâmplările, și a le scamota în folosul său. Fericiți însfîrșit voi; căci esperința v'a dovedit că n'aveți nimic a aștepta de la streini; și că totă puterea și totă virtutea trebuie să o cereți unde se află, adică în nație; și așa nu o să fiți acușați de omeni fără conștiință politică, prin armare inconsecuenți; și mărturisesc aici că totă viața mea nu va fi destulă ca să rescampăr acea greșală! De ași fi putut prevedea că purtarea Turcilor o să fie așa de mișală, nu către omenii Revoluției, ci către nație, câte ași fi fost mort astăzi; dăr sigur nu eram în Paris; și Turcii ar fi avut negreșit mai bună opinie și mai multă credință despre viitorul României.

* Nu, fraților, nu credeți că, fiind că unii din revoluționari, deșteptându-se ea dintr'un vis amăgitor, s'au schimbat politica lor în privința Turcilor, că cu această o să adducă vătămare intereselor nației; nu! din împotrivă. Turcii or să se deștepte câte, și or să facă ceva reforme în folosul țeranilor, tocmai pentru căci văd că se pregătesc o opoziție adevărat națională, atât în contra lor cât și în contra Rușilor; și când această opoziție este dirijată de unii dintr'aceia care au fost în capul revoluției, sunt încredințat, de

nu vor fi nerozi Turcii, că or să caute să îmbunătățescă sôrta țerranului.

Și aici, precum și acolo, să sună mult despre evoluția Principatelor, de cât eu tot nu cred că Muscalii or să aibă neroția să se tragă înainte de 52. Ce este pozitiv este că în cell din urmă No. al lui Carcaleki se vede tipărit, lat și mare, că, după cererea generalului ce cemandă oștile muscălești, este a se face prooviție pentru ținerea oștirilor pină la sfârșitul lui Iunie; credeți dăr ce'ți vrea. Cât despre amnistie, nu cred și mai puțin; adică, de și se vor trage trupele, nu cred că o să se de a amnistie, cel puțin nu o să fie generală.

Vă trimit cartă ce'mi ați cerut prin *Messageria națională*, însă refuz plata; și de aceea nu vă spui prețul.

Credeți, fraților, că, când n'oi putea să fac cheltueli așa de mici pentru amicii mei, însu-mi eu o să vă cer plata lor.

În pelerinagiul ce auț că o să faceți, căci mie nu'mi scriți despre acêsta nimic, aveți acea cartă ca un suvenir care o să vă silească să vă aduceți aminte de mine, de câte ori o veți deschide-o; așa dăr vedeți că această plată e neprețuită pentru mine, și nu priimesc a o schimba pe bani.

Dacă D. Serurie nu priimesce a fi obligatul meă, ca unul ce't sunt necunoscut, apoi cel puțin fratele Christofi va primi ca abonamentul făcut pe numele Serurie să fie trecut pe numele lui; și atunci propunerea de plată cade, fiind supusă tot la dizele de mai sus.

Dioa de 24 Februarie a fost frumoasă și plină de speranță pentru viitorul democrației: sôrele strelucea de frumusețe și de căldură; două focuri încălția inimel'e celle pline de speranță în viitor. M'am gândit la voi, și am suspinat.

Adio! (1)

(1) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Băile... (nedescriabile).—10 August 1855.

Iubite Christofi,

Serisórea D-le din 19 Iulie No. 6 am primit'o aici; și am citit cu multă plăcere câte îmi scrii. Nu m'am mirat nici cum de răspunsul demn al amicului nostru Pleșoianu către Stîrbei. Cine îl cunoșce simte că n'ar fi putut răspunde altminterea la condiții așa de umilitóre. Dér unde nu mă învoese cu D-ta este că sperî că Turcii o să considere această insultă făcută lor de Stîrbei ca un punct de onoare pentru ei, și că o să stăruiască la intrarea Pleșoianului. Dea Domnul să mă înșell; dér sunt încredințat că, pe cât timp Austriacii vor fi în țerră, Turcii nu vor putea face nimic; și pe cât Franța și Englitera vor stărui în greșita lor politică, vrînd a atrage în alianța lor pe Austria, Austriacii vor ocupa mereu Principatele.

Unii dic că Napoleon este hotărît peste puțin să alerge la naționalitățile, fiind că vede că într'alt chip nu o scóte la cãpătãiu. Dea Dumnezeu să fie așa, dér eu la aceasta sunt ca Toma necredinciosul, pînă când n'oi vedea, nu voi crede; cu tóte că sunt multe probabilitățile care dau bănuială: precum formarea unei legiune italiene, ce Palmerston a declarat curat la camera comunelor că se va forma.

Îmi pare bine că Baligo, amicul nostru, s'e află sănétos, și că rana lui n'a fost primejdiosă. Strîngeți mîna frătesce din parte'mi.

Când mă voi întórece la Paris, îi voi trimite coppiile despre (ce) este vorba. De o cam dată părerea mea este că protectoratul de 4 séu de 5 anni, nu poate

aduce nici un folos Principatelor; căci adevărații protectori vor fi atunci cei mai de aproape, adică Rusia și Austria, iar nu Franța și Anglita; și așa singur arătați că, ca să scăpăm de acest protectorat, este ca Principatele să se declare un stat independent și neutru, ca Belgia sau Suițera; așa numai vom putea exista și vom fi fericiți; căci în realitate ea nu va putea fi exercitată de cât de două nucia.

Îți mulțumesc de cele lalte nuvele ce 'mi dai. Îmi pare bine că dorința scumpului nostru răposat Iscovescu s'a îndeplinit. Epitaful care l'ați ales și l'ați săpatu pe piatră este cel mai nemerit, și 'mi pare bine că Bolintineu este auzorul. Nu putea fi altminteri: este tânăr, poet, și cu inimă (1). Dă'i din parte'mi sărutările mele frățești, precum și lui Nițu Magheru și Serurie.

Dea Domnul să fie adevărat ceea ce zică neguțătorii că 60,000 franceși or să meargă la Dunăre; așa numai *turtă-dulce* va fi silit să se tragă din țeară.

Te salut din inimă, și te dorescu. (2)

Stefan Goleacu.

No. 16.

Ștefan Goleacu către D. Christofi

Strada Miromónil, 41.

Paris. — 1 Decembre 1855.

Iubite Christofi,

Cartea lui Eliad de care 'mi vorbeai odată a eșit

(1). Vezi la Note No. 1.

(2). Originalul la D. Christofi.

(3). Acest paragraf tratésă d'afaceri particulare.

acum de sub tipar la Bruxelles; aicea nu se află încă spre vânzare; am scrisu la Bruxelles ca să 'mî trimiță câte-va esemplare, și îndată vei primio. Acastă carte tipărită sub numele lui Russo este și mai infamă de căt cea din țerră.

D. Eliade numai este acum omulū eșit din poporū, care prin munca sa a ajunsū să'și creeze mijlōce de hrană; ellū este boerū și feciorū de boerū, a cărui familie există în orașul Târgoviște de trei sute annī, și alte asemenea nerozii; maltratēsă fōrte pe Tell, pe care illū asociadă lui Ghica, dīcând că erau întellesi amândoi ca să impariță moșiele bocrești, și alte secături de aceeași stōrță.

..... (1)

Salutările mele la cei ce mă dorescū. (2)

Te îmbrățiședū dulce.

Stefan Golescu.

No. 17

Stefan Golescu către D. Christofi.

Miroménil 41 — Paris 8 August 1856.

Iubite Christofi,

Multe scrisori alle tēlle aū remasū fără răspunsū din parte'mī; din acēsta, te rog. se nu tragi concluzie că corespondența ta nu'mī e plăcută, sēn că simțimēntulū meu de iubire a variatū cātū de puțin. Nu, iubite; te stimū ca și mai 'nainte, și tot asemenea te iubescū. Comisiōnele ce 'mī ai datū le voi indeplini; și voi avea plăcerea se ți le aducū insu-mī în țerră. Nu e scrisōre din țerră care sē nu ne facă sē spe-

(1). Acest paragraf tratēsă despre afaceri particulare.

(2). Originalul la D. Christofi.

răm că peste puțin esilul nostru va avea sfârșit; ca toate în lumea asta.

Doi Memorii ce am dat aici, unul la ambasadori pentru chestia generală a principatelor, și celălalt cum ar trebui să se întocmească adunarea extraordinară, chemată a espune dorințele terrei, le am trimis Magherului de mult; și l'am rugat să ți le dea și D-téle ca să le cunosc; nu știu de a urmat așa; căci nici el în cea din urmă scrisoare, nici D-ta nu'mi pomeniți nimic despre acelea. Cu poștia de azi îi mai trimit alte două: unul s'a dat lui Ali-Pașa asupra unirii, și cellaltă la membrii cabinetelor Sardiniei, Franței și Angliei. Asemenea îi scriu ca și acestea se ți le comunice.

Avem mare interes să cunoșcem ce coprinde memoriul dat de Cuning pentru noua organizație a Principatelor, despre care jurnalele au vorbit; căci aicea scim pozitiv că Cuning se opune la unire. Am scris lui Magheru să ne dea o știință despre aceasta; d'eu pe semne că bôla nu'i a dată passu; căci despre aceasta, chiar în scrisoarea sa din urmă nu ne scrie nimic.

Desbaterile au reprodus o scrisoare a lui Eliade contra unirii. Aflarăm acum că chiar Ministerul turc, ca să facă să nu isbutescă unirea, propune ca nu se va opune la unire, decât se va întorce totă Basarbia și Bucovina, Moldovei. Eliad tot așa vorbește în scrisoarea sa. Apoi păcătosul de Ali-Pașa nu era mai bine, când încă pacea nu era hotărâtă, se propue această la congresul din Paris, de câtă să umble acum cu gogose, cu propunerii prin neputință a fi primite azi, se facă să crează lumea că ea (Turcia) ne va binele, și că dorește să'și spele păcatul dându (fiind că a dat) din Moldavia parte Austriei și parte Rusiei? Eacă la ce consecuință ajungă toți cei orbiți de patimelo lor și de D-șeu.

Ce mai știți, și ce mai faceți p'acelea? De va fi a-

devărat că Vodă Ghica dorește intrarea emigraților, o să fiți cei d'antâi a o cunoșce, și cei d'ntâiu a vă folosi.

La vedere dăr, iubiților, în țerră ; căci, ori cum, sperăm mult că, dupe eșirea păgânilor din țerră, care va fi până la sfârșitul acestei luni, după cum ne încredințază aici, și intrarea comisarilor, vom fi liberi se călcăm pragul Patriei noastre. (1)

Al vostru frate,
Stefan Goleșcu.

No. 18.

Ștefan Goleșcu către Pleșoianu.

București, 29 Mai 1858.

Iubite Nicule,

Ți-am scris, sunt aproape două săptămâni prin Magheru nepotul ; și tot printr'ânsul ți am trimis un pachet cu procesele verbale, și memorandum cu anexele lui.

A'și dori să aflu de le-ai priimit, și dacă ai găsit ocazie să trimiți și amicului nostru Tell câte'ți am trimis la adresa lui.

Cum îți merge sănătatea ? Și ce ai de gând să faci în vara acésta ?

Eū mai remăiu aici pînă la săvîrșirea Conferințelor, ca să vîd care ne va fi sôrta. De se vor face alegeri voi mai rămănea în capitală, iar de nu, plec la Goleșci ca să petrec tîtă vara și tîtă tîmna ; ș'apoi în urmă, vîdînd și făcînd, cum dîce Romănul.

(1) Originalul la D. Christofi.

Elias Régnault a mai dat la lumină o mică broșură⁽¹⁾ sub inspirația **marelui șarlatan** ⁽²⁾ Il compară cu O'Connell al Irlandiei; iar pe noi ne dă prin târbăcăleă, se înțelege; finalul este prost de tot, fiind că presupune că Turcia o să aibă inteligența d'a nu primi avantajele ce i se pot face de congresul de Paris, și d'a trata cauza Principatelor d'a dreptul cu Principatele, luând drept punct de plecare tratatele noastre și mărginita sa suzeranitate.

De când s'au deschis conferințele n'am primit nici o scrisoare de la cei de la Paris.

Mai îți adduc aminte pentru suma de bani ce m'am angajat să răspund la Moldova pentru acelle trei-șeci numere din Buletinul oficial; 'mi e rușine, și n'am ce să fac; d'ași fi avut la 'ndemână suma aceasta, a'și fi trimis-o de mult ca să nu rămâi de bătae de joc. Sunt câte-va zile, am mai primit o scrisoare de la espeditorul, și se plânge cu drept cuvânt.

Domnu Boicea, îmi pare rău să o dic, dar în această împrejurare a mēncat de ori ce delicateță către mine, și nu'î poți fi recunoscător. ⁽³⁾

Al tău frate și amic;

St. Go'escu.

No. 19.

Correspondință particulară a Presseî. ⁽⁴⁾

București, 4 Martie 1855.

A'șu fi vrut se încep corespondința mea cu nouțăi mai interesante și mai plăcute; însă este invederat

(1) Să fie ore *Mystères diplomatiques sur les bords du Danube?*

(2) Lectorul inteliginte înțelege la cine face allusime răposatu Ștefan Goleșcu.

(3) Originalul la D. Christofi.

(4) Acest articol, scris în limba franceză de D. C. A. Rosseti, și destinat pentru di'urul frances *La Presse*, e preces de următoarele linii din partea redacțiunii acestui jurnal:

«Scrisoarea lui Rosseti nu se poate trece în jurnalul nostru: căci ar da nascere la 4 processe în difamațiune, fără a mai menționa «pericolul supresiunii foef, după cererea Austriei.»

ea provinciile dunărene nu vor avea nici o di de repaus pînă nu vor fi pe deplin scăpate de legile și de omenii împuși de Rusia, cum și de armatele străine, afară de ale Franței.

Sgomotul morții împăratului Nicolae n'a produs aici nici un efect: Românii doresc și cer scăparea lor de sub jugul Rusiei; și invocă mărtea țarismului, iar nu mărtea Țarului.

„Cei pasă bieteii turme, în veci nenorocită,

„Se scie de ce mână va fi măcelărită,

„Ori decă are unul sêu mulți apăsători ?

Dice unul din poeții noștri (1)

D'aceea au și început bieții Români a perde speranța care i susținuse pîn'acum; ceea ce e mult cînd e vorba de un popor ce a persistat să spera și să se conserve, în timp de 18 secole, curat și neatins de ori ce alianță străină.

„Etă 2 ani, dic ei, de cînd a început în fine acel resbel pe care l invocaserăm, și în care singuri noi am crezut cu sinceritate, și am sperat într'ensul mai mult de o jumătate secol; și în loc de ușurare, el ne aduce o întreită suferință de jaf și de apăsare, de rușine și de sclavie; căci în loc de a ne da armele ce Russia ne-a luat spre a lupta și noi alătura cu Franța, și a'î proba că suntem demni de libertate și de numele ce purtăm, etă ne 5 milioane de Români, care locuim Moldova și Valachia, tratați ca niște illoți, ca niște vite de jug, capabili numai a țirri furgônele stăpênilor d'adi sub enutul Mascalului, sub ia-taganul Bașibujucului și sub sabia Croatului. Și cu tôte acestea puterile occidentului caută alianțe; Engleții recrută dă soldați în Elveția și chiar în Grecia, și de noi nu intrăbă nimeni. Este dăr invederat că, cu tôte că noi suntem la Porțile Orientului singura națiune care a ridicat cu multe zecimi de ani înainte

(1) Ilustrul nostru fabulist, D. Gr. Alessandrescu.

(la 1821 ca și la 1848) drapelul contra Rusiei, cu toate că, prin singura suflare a armatelor france, Rușii au părăsit teritoriul nostru, noi suntem tot sub dominațiunea moscovită.

«Intr'adevăr, ce se vede ore schimbat în situațiunea noastră? Nu suntem noi ore tot acelaș popor desarmat care prin urmare nu se poate apăra, după cum o voește Russia? Nu suntem noi ore încă sub greutatea acelorași legi impuse de baionetele Rusesci. Și nu sunt ore aceleași creaturi ale Rusiei, de la cel d'ântéiu pînă la cel din urmă, care ne guvernează, ne împilédă și ne degradédă, pe când ómenii partidului național, inemici declarai ai Rusiei, gem în exil?

„Nu se mai poate nimeni îndoi că Russia guvernă și comandă în aceste țeri, și că tot ce se petrece aici se face cu scop ca mai mult să o regreteze Românii, de cât să închiđă intrarea Moldo-Valahiei. A! decă Franța ar sci! ție Românii, oftând. Decă Franța ne-ar cunoște; Decă oștirea lui Napoleon ar putea sta numai câte-va zile în mijlocul nostru! Atunci am fi rădicați și noi la starea de om; căci atunci ostașii franceși ar vedea ce suntem, ce voim și ce putem fi; ei s'ar recunoște în noi, după cum noi ne-am recunoște într'ênșii; am merge împreună contra inamicului, și România ar renasce în gloria sa.“

Iată ce se ție pe la noi, și la care nu s'ar putea nimic ție contra: în toate zilele faptele vin să susție plângerile și temerile Românilor. Spre a fi scurt voi vorbi numai de cele mai recente.

Unul din essila'ii de la 48, fiind că a fost în acea epocă unul din cei d'entéiu care a ridicat stindardul contra Rusiei, colonel Pleșoianu, după o grea și costisitoare călătorie, a sosit în fine în locul său natal, la Craiova, cu un pasport turc, liberat de Ministrul affacerilor străine al Turciei, și visat la Constantino-
pole de agentul Prințului Stirbei, de Domnu Aris-

trachi de *gloriosă memorie*, și de ambassada Austriei la Constantinopole, și de la poliția din Viena, și în fine de oficerul de la granița românească.

După trei zile de la sosirea sa, prefectul districtului Doljiu, domnul Filișénu, recunoscut pentru devotamentul său către Rusia, și care în minutul de față face o propagandă activă și de față în favoarea Muscalilor, a făcut cunoscut colonelului Pleșoianu că are ordin a'l scóte din țerră fără escortă; și ordinul fu îndată essecutat apoi alte ordine se deteră d'a nu se mai lasa să intre în țerră nici un expatriat, ori ce fel de pașapórté ar avea. (sic)

Asemenea acte n'au nici decum nevoie a fi comentate, mai alles de publicul frances.

Voi adăoga la cele disse că prințul Știrbei are frică chiar de femeile și copii proscrisilor, și chiar de toți copiii lor cei mici de 2 și de 3 ani; ast-fel, sunt câte-va zile, el a refusat intrarea în țerră a unei mame și 3 copii ai ei, cari, după cum înțelege fie care nu sunt essilați cu firman; păcatul însă fiind originar, nu se póte cine-va plânga pentru acesta.

Spre a sfinși cu proscricțiunile, vă voi spune încă că D-nu Constantin Cantacuzin, ca caimacam al Rușilor și viitor candidat al Principatului Valahiei (vezi broșura D-lui Gănescu) ca să facă plăcerea prințului Știrbei și a Rusiei a adresat guvernului austriac o petițiune subscrisă de 60 boeri muscaliți, și care cer să nu se lase să intre în țerră inemicii Rusiei, adică essilați de la 48. Se dice că guvernul austriac ar fi trimis petițiunea la Pórtă; dar de ce óre? ce póte face Pórtă? Nu s'a nesocotit óre voea acordată de Pórtă, colonelului Pleșoianu d'a reintra în Patria sa?

Vă puteți închipui impresiunea ce asemenea acte produce asupra locuitorilor acestor țerrí; ast-fel în deșert ni se dice (și generalii austriaci o spun pe față pentru cine vrea să înțelégă) că Moldavia și Valachia

ba încă și Basarabia, vor fi unite, și că vor forma un stat independent; Români nu cred nimic din toate acestea.

Rușii, dic ei, ne-au promis și noi ca Polonesilor multe lucruri! Și pînă cînd vom fi guvernați d'aceleși legi și acciași óment, și pînă cînd vom fi oprîți a lua o parte activă la acest rebel noi nu vom crede de cît în trădare.

Luptele despre care au vorbit jurnalele franceze dintre Români și Croați, continuă; de și Muntenii singuri au plătit pentru acești din urmă 40,000 fr. numai pentru așternuturi, fără a intra în socotélă locuința, hrana etc. Generalii austriaci în deșertă promit că pe viitoră disciplina va domni în armată; nu pot face nimic; s'a văzut și se vede pe totă țina și în Valahia și în Moldavia chiar, oficerii austriaci maltratați, une-orî măcelăriți de către Croați. O scrisóre de la Iași ce o posedăm spune că se numera pîn'acum 50 de Moldavi assasinați; că în zilele din urmă 13 husari au violat o femeie de 80 ani, care negreșit a trebuit să mórá; și că dacá un oficeru austriac are nenorocirea se intervie ca se puie la ordine pe soldații Croați, aceștia scot sabia, și gare á l'autorité! La sfârșitul lunei trecute gendarmii Moldoveni au reușit se scape viața unui oficeru austriac.

În aceeași scrisóre, a căria veracitate o potú garanta, se dice încă că prințul Ghica este tot atátu de detestat ca și predecessorul seu Starța, și încă ceva mai mult; căci acesta fura cellu puçinú ellu singurú, pe cînd prințul Ghica jufuesce țerra prin firmame, violándu ast-fel dreptul de autonomie. Printr'unú firmanú a obținutú lista civilă pentru tot timpul câtú s'a amusatú la Viena, pe cîndú țerra plátea pe generalii Butberg, și Osten-Sacken; printr'un altú firmanú a obținut pentru 2 ani mai multú dreptul de mportatiune ce i se acordase pentru 7 ani. Pe lângă

acésta a cedatú vămile țerei dreptú 200,000 gal. pe an, pe cândú erătú amatori care oferéú îndoitú acéstá sumá. Putea ellú ênsá face alt-fel? cáci întreprindá-torul este ênsușt collegul seú Știrbei, prin mijlocirea ginere-seú Plaiano, și un óre care Ciocan, Bulgaro-Rusú.

Pe lângá aceste jafuri în mare, suntú multe altele mai mici, precum e și acela cá a plătitú léfa lui Vo-goride, reprezentantul seú la Constantinopol, pentru totú timpulú câtú a reprezentatú acolo pe generalulú Osten-Sacken, dându-i pe d'assupra (ca faioru popei) și o gratificație de 2000 g l. pentru credința sa către Rusia, pe timpu trecutú și viitorú.

Mé oprescú aci ca se nu deviú polilogú; și terminú rugându-vé, D-le Redactor, se aduceți aminte lectorilorú voștriú, cá nenorocițiú Românú nu sperá de câtú în Franția; cáci numai pe dênsa o invocá și o iu-bescú ca pe ênsáși patria lorú.¹⁾

No. 20.

Eliade către D. Costache Racotă

La Paris.

Constantinopole 7/10 Maiú 1856.

Amatul meú Costache,

. . . . .²⁾

Imí scriú de broșura D-lui Rousso cá:

«Grație unei părți a acestei broșuri, de și o parte ar fi putut lipsi, etc.»

Așa scriú și đicú to'í; differin'a însá este acésta:

1) Originalul illú posedá D. Christofi.

2) Punturile arată pasagie ce nu interesá istoria.

că fie care o află bună pretutindeni, afară numai acolo unde este în defavoarea sa și a altor săi.

Ión Ghica ține că e de minune, de nu 'i ar fi descoperit cabalele.¹⁾

Tell asemenea o înalță pînă unde nu s'a suit ea, și ține că e adevărul sântu unde vorbește de Ghica, de Golesci, Magheru și ceilalți; numai unde se atinge de dînsul, ține că *mănîncă furnic*.²⁾

Magherul iar ține că ce e drept nu e păcatu; că nimicū nu e mai sublimū (!) și mai frumosū de cātū unde arată ce vrea să facă Tell, unde descopere pe Ión Ghica, unde se atinge de Golesci, Eliade³⁾; însă ține comptulă, și are se'și resbune unde se atinge de Esceflenția Generalliet Salle, și de memorandumele ce a făcut și a dat.⁴⁾

Golesci aplandă unde se dă portretul lui Ión Ghica, unde se arată Tell, Magheru, Eliade și toți ceilalți⁵⁾; însă mojiiculū de Rousso cată să'și aducă aminte că Golesci suntū boeri⁶⁾ și să nu se atingă de boeria ce vrea să facă din clăcași,—sēū jumătate de proprietari,—nisece chiriași proletari.

D-ta iar află bună o parte, și ține că putea lipsi altă parte. Nu cred să înțelegi aceea unde mă ia și pe mine la refuială⁷⁾; pentru că atunci te-ai inculpa de parțialitate.

Dacă cartea acēsta este judicatā numai astfelū, apoi e cea mai bună ce a eșit în cauza noastră⁸⁾; cată

1) I. Ghica nu pōte aproba nimicū din acea operă.

2) Generalul Tell o califică după cum merită.

3) Eliade e lăudatū pretutindeni.

4) Neadevērū, ca lōte; Inchipuirī deșarte.

5) Am vēđut opinia lui Stefan Golescu în epistolile salle.

6) Nu era acēsta opinia lui Eliad despre Golesci pînă la 1855.

Veđi epistola lui Egiad No. 1. din acēstă broșură: și *Memoriile Regenerației* de la 1851.

7) N'am întălnit asemenea passage în opera citată.

8) Cine o va citi, va fi de părerea contrariā; D. Rousso ehiar, credem noi, se căeșce ađi de multe din acea operă, dictate de pasiune.

să fie judicată astfel: spune pretutindeni adevărul? Său adaugă fapte: ce nu s'au întâmplat? ¹⁾ Dacă faptele sunt, dacă adevărul e spus, adevărul numai mântue.

De vei vedea pe D. Bolliac, spune'i că sunt simțitoră la câte'i arată despre mine. D-lui își dice că mă stimă, dăr nu m'a amată, nici nu mă amă; eu din contra, l'am amată de cându era copillă, și l'amă tot-déna; a fost și este unulă din feblele melle; dăr nu'l stimă. D'ași putea să'i însufle amorulă meu, și d'ar putea D-lui să'amă însufle stima să nu ne-am fi despărțit nici odată, nici D-lui nu m'ar fi abandonat, făcând causă comună cu neconsecuențu; nici eū n'ași fi avut adesea durerea de a dice: „și tu, Brute? ²⁾ Inșă suntă umane tôte acestea! Și n'am a mă plinge. Ce sunt eū, și ce am făcut și ce am sufferit eū, pe lângă câte a făcut și a sufferit Christu? ³⁾ Discipolulă seū de predilecție, piatra pe care voia a întemeia edificiulă seū, era Petru; și cu tôte acestea Petru de trei ori l'a renegat. Nici eū nu sunt Christ, nici D. Bolliac nu e Petru ³⁾; și cându vom fi mai bătrini, de vom trăi, sunt sigur că și D lui va unī amor lângă *stimă*. ⁴⁾ și eū stimă lângă amor.

1) Vezi epistola lui Popa Șapcă, No. 6, din această broșură.

2) Lipsă de modestie. Christ era modelul abnegării, ală bună-tăți, ală iertării, ală tuturor virtuților sublime.

3) Cu ce scopu atunci această comparațiune?

4) Vezi Ţîrbăceala ce'l d'i Bolliac în «Romănul» No. 144 pe 1859.

Eliade către D. C. Racotă.

La Paris.

Constantinopole, 1856 Iulie 2.

Amatul meu Costache,

Am rîcecut scrisoarea D-le din 14 Iunie. Am vîdut cîte scrisi despre intrîgile ce se facî în țerră, esplicînd cum le vine șederea mea aici în Constantinopole. Dîcă ce vor voiî, cî gara rîilor numai pîmîntul o astupî. Eî ședî în Constantinopole pentru cî nu pot ședea aiurea; ședî în contra voinței mele, și mai vîrtosî a sînîtatîi. De voi mai rîmînea și în iarna viitîre, nu mai pot eși în primî-varî, atît mî s'a slîbit peptul din cauza climei ce nu 'mî e favorabilî. Sî voiî sî essî, nu mî lassî ⁽¹⁾; ar cîta sî fugî, sî îmbliu cî unî vagabondî cu pasportî streinî, și cerșîndî pîinea; dîr dîcî și esplicî cum le vine șederea mea aci; ce potî sî'mî facî mai rîu de cîtî starea unde mî afla?

Despîrțît de copîi, copîi în sarîcie, și fîrî educațîa și consîiliurile ce ar fi putut a le da tatîl lor; starea 'mî reinatî; o națîe sîu un poplî îngratî, dispusî numai a calomnîa ⁽²⁾; învîțat a 'mî mîncea pîinea cu sudîrea mea fîrî a fi dator nîmenîi(?), și ajunsî a trîi din mîserîcîrdîa turcîscî ⁽³⁾ cî unî prîsonîer u-

(1) La finele anului 1856 Eliad putea intra în țerră cu cei lași capt ai Emigrației; de ce a stat în Constantinopole pînă la 1858? Din causs pîte a «tainului» turcîscî, cum afirmî unî emigrațî.

(2) Nu e drept cî pentru cîșî-va indivîi a se trata un poplî întregî de îngreat și calomnîstorî.

(3) Ar fi evitat acîstî pretînsî umîlire, dîca intra în țerrî, și dacî luptî (fîrî uniformî turcîscî) cî adevîrat apostol alî nîțîonalîțîi romîne.

milită; mai jos de câtă atâtă, amatulă meă Costache, materialmente, este numai ună metru mai jos, cât va fi de profund mormântulă ce mi'lă voră săpa, și care am đis amicilor să'mi facă din colo în Asia; și în țera mea cu blestemă lasă niel ósele să nu mi le a-ducă,— n'au unde să mă dea mai jos de câtă acolo; — iar moralmente, prin acea cădere mă voiă scula; și 'mi voiă lua loculă ce singură mi l'am preparat, loculă ce dreptatea va căta să mi'l dea.

Cătă pentru Turci, cei cari đicū că se arată ostili la binele țerrei noastre, amiei cu adevărat nu sunt; pentru că n'au de ce fi mai amiei nouă de cât, lor însuși; căci singuri își sapă grăpa; cu tóte acestea, ei tot nu sunt așa de ostili, precum ne suntemă noi însine; și pe tótă đina ne facem singuri rēulă cu i-dei nepossibile, ce nu ajută de cât la joculă Diplomației și a inimicilor noștrii mortali.

Vei vedea câte scriū în cele trei scrisori ce te am rugat a păstra spre a se tipări.

Đici că de voiă lasa Constantinopole, și voiă veni în Paris sėu în Londra, fiu mei (și înțelegi pe frații D-tale cu D-ta împreună) vor îngriji de ce voiă avea trebuință. Sunt fórte simțitoră la acestă sentimentă; ęnsă pentru ce să le dau această sarcină, fără nici ună folosă nici pentru ei, nici pentru mine, nici pentru țerră? Astă-zi nu e nimic de făcut nicăiri, de cât în țerră, cine e prudent și cu putere ș'acolo. Đina învierii populilor nu voiă trăii să o vėđū; și de așa întrevedeo, n'ășu mai ședea nici ună minut în Constantinopole, ci așa veri acolo unde ar fi ascultați oameni ca mine, și așa cere dreptate. (1).

(1) Fűnd că acea đ de înviere nici nu se șpera la 1856, cređū că ar fi fost mai patriotic đin partea lui Eliade a veni în țerră să lumineze pe Romăni despre adevăratele lor interese, chiar de n'ar fi voit a se supune dorinței generale, manifestată la 7 și 9 Oct. 1857; lucrând însă cum a lucrat, s'a espus la muștrări juste chiar đin partea consăngenilor sėi.

De s'a criticat cartea D-lui Rousso din punctul de vedere al arății, apoi partea aceea e cea mai tare și mai nevulnerabilă. D. Rousso n'a vrut să arate genealogia nimeniui, ca toți ce fac la biografii și la genealogii: ci răspunde D-lui Régnault ce dice ca sătenii servii și proletarii au făcut mișcarea de la 48 ⁽¹⁾. Minciuna nu e nici o dată bună, și mai vârtos când e tieluită cu atâta artă, să facă atâta rău unei țări întregi ⁽²⁾ a cărei destinație astăzi, și pe când scria D. Régnault, era în mâinile capetelor coronate. De ar fi fost o democrație generală în Europa, tot ar fi fost minciună să fi dis un scriitor, că selavii și proletarii au făcut mișcarea; ar fi fost o fanfaronadă după moda democratică; și adevărul a fost că la noi s'au sculat din cei ce au avut spre a da celor ce n'au avut iar nu s'au sculat despoșii să despășie pe îmbrăcați. D. Rousso nu va să arăte genealogia nimeniui ⁽³⁾ ci să spuie

(1). Când s'ar fi mărginit aici ar fi fost bine, dér aceasta a fost pretestul d'a scrie câte au scris în acea epocă. Apoi ôre nu dice tot Eliade în *Memoriile* de la 1851 și în *Epistolele* publicate, că sătenii au fost *pârghia Revoluției*; Apoi cu ce scop plecarea la Ialaz a celor trei capi ai mișcării? Ca prin ridicarea sătenilor să înlesnească resculara celor din Capitală.

(2). Ce rău putea să facă această idee, chiar fiind erronată? Sătenul nu era ôre servă după Regulament? Alt-felă, ce însemnă art. 13 din Proclamațiunea de la 48, adică emanciparea țeranului de clacă, și improprietărirea sa prin despășgubire? Fiind-că vechea clacă, séu «ajutorul gratis», devenise o muncă silnică în folosul apăsătorului séu.

La noi, ca pretutindenți, cei luminați și cu influință au luat inițiativa; și cellalți, fie orășeni fie săteni, căți simțeau «cuțitul la osă», au răspuns la apelulă capilor, sprijinind cu brațele lor mișcarea regeneratoare. Ea.ă adevărul; iar nu cum se silesc a'l desnatura autorul operei în cestiune, orbit de pasiune, cum dice cu drept cuvintă Ștefan Golescu.

(3). Toemai această face; în privința lui Eliade, veđi pag. 183—197 op. cit; în privința Magherului, pag. 9—12; în privința Golescilor și Tell, pag. 202—204.

D. Régnault că n'a făcut bine să ne pledese cauza așa de rău. Vei vedea mai tirziu cât rău ne-a făcut acea carte plină de erori sistematice, și pentru care un din Români s'an și dus a'i mulțumi⁽¹⁾ și aceasta 'ți o dicu numai pe, sêma D-tale; căci nu voiū să mai am mai multu pe omul acesta pe capu. Nu sciū cum a intrat în capul unor junī că pot să și facă bine lorū și țerreī, înșirând la neadevărari; nu sciū cum veni la mai multī să se ia dupe moda gonitorilor aristocrației Europeī, spre a goni și ei în țerra lorū boeria, pare'că ar fi aristocrație. La noi boeria nu e o castă, ci o instituție, care, cu tôte abuzurile ce a sufferit din cauza favôrei ș'a nepotismului, însă nu e membru allū unei familii istorice, nu e impiegat allū Statului, nu e officeru în miliție, nu e neguțator mai distins, nu e sâten ce lăsând sapa și aratu, și învățând carte, și îmbrățișând carriera politică, care să nu fi devenit boerū, de n'a avutū vre un viciū. Numără toți boerii din țerră, și vei vedea, afară de o mică minoritate ce s'a boerit prin favôre și nepotisme, că toți sunt din clasele ce arêtaiū. Apoi ce e nația care nu recompensă acestū fellū de ómeni? Boeria e o recompensă a serviciului, a talentului onestū, a sciinței virtuóse; iar de s'aū comis abuzuri, asupra acellor abuzuri, a strigat nația la 48; și mișcarea s'a făcut spre a regenera instituția boeriei, ce a fostū deschisă la tôte clasele, și atătū de liberală, iar nu spre a o aboli. Boerū nu va se dică nici aristocrat, nici nobil ci un funcționarū cu rangulū ce i'ū dă serviciulū iar nu nascerea. Tot Românul se nasce boeribilū, după legile și datinele ce am avut până acum; și decă devine apoi boerū,

(1) Era o datorie de delicateță și de recunoștință către un scriitor eminent, primul care, în prețioa rebelului Crimei, făcea cunoscut Europei oficiale și democratice origina noastră, drepturile noastre, trecutul nostru, aspirațiunile noastre, rolul ce putea juca România la porțile Occidentului, ca sentinelă a civilizațiunii occidentale.

tot Românul se face nobilă boeribilă, iar nu boer, fie însuși fiul Banului sau ală Domnitorului, ce e dator a trece și ellă, ori cât de repede, însă a trece gradele ierarșiei patriei.

Că 'ți a fost tata și frații și moșii boeri, n'o poți nega, fără a spune un neadevăr; iar că ai vrut, am vrut, și au vrut, toți, ai mișcării a se lepăda de boerie, și a intra în legea comună, ce avea de scop a împiedica abuzurile comise în numele acestei instituții, altă vorbă. Cine va voi, își pôte face un merit de acesta; iar să-și facă un merit spuiind o minciună, și dicând n'am fost ceea ce'am fost, minciună e; și minciuna nu e un adevăr; și ce nu este adevăr, nu e nici moral, nici onest; și prin urmare, nici democratic șiu liberal; oăci democrația și libertatea veră, măi 'nainte de tôte, cele moralitate; cine e sclavul minciunei, fanfaronadei, nu e cetățian liber.

Și chiar de ar fi boeria un rău, un păcat, datoria omului onest este a confessa adevărul, dicând am fost păcătos, dér un voi să măi fiu; am fost boer, dér nu voi să măi fiu.

Toți apostolii au fost judanți, și Pavel (su) și Fari-seu; și devenind creștin, n'au dis lumii că n'au fost judanți. Părinții lui Sântu Vasile au fost idolatrii, și n'au ascuns'o nici odată; și acêsta nu va să dica că face cine-va genealogia, și spune adevărul, când altul va să facă rău înaintea despoților unei nații întregi, dicând că a fost condus de desculli și de plebeceni.

Antăiu și antêi unde au fost plebeceni în țerra noastră, în care tot filii patriei se nasce boeribil? Și unde scia Românii în general ce va să dică plebeceni? (1)

Broșura D-lor Golesei am citit'o măi mult de jumătate (2) De pôte a se supăra D.D. Maghern, Tell

(1) Toate acestea, ca să justifice genealogia de boerie a lui Eliade, de la pag. 183-197 din citata operă.

(2) Înțelege ôre opera D. Al. G. Goleseu, *De l'abolition de servage*.

și ai lor, cum am auzit că o și critică ⁽¹⁾, nu știu; eu însă pînă unde am citito, vedî că le face onoare; e plină de adevăruri. A treia parte însă din această broșură e mai o traducție, după o traducție a lui răposatu Bălcescu, dată în Magazinul istoric în anul 47 sêu 46 ⁽²⁾. Acea parte este a notelor ce dicit că au dat Goleșcii. Bine era să fi spus ei pe adevăratul autor, ce a ostenit prin arhive pînă să scotă la lumină istoria clăcașilor, și D-lor au aflat'o gata. Plagiatul numai nu'mi a plăcut; însă cartea în genere va face bine cauzei.

Unii din Români d'aci, ca și din Paris, dicit că e carte bisericăscă; Moldovenii însă, după cum știu d'acolo, o califică de socialistă, de comunistă; și dicit că vre-o 3000 de inși, de frica acestei cărți, s'au lepădat de ideea unirii, ce dicit că vine de la comuniștii de la 48; și spre a demonstra acesta, scot înainte cartea Goleșciilor. Numai pôte cine-va intra în vocea lumii. De n'a plăcut cartea junilor cu ideile externe și celor ruginiți din Moldoveni, ce se pun în altă extremă, e singura probă de moderația cărții și de adevărurile ei, ce firește nu pot fi gustate nici d'o extremă-tate nici de alta.

D-lui Boliac îi mulțumesc de broșura ce'mi a trimis. Este scrisă cu zel, însă *zelul ill face adesea a eși din adevărurile istorice* ⁽³⁾. În ceea ce se atinge de Unguri, mă adress la principiile ce professă D. Boliac, și cu acele principe îi recomand d'a citi cartea D-lui Gerando, intitulată *de l'esprit public en Hongroi*. Autorul

(1) Dacă Eliade o laudă, Tell și Magheru nu o putéu critica, fiindcă nu se atinge nimic de dinșii. Presupunere gratuită.

(2) Cred că se înșală Eliade, pentru convingerea lectorului, citéscă opera în cestiune, de va fi aceea, cum și articolii Bălcescului din Magist. Tot ce credem noi e că autorul a putut consulta opera *Question économique*, atribuită lui N. Bălcescu.

(3) Ca și pasiunea.

nu e Ungur, ca să fie tacsat de parțialitate; și cartea era scrisă înainte de 48.

Cine ȳice că dorește să mă vadă bine cu D. D. Tell și Magheru, nu voiesce rēul nimeniui; însă nu se cuvine a se adresa la mine, ci la acești doi. Eu le-am voit binele, și ei au făcut cauză comună cu cei ce 'i au batjocorit, umilit în tot d'auna ⁽¹⁾ *Eu le-am ardicat numele, făcându'l europēn* ⁽²⁾; și ei s'au sfortat a deschide pînă la calomnie în contra mea ⁽³⁾. De vorbesce D. E. Régault și alții de dēnșii, nu face de cât a mă copia ⁽⁴⁾. Celler ce au scris în favōrea lor s'au scris cu sentiment ⁽⁵⁾; m'au costat timp, repaos, sănătate ⁽⁶⁾ și pînănea esilului de la gură ⁽⁷⁾.

De veți pune sub tipar scrisorile ce v'am trimes, scōte passagiul unde ȳice că „Ali-Pașa pōrtă pe fiul lui Stirbei pe la icōne“.

La paginile 17, sēu 18 sēu 19, se ȳice :

„Nu, ȳie alții, nu vrem să ne unim, etc.“

(1) Dacă face allusiune la unirea cu emigrați, adunați la Șumla, ca să trecă în țerră, cu voea Porții spre a forma legiunea română, asemenea unire face onōre cellor doi capți ai mișcării.

(2) Ori cine ar fi descris mișcarea de la 48, era dator a spune partea importantă ce aū luat la acēstă mișcare cei doi bărbați; după mine, rindurile subliniate dovedesc cel puțin lipsă de modestie.

(3) În ce chip? De ce nu se esplică?

(4) Se înțellege, fiind că numai Eliad pînă atunci descriesese mișcarea de la 48.

(5) Înțellege ore din amiciție? Istoricul nu trebuie să aibă în vedere de cât acte, de cât adevērul.

(6) Și a făcut datorie, ca istoric; și fără muncă nimic nu se pōte produce; atāta numai că celler ce privesc pe DD. Tell și Magheru nu se pot urca de cât la câte-va pagine.

(7) Celler trei opere alle lui Eliad (*Proscrierul, Protectoratul și Memoriele*) s'au tipărit cu bēnit cellor de la Brussa.—Veți actul No. 15 Broșura II și mai multe epistole alle lui Eliad din acēstă broșură.

Acolo, în capătul paragrafului, se vorbește de două feluri de ómeni, de cei cu unirea machiavelică și per-
dătoare, și de cei ce au dat memoriuri prin Paris;
unde se dice de cei din urmă, mai îndulcește frassa;
căci așa o cere și adevărul na numai cuxiința. Di de
aceștia s'eu adaogă vorbele următoare:

„Cu un scop pe atât de respectabil pe cât e de na-
țional; însă extremitățile se ating tot d'auna într'un
punct óre care :“⁽¹⁾

A revedore!⁽²⁾

I. Eliade.

No. 22.

Eliade către D. C. Racotă

Constantinopole, 1856 Iuliu. 18.

Amatul meu Costache,

Ricevuiú scrisórea D-téle din 6 Iuliu din preună și
cu *Revue de Paris* ce 'mi ai trimis.

N'am citit tótá diatrība lui Bataillard, pe care 'l
prepui și de colaborator al lui Colson la confidențele
asupra Turciei. Tot ce vėđui ănsă, pe unde 'mi ai in-
semnatú cu creyonul, vėđú o ură plătítá s'eu cumpă-
ratá, unú felú de Bravo ce se încarcă a ucide la ó-
mení pe unú preiú fixatú. Nimicú mai deloyal de câtú
unde'mí pune în spinare memoriul D-lei Grădiștėnu
și a patru juní Románi. Eú stim pãrerile tuturorú, și

⁽¹⁾ Noi credem că dacă Eliad ar trăi ađi s'ar căi pentru multe
câte a scris cu *precesșiune*, cum dice Régnauld în opera sa, capit.
III; mai alles în privința *Memoirilor sille intime*, reproduse de D.
Rouso în *Sapiential* la opera lui Régnauld, ar sterge singur pa-
gine întregi. A avut dreptate Negulici ce critica, în epistola No. 5,
acte de natura acesta.

⁽²⁾ Originalele epistolelor lui Eliad către D. C. Racotă le posedă
D. Racotă.

mai vărtosă când aă un scopă onorabil, național; și prin urmare nu putem se nu stimeđă fapta D-lui Grădiștenu și acelor patru jūni, cum și a altora de felulă acesta: ănsă a 'mă atribui cine-va mie acelle scrisse, este o infamie; pentru că deca sunt bune, eu n'am făcută apalt ca *totă ce e bună se nu măi iasă de cât numai din căpățana mea și din atelierul meă.*¹⁾ La toți ămenii le-aă dată D-đeă minte și inimă, și fie-care pricepe ce e bună și unde 'lă dăre cisma. Atribuindu-'mă mie acelle memoriuri, este o insultă în general către nație și în parte către autorii lor; și o îndoită insultă pentru mine, că adică 'mă ași impune ideile meile unoră seiđi fanatici.²⁾ Eă nu voiă nici copii mei proprii să fie fanatici de mine, necum streinii. Deacă ănsă mă intănescă cu ămenii în adevăru și'n aceleași dorințe, pentru binele comună, nici eu nă suntă sclavulă loră, nici ei al ideiloră melle, ci fie-care e cunoscătorulă adevărului. A đice un miliard de ăment că 2 și cu 2 facă 4, nu suntă seiđi fanatici ai profesorului loră de aritmetică, ci următori ai Ratiei ce le-aă dată D-đeă spre a recunăscă séă a reprobă acestă adevără.³⁾ Eă n'am nici o parte, nici un merit la acelle memoriuri ce mă le atribue acestă omă, capabilă de tóte; și e la autorii aceloră memoriuri de a'f cere cuvăntă.

Puteți a vē adresa cu o scrisorică scurtă către Redactorul *Revistei*, și a'f arăta că minte în tóte, și falsifică istoria pretutindenti; precum minte când vorbesce de aceste memoriuri ce mă le atribue.

Unde mă injură ca în cărciumile unde a trăită și s'ă crescută, n'am ce să'f đică; căci tótă passerea țipă cu vocea sa, și totă omul vorbesce cu limba sa.

1). Mare presumpțiune!

2). Așa credă unii emigrați despre operele în cestiune, cum atestă epistolele lor.

3). Sofismă de avocată căci comparația nu e esactă.

Ellu așa a învățat, așa vorbește și scrie. E rușine ênsă de ômenii ce se dicu crescuți bine, de pl..tescu la ast-felū de ômeni, spre a face adică mie rēu, și nu vedū că lorū își facū reulū cândū 'i pune d'alătura cu cavaleriū de industrie, cu eszrochii și inferați cunoscuți de tótă țerra.

Cine voește se spuie adevêrulū despre mine, pôte dice că m'aū abandonatū toți Româniū, că nu mai amū pe nimeni, pînă la unulū (cu tôte că, în fondū, adevêrul este că eū singurū m'am depărtat de toți, și m'am isolat); iarū nu se dică că numai maloneștii suntū cu mine și eū cu dênșii. Asta e un neadevêr; căci eū nu voiū se mai am a face cu nimeni; m'am săturatū de declamații. 'Mi am făcut rându meū; facă și alții pe al lorū. Te rogū, amatul meū Costache, cândū veți ast-felū de scrieri, nu mai mi le comunica, căci îmi facū mare rēu; nu pentru mine, ci pentru lumei cândū o vedū așa de rea și deloyală. Așū dori pînă la môrte se'mi mai rămăie ceva ilusit, că 'mi voiū lăssa copiii într'o lume mai bună.

Mai pusū iar, nu sciū cam, în contact cu D. Bolliac, pe care 'lū uitassem, ca pe toți cei de la 48; și acum în urmă îmi trimite o scrisóre în care mă înjură. De ar fi înjurătorele ênsē ca se mă dōră, adică vere și meritate, ar fi callea-vallea; ânsă 'mi pare rēu că e fiul amiceī mele Zinca, și că a îmbătrînitū, și e totū copilū cu pērul albū. N'are nici capū, nici cōdă, scrisóreă D-lui.

Nu voiū se'i respunđū, căci nu voiū se mai amū comunicație cu nimeni; mă voiū desbrăca cu încetulū și de câte mai amū, și nu voiū lăsa de moștenire fiilor mei de câtū ura asupra Sodomei și Gomorei. Focul infernal a căzut pe aceste donē prostituate cetăți moderne; și cntul Cazaculū pînă în fine va culca la pământū jesū și totū ce va mai rămănea în picióre și necoraptū.

De 'Ńi va scrie cine-va a te duce spre a presta la o tipărire, fă-o, te rogŃ; dĕrŃ nu spune nimenui unde te daci. De nu 'Ńi va scrie, nu mai spune nimenui cŃ te am fostŃ însărcinat cu asemenea ocupaŃie.¹⁾

De n'aŃi considera sinuciderea ca o laŃitate, de multŃ aŃi fi datŃ Ńi luatŃ cu lumea asta. Nu meritŃ în nimicŃ a mai dori cine-va sĕ prelungĕscŃ o viaŃă ce nu creŃŃ sĕ fie în infernŃ, Ńi cu nisce ōmeni pe lângŃ cari DraciŃ ar semăna Angeli.

A revedere !

No. 23.

Eliade către D. C. Racotă,

Constantinopole, 1856.—Iuliu 25.

AmatulŃ meu Costache,

Am ricevut scrisŃrea D-tele din 9 Iuliu. Imi scriŃ cŃ ai ricevut o epistolă tipărită din Londra, anonimă; Ńi mĕ întrebŃ de este a mea; Ńi cŃ am ricevut una, ca Ńi alŃi Romăni d'aci din Turcia.

La întrebarea ce imi faci, n'am să'Ńi respundŃ de cŃtŃ citescŃ scrisŃrea lui Bataillard ce 'mi a trimis'o.

Acolo Ńice cŃ un memoriŃ ce l'au datŃ trei jani Romăni, Ńi altulŃ ce 'lŃ a datŃ D. GrădiŃtĕnul, sunt faptele melle. Voi mai bine sciŃŃ de spune adevĕrul,

1) După data scrisŃrii, Ńi după esplicărilor date de însuŃi D. C. Racotă, este vorba de broŃura lui Eliade ce a apărutŃ în Romănia pe la finele anului 1856, Ńi care începe cu aceste cuvinte: «Mĕ totŃ ținĕm de multŃ se vĕ spuŃŃ o istorie, Ńi dăndŃ Ńi peste Ńi remasse până în Ńiua de aŃi.» În acea broŃură se combate Unirea sub preŃestul cŃ e fatală fără Basarabia Ńi Bucovina, pretextŃ combătut de D. C. Racotă în epistola următoare.

séu de minte. Acelle memoriuri nu suntu faptele melle, nici într'unu chipu; ânsă ea Românū, n'am pututū de câtū sē le laudū, și sē stimū sentimentele de unde aū provenitū.

Asemineā mă întrebū d'acea scrisōre, unde vedī că nu e numele meū; dēcā nu e numele meū, nu e a mea; dēr am aprobat'o și o aprobū; eū d'aști fi scris'o n'aști fi pututū servi mai bine causa Românilorū, dându-le de scire d'a se feri sē nu dea în curse.

Acum o sută de ani religia era mare lucru la părinții noștri; și în numele religiei ne usurpasse Rusia drepturile făcēndu-se protectōre. Astă-ți uniunea Principatelorū, devenindū o adeveratā religie a Românilorū, Russia s'a pusū a flata sentimentul acesta.

E întrebare acum: pentru ce Russia professa, sēu se prefăcea că professa, religia ortodoxă? (1) Trebuia părinții noștri să se lepede de religia părinților lor. Nu ci sē fi deschis ochii, pe de oparte să și conserve religia, și pe d'alta să nu se încrēdă Muscalilor, entusiasmându-se de dânzii și de apostolii lor.

Acum iară e tot aceea întrebare: pentru ce Rușii sau pus a flata sentimentul salutaru al uniunii? Spre al esplōta în folosul lor și în paguba noastră? (2) Trebuie Românii să se lepede de Uniune? Nu; ci conservēndu-și Religia politică și socială, să se ferescă mai multă de cât tot-dēuna d'a se pune sub bandiera celor ce vedem că proclamă uniunea (3) și nu sunt protigiți de cât de Russia.

(1). Ce are a face una cu alta? Religia putea fi pentru Russia un instrument de subjugare, dēr unirea nu putea servi de cât Românilor, facēndu'i mai tari, sub tōte privințele.

(1). Russia s'a oppus serios la unire. Nu suntem înuți a crede de nimeni pe simpla sa afirmare, mai alles când e bănuț.

(2). Toti au proclamat'o, fără deosebire.

Cine a ridicat stégul uniunii la Moldova și în Bucuresci? Gr. Ghica și Știrbei, ce au venit de la Balta-Liman; cei ce la 48 au eșit cu stégul din consulatul răs de la Iași; Sații, toți Fanarioții, toate creaturele lor. Aide acum, Eliade, Racotă, Boerescule, și tot ce n'a avut nēm de nēmul lor a face nici cu Rușii, nici cu Fanarioții aide, alergați de vė puneți orbeste sub bandiera acestora. Faceți, fătul meu, de voiți Dv., una ca acēsta; iar eu n'am frățit 54 de ani în sudori, nu mi am spus starea, și viața și viitorul copiilor, că, la capătul vieții, se devin instrumentul instrumentelor Turcului.

D-tă dicit că ar fi o calomnie a crede și a'mi atribui mie acea scrisóre ce v'a venit din Londra. Eu dicit că'mi pare reu de ce n'am scris'o eu. De ce și la acēstă scriere sė nu figurė numele meu? Vați pus a o critica amar; și nu cã merită critica, dēr atāt vė orbesece ura, ce cu dreptate aveți asupra Turcilor, în cāt nici n'ați înțeles acea scrisóre; precum n'ați înțeles nici cartea D-lui Russo.

Eu nu voi se fac pe avocatul Turcilor, despre care știu mai multe de cāt cele despre care îi acuși D-ta—ei cum își aștern, așa vor dormi; ce seamănă aceea vor seceră;—dēr cātă a apăra pe autorul acelelei scrisóri, nu în interesul lui (1) ci în dorul cē am de a nu vė vedea amăgiți și dupe (2) inocente, ș'apoi victime.

Acea scrisóre, pe de o parte, arată ușurința Francosilor, cāt sunt în stare a face reul din nesciință, și eu cele mai bune intenții.

Al doilea, descoperė cabalele ce s'au pus în joc de către agenții rusesci, ast-fel cum Românii s'ei ia pe dēnșii de buni patrioți.

Al treilea, arată cã Paterile ce și au dat mânia a menagia pe Russia și Austria, sacrificându-ne în trae-

(1) Ce se potrivește!

(2) Jucării

tatul din Paris, lucrăză cum Români se iau după cum i vor conduce agenții mascălești, ce 'și au luat credit de patrioți.

Al patrulea, spune opinia ce este astă-ți pronunțată în Valachia cel puțin, între ómenii maturi și cunoscători de cabalele ce s'au pus în joc; și acéstă opinie e întins.. Nu vė uitați ce vė scriu junii din țerră, nici cei ce vor a flata pe Stirbei și pe Gr. Ghica, ca sė nu pérđă sau ca sė capete chivernisélă. Nu că dóră sunteți în corespondență cu d'alde aceștia, din urmă, dér numărul lor e mare din disgracie; și dicea că făcea opinia, și junii vė scria. Ei veți vedea acum, după ce au căzut Știrbei și Gr. Ghica. Omenii aceștia n'au principe, de cât *chivernisela*; și vor schimba bandiera ca sė placă celor d'acum Domnitori.

Acolo unde dice scrisórea că nația va dice comisarilor celle arătate sub virgule, la pag. 4, și mai vėrtos unde dice..... „si vous ne le voulez pas, ou si vous ne le pouvez pas faire, laissez-nous dans nos anciennes et véritables relations avec la Turquie: c'est elle qui nous représentera dans vos conférences....etc“. acolo nu veți că nu întelege că acésta ar fi voea nației și dorințele ei? cã este o punctă (pointe), o întepătură, ca sė le dea peste nas tractatul ce ei l'au făcut, și au decis ast fel, adică ca și când le ar dice: «de ați hotărat ast-fel, ce ne mai întrebați pe noi? Ne ați legat gura d'a vorbi în conferințe, ne ați legat mâinile, și vreți acum se vė respundem numai ce vreți voi? Și sė ne mișcăm numai în cotro vreți voi? (1)

«Puneti-ne în stare d'a vorbi, adică în stare în care au fost țerrele când au făcheiat elle stipulațiile cu Turcia, când erau libere a se uni între sine, sau a face alianță cu orii ce putere; și vom vorbi atunci.» Și în starea d'atunci Moldova era totă; nu'i lipsea nici Bassarabia nici Bucovina.

(1) Sensul e cu totul altul de al textului frances. Români 'și ar fi pus lațul de găt dac'ar fi ascultat pe Eliad.

D-ta apoi te puî și critici pe autorul scrisorii, de ce nu ȕice și de Transilvania și Banat? Cum se putea face o ast-fel de eróre, și istorică și politică, și chiar de avocat? Avut'a atuncî Valachia sau Moldova cõprinsurile ce le ceri D-ta?

Eu m'am bucurat când am audît ca te aplici de agriculturã și de sciințe esacte; căci ai făcut ca copilul tatălui D-téle. Dēcã vrei însã se faci și politicã, fã bine mai întâi de invétã mai bine istoria; dã-te și la studiul drepturilor, și mai vértos al celor ce sunt astãđi în vigóre în Europa.

Românii nu pot cere Transilvania și Banatul de cât înaintea unui tribunal sau Congres, format de o republicã universalã a Europei al'cãrui, primul temei se fie *solidaritatea Popolilor*, iar nu a guvernelor; și dupã care carta Europei sã se schimbe dupã limbele ce se vorbese; iar nu dupã guverne. Ora aceea n'a venit; congresul acela nu existã; și înaintea guvernelor ce se basézã pe dreptul conquistei, Românii nu pot ceré de cât Basarabia și Bucovina, ce Tarcii nu le putea da, și Austrienii și Rușii nu le putéu lua, dupã drepturile ce sunt în vigóre, și pe care guvernele se redãmã.

Apoi adducei carnea cãinelui din fabulã, și o aplici réu autorului acelei scrisori; se cuvenia sã o aplici celor ce se cuvino în tot adevérul ei.

Și étã acum:

Carnea din gura cãinelui e realitatea, dreptul lui de a mânca acea bucatã de carne.

Care e dreptul Moldo-Valachilor ce câtã a fi recunoscut de tóte puterile, dupã legile și datinele acestor puteri? Valahia a fi întrégã, și Moldova întrégã, cu drepturile lor suverane în întra, cu dreptal d'așt alege Domn, d'a deschide resbel și încheia tractate ect.

Afarã d'aceste drepturi, ori ce am spera mai mult

este laudabil; însă ca să le realizăm, nu putem de cât, séu să ne sumetem mânicile, sau se aşteptăm la buna voinţă a altora. Pică pară d'a gata nu se póte.

Acum cine sémână cu câinele ce lasă bucata din gură ca se ia pe cea din apă? Cellū care va Principatele întregi, cu drepturile lorū recunoscute? sau cellū ce voesco şi mai multū de câtū acele drepturi? sau cellū ce doué părţi din bucata de carne le dă ciiorilorū şi corbilorū, şi ce mai rămâne o lasă din gură ca se apuce umbra din apă?

Sé 'ţi spuiū acum ce felū de uniune vorū Ruşii, Francesii şi Englesii, şi chiar şi Nemţii, *pe ascunsū*; cu tóte că de faţă se arată că n'o vorū. Nemţii dicū că nu voescū uniunea; ş'apoi susţinū pe cei ce o aşăţă, ca Ştirbel şi Gr. Ghica.

Vorū se recunóscem prin actulū nostra de uniune, şi sé legitimăm noi însine, răpirea Bassarabiei şi Bucovinei, după cum s'aū legitimatū pin tractatul din Paris ⁽¹⁾.

Voescū apoi să unim restulū din Moldova cu Valachia, şi să abdicăm de buna voea nóstră la dreptul d'a ne allege Domnulū, dicândū că alegerile numai suntū de cât unū scandalū în Europa de ađi oficială⁽²⁾ Veşi dice: de unde le sciū acestea? — D'acolo de unde na le sciū D-ta, pentru că diplomaţiū nu batū toba ⁽³⁾ Şi de vor fi adevérate, precum se vor da pe faţă cândū va fi târđiū, priimesci uniunea cu preţul acesta?

Mai voescū (puterile garante) ca acellū Domnū, ce vorū îndatora de o cam dată pe Turci a ni'lū impune, se fie stăinū; altă usurpare!

⁽¹⁾ Nicī de cum; asemenea usurpări n'aū prescripţie; ađi luăm o bucată ce ne-o dă Diplomaţia, mâine vom lua restul prin alte mijloace; dér Românū nu pot renunţa la asemenea mari fo'óse.

⁽²⁾ Basmu cu cocoşu roşu! Parcī ar vorbi către copil.

⁽³⁾ Se póte responde cu tratatul de Paris şi cel de la Viena, care amândouē ađ garantatū autonomia nóstră.

Apoi decă acellu Domnū străinū și impusū peste ambele Principate va fi credinciosū Turciei, Principatele-Unite nu vor face de cât un Pașalâcu; iarū de 'și va da cōstele cu una din puterile vecine mai influitōre, ni se duce și naționalitatea, precum s'a dus a Ungurilorū ș'a Polonilorū.

Ce pōte avea unū patriotū adevēratū de mai scump de cât naționalitatea, dreptul ei suveran d'a allega și a legiui, dreptul d'a fi guvernat d'ai sei, și nu de străini? Si acum, pentru o unire propusă cu rea credință din partea celorū ce ne au sacrificat în tratatul din Paris, să venim să abdicăm de bună-voia noastră la aceste drepturi, și să legitimăm răpirea ce s'a făcutū tâlhăresce? Nu, baete! Eū unulū nu o voiū face, nici voiū îndemna la acēsta; ci dicū și voiū dice, și timpulū va învedera, că cine îndemnă la acēstă unire, cu *perderea drepturilorū celorū mai scumpe și mai citate*, acela e un om vëndutū, e unū Stirbei, unū Gr. Ghica, cei ce au eșitū la 48 din consulatulū de la Iași cu stēgulū; Fanarioiū toți, cei complicați la 40 și 41 în treaba muscălească de la Brăila. Nu deschideți ochii să vedeți cine sunt propagatorii uniri? aceștia false? Dicū de unirea adevērată, de unirea salutară, accia sunt curați; dēr dorințele lorū nu s'au ascultatū și nici nu se vorū asculta, până nu vom dedea avēnimentul popolilorū.

Cum de sunteți orbi și nu le vedeți acestea? Căinele cel puținū, ce a lăsatū carnea din gură ca se ia umbra din apă, avea dreptate; că pe de o parte era căine, și nu omū, și nici că se înțola cu numele de patriotū; și al doilea cē umbra i s'a părutū mai mare de câtū realitatea.

Iar noi se lăsăm realitatea pentru o umbră ce e și mai mică (pentru că unirea fără Bassarabia și Bucovina, ce se ținū de realitate, fără dreptulū de allegere, și cu Domnū străinū și impusū, e cu multū mai mică

de câtă drepturile recunoscute) să facem una ca această ca omenii și patrioții? Nu vă e rușine! Să vă amăgiți pân'acolo, și se cutezi a'mi propune mie să mă facu stindardulă unei uniuni cu Domnă străină!

Nu, Costache, și de m'ar abandona Nația întrégă, și de m'ar pune pe cruce ca pe Christ, și de te-ăș vedea pe tine însuți în mijlocul multimii cerându'mi mörte, d'ăș auți și pe copiii mei singuri blestemându'mi numele, tot voi dice că eu am cuvânt; și că toți înebunind, nu sciu ce fac, și m'ăși ruga dându'mi sufletul pentru iertarea lor. (1)

Aci nu e vorba de a justifica pe Turcia, sau de a o linguși; ci d'a apăra drepturile țerrei. Aceste drepturi sunt atacate de toți că'i au subsemnat tractatul; speranță de la dênșii nu mai e; nici că vom avea ce am avut; necum că ne vor da mai mult. Ca să apărăm d'er ce am avut, n'avem altă putere de cât puterea morală a stipulațiilor noastre; și în acele stipulații Moldova e totă; și *de uniune nu se vorbesce!*

Cât d'er vom eși singuri din acele stipulații înaintea unor omeni cu rea credință, ce atăta așteptă, suntem perdu'i.

Cată d'er să ne facem o programă cum se armăm; ca pe de o parte se scăpăm de cursă, și pe d'alta se ajungem și scopul dorit, aceea programa nu se pöte da afară și publica *fără a compromise causa.*

Prin urmare câtă:

I. Să ținem tare la stipulațiile noastre cu Pörta.

II. Din acele stipulații nu perdem dreptul Basarabiei și Bucovinei; din contră, elle ne fac a le cere după dreptate.

III. Sentimental unirii fiind nobil, mare și general, și salutar, nu va face de cât a cresce, chiar prin pe-

(1) Un singur individ, fie chiar un Moise, se pöte înșella mai ușor decât o națiune întrégă; mai alles ađi când lumea nu mai crede în profeți.

dicele ce are; și de *nu se va realiza astăzi unirea dorită*, sentimentul va dobândi și mai mare putere. (1)

IV. Odată Moldova cu Bassarabia și Bucovina, la care noi nu lăsăm pretențiile drepte, aceste principate din drepturile stipulațiilor lor d'a face tractate, pot încheia între dânsese, la timpul convenit, tractatul de unire; căci sentimentul e etern pînă va exista nația.

V. Ca să ajungem însă la acesta, nu vom putea, de nu vom protesta mai întâiu în contra a două călcări mari ce ni se fac în tractatul din Paris, adică :

1. În contra dreptului dat de celle l'alte puteri ce se dă *garante* în contra dreptului dat Turciei de a convoca *Divan ad hoc* său generale Adunare.

2. În contra dreptului ce i se mai dă de a întări său a octroia Constituția noastră.

Aceste două drepturi, ce dă Franța, Englitera etc. Turciei, ne răpesc cu adevărat an; utonomia oî prin urmare nu putem intra în relație cu comissarii acelor puteri ce ne violă autonomia; și ca să avem cuvânt, cată să nu eșim din legi și din tractate; căci atunci ne tractă de rebelli; și dau cu tunuri ce noi nu le avem (2); cată dăr se stăm pe terémul legal al stipulațiilor cu Turcia. Așa, după terémul acela, putem dice:

„Singuri, D'lor, ne-ați lăsat prin tractatul din Paris sub suzeranitatea I. Porți, singuri ați decisă ca I. Pörtă să ne reprezinte. N'am dîs'o noi acesta, n'am decis'o

(1) Atăta așteptă puterile ce erau contrarii unirii; dăr ce ar fi dîs lumea civilizată și istoria de Noi? Ș'apoi mai găsiam noi ocașie așa de favorabilă? Italia, dacă ar fi ascultat profeți ca Eliad, unde ajungea?

(2) Muntenia și Moldova s'a pronunțat la 7 și 9 Oct. 59, ș'acele puteri n'au mai dat cu tunul în Români; și de atunci încoia am putut realiza întreg programul de la 48, plus Prințul străin, pentru care a votat și Eliad, de și a dîs apoi în cameră că *Vo sîlî Aga* (sed. 1 Mai 1866.)

noi ; apoi dără se nu vĂ paie rĂu ; noi n'avem ca nisea vasali ce ne-ai lĂsat a ne intĂlege cu nimeni altul de cĂt cu I. PĂrtĂ ; și de bunĂ voia nĂstrĂ nu recunĂscem punturile ce ne violĂ autonomia. Vom tracta dără cu comissarul I. PĂrtĂ ; și de nu ne vom intĂlege, de vom vedea din partea acestia *velleitate* *in paguba nĂstrĂ*, și *in* contra stipulaĂiilor, atunci vom *allege arbitrii*. PĂnĂ atunci *in*sĂ lĂsaĂi-ne prin comisarii nĂstrii iar nu prin *Divan ad hoc*, sĂ tractĂm cu comisarul PĂrtĂ.

Acest lanĂagiĂ nu este spre a fluta pe Turcia, ci spre a da *in* faĂa lumii pe la nasu acellor ce ne-au violat autonomia, și vor sĂ ne mai aridice și alte drepturi ; și de vom ajunge a trata numai cu Turcul, *suntem* mai sigurĂ de triumf (sic) ; pentru cĂ na e nici aș a de fioros, nici aș a de dibaciĂ. Nu numai terĂmul legal ne ajutĂ, dĂr și adversarul e mai slab.

*In*sĂ ca sĂ ajungem acolo, catĂ se ținem un lanĂagiĂ și legal și *gĂdĂitor* Turcilor, ca sĂ nu ne tracte ei Ănsuși de rebeli, ast fel cum ar dori NemĂi și Muscali sĂ ne tracte. OdatĂ ĂnsĂ ajunși la luptĂ drĂptĂ diplomaticĂ, și cu tractatele *in* mĂnĂ, atunci dicĂ Turcii cĂ vor voi, cĂ ne mĂntue rivalitatea celor PĂrti, și ĂnsĂși neinteresateĂa d'aproape a Franciei, Englierei și Sardiniei ; ce mai mult creĂ cĂ amĂgite de Muscali și NemĂi ne-au sacrificat *in* tractatul din Paris.

AcĂsta e programa care nu se pĂte nici tipĂri nici spune fie cĂruia ; cĂci *ne dĂm pe faĂa scopul* ; și iau mĂsurĂ și Turcii și cei PĂrti cĂ sunt cĂ rea credinĂ. (1)

D'Ăș fi tipĂrit sĂu aș fi spus chiar fraĂilor D'tĂle cĂ cugetam se fac la 48, aș fi terminat cĂ a mĂ vedea legat și ucis, sau de Ăl lui Bibescu, sĂu de Ăl lui

(1) DacĂ sunt toĂi de rea credinĂ, noi sĂ facem ceea cĂ ne dicĂtesĂ interesul naĂional ; ĂtĂ numai cĂ s'ar fi putut responde lui Eliad la 1856.

Mavra și Ion Ghica la Islaz.—*Reu fac de 'ta scriu și acestea.*

Lăpăde-te ânsă de toate drepturile antice, de ați alege Domnitorul, de dreptul d'a încheia tractate; și puneți în situația de a fi întrebat, nu tu, nația reprezentată prin delegații ei, ci un *divan ad hoc*, un *dican de poruncialți*; acêsta va se dîcã a te lepăda de suveranitatea Nației, și de toate drepturile ei; și a te pune în stare de pașalâc către Turcia, și mai târziu de gubernie către Russia.

Aci iar adaug: nu e vorba de a linguși pe Turcia, ci de a apăra și a nu lăsa nimic a cădea din drepturile ce am avut. Turcii sînt cu *vea credință*, urâcioși, demni de sôrta ce'i aștêptã, ânsă acêsta nu e cuvânt ca din ura ce avem pentru dênșii, a urâ și pe cei ce *ne dau de scire* și ne pun în stare a cunoșce situația și *scri cum se pôte scrie din mișlocul Stambulului*; nu e cuvânt ca pentru ura ce cu dreptul aveam asupra Turcilor, sê trecem ea orbii sub bandiera lui Orlof, sên sã ne facem instrumentul instrumentelor lui.

Acum mai am una a'î spune, și bunã:

Cine a vorbit peste 25 de ani de uniune în Principate, de pe cînd nici nu erai născut de cît vîrul tîu? Dêcã au uitat Românii atâtea și atîta scrieri, cântul ântâi al *Mihaidei* îl cunosc toți; cum începe?

„Cînt armele române și capitanul mare

„Ce allungã.....(păgânii)

„Și toți Românii 'ntr'una, uniți sub acell sceptru.

„Și aquila și lege, cum trebuie să fie.”

Bine, acell a fost și este idealul mea; spre acêsta am lucrat și lucrez, cu *metod* și cu *sacrificiar*, ca nimeni altul; și *cine mi se opune, îl consider de inemic*; și cine dă lucru pe față mai nainte de realizarea lui, nu 'l consider de cît indiscret, dêcã nu meritã a'î numi cu numele de *trădător*. (1)

(1) Trăim în secolul XIX unde nu putem crede orbessce tot ce ni se spune, apoi, dacã e adevêr ce dîce Eliade, pentru ce acell mister?

Adevêrul nu se teme de luminã,

Să punem că piedicile sunt ast fel cum se nu, să nu se pôtă realiza, cât trăim noi, idealul acesta ; ce este de făcut ? Eată :

Să dîcem că, ca creștin, yeș religia abătută din preceptele lui Christ ; și că 'mi am făcut un ideal, o programă de îndreptare și de curățire de abuzuri cum și de adausse îmbunătățitóre ; decă dără ași vedea că nu e timpul nici nu pot realiza idealul meu, ași avea ôre cuvânt atunci, pentru că nu'mi am putut realiza idealul, să mă lepăd de astă religie ce am luat'o de la părinți, cu tôte lipsele ei, ce nu vin de la dînsa ei din abuzul ômenilor.

Toemai așa facu adeptii unirii. Voi n'ați inventat'o, ci ați aflat'o, cum am aflat'o și eu de la atenații mei ; și strigați cum am strigat'u și eu pentru dînsa ; și pentru că nu se pôte realiza așa cum ați cerut'o prin memoriul ce ați dat'u, este cuvîntu se v'e lepădați de religia politică a părinților patriei, a lui Mircea, și să bine envîntați pe cei ce voru unirea *știrbă* cu unu prințu străin'u ? Cellă puțină, cei ce țin'u la drepturile țerriloru, mulțumindu-se astăzi numai cu acelea sunt'u *staționări* ; iar cei ce voru se dea suveranitatea țerriloru în mâini străine, aceia ne ducă mai înapoi de câtu la timpul Boilor din Fanaru.

Instituțiile, bâte, nu se schimbă lesne ca modele. La 48 era moda de republică democratică și socială de comunism, și altele ; haide atunci toți nebunit după modă. Eu ênsă ce am făcutu la Slatina cându au eșit cu stégulă *Republica Română* ? Am avut'u curagiul'u se nu'l'u priimesc'u ; am combătut pe Ionescu ce săruta pământul și striga *se fie omorât'u cine dîca că are pământă* ; și nu pentru că 'mi era urâtă omal'u, căci nu'l'u cunosciamă, ci pentru că vedeamă câtu se incurcă și se compromite cauza țerei, eșind dia fîgașul'u drepturiloru și datorielor ei.

Acum în Franța este la modă imperialismul ; haide

și noi, ce ne mai lipsesc de câtă unu cioșan de stăpânel străin, un rege, tocmai ca tântanilor de Ebrei, ce vrea rege pentru că'i mănca spinarea și să sătara-seră cu legile lui Moise, ce le asigură libertatea și demnitatea de om. (1)

Ca să faci politică, studie constituțiile tuturor Statelor, și compară-le cu cele ce ne au lăsată Radu negru și Mircea; și nu umbla după mode, cândă republică, cândă stăpân străin; ci vezi ce lași cândă certi Domni străini? Constituție ca a noastră nu e în totă Europa; și haide s'o schimbăm pe un stăpân de sânge regală.

Aci e timpă se 'ți mai vorbescă ceva de boerie (2)

Ca să'mi resum căte'ți am dăsu, voiă se'ți arătă cătă au făcută Puterile Ocidentului în cari sperăm ca totă atâtea.

Prin tractatulă din Paris;

1. Au legitimată Rusiei și Austrei răpirea Bassarabiei și Bucovinei, laeru ce nu era pân'acum recunoscut nici prin pactă europeană, nici de Moldo-vlahi.

2. Au dată dreptulă Turciei său Sultanolui d'a convoca generalele adunana, și de a ne întări său octroi constituția, desfiuțândă cu acēsta de tot autonomia-năstră. (3)

(1) N'ăd a face acestea cu subiectul; sofisme de avocată, spre a confusia spiritul, și a'lă deturna de la subiect, ducândulă pe căi rătăcite.

(2) Urmăsă căte-va paragafe în care vorbește despre instituția boeriei, totă în sensulă în care a vorbit în epistola No. 21 și în **Conservatorul** d'iar politică și istorică ce eșia la 1856 în Constantinopole, sub numele de Russo, ađi D. N. Lăcusteanu, de la Romanș, autorulă operelă *Supplément à l'histoire des Principautés*, par Râgvault.

(3) Unde se dăce aceasta? Și care a fost scopul convocării Divaneloră ad-hoc? Trebuia să între Turcia pe callea regulamentară, pînă să putem anula Regulamentul rusescă, aprobat de *leata* Turcie; astfel a găsit cu callea și Eliad la 48 cândă cu venirea lui Suleiman.

3. Dicându că vor întreba părerile Nației, au decisă a compune un *divan ad hoc*, adică un divan de poruncială; și au leatū măsurī cum acest divan se fie compusū numai din Fanarioți și de ființe vîndute Rusiei și Austriei. (sic)

Ce mai sperați d'erū cu astū felū de Puteri cu rea credință? Ce vē gūdilā vorbele, că vor fi terrelle întrebate de Europa, cāndū n'añ se fie întrebați de cātū de vānzatorii țerilorū? Apoi voi uniți, din preună cu toți Romāni curāți și cu ideile celle mai progresive, cu sentimentele col'e mai nobile, v'ați arātat dorințele prin memoriuri și scrieri, ce esprimā dorința d'a face din principate nisce Pays-bas Danubiane, independēte un regat independent. Cine v'a criticatū ideea, dorința și fapta ce nu exprima de cātū dorința generală? Si cine v'o pōte critica de cātū cei fără inimă de Romānū? Cei d'astā idee facū unū cāmpū, și unū cāmp mare.

Vin apoi cei ce, temēdu-se că nu vor putea acum puterile realiza acēstā dorință salutariā, au propus. ca și mine, prin memoriul ce am dat la șumla, un vice regat sub suzeranitate Porței, după stipulațiile acestor Principate, și în care se fie coprinse și Basarabia și Bucovina. Alt cāmp, care *in fond* face unul cu cele d'antāiū.

Rusia, vrānd a exploata acēstā idee și a o întorce în folosul sēu, propusse și susținu unirea Principatelor, fără Basarabia și Bucovina, cu un Domn, nu ales, ci impus de Pōrtā, și *strāin*, și cu perderea dreptului de a legiui definitiv. Acēstā idee fu propagatā de omenii alegeții de la Balta-Liman, de creaturele lor, de toți Fanarioții și de dupele acestora. Alt cāmp.

Austria ia ră, ca sē pōtā îmbrobodi pe Turci, s'a înțeleș cu Rusia ca acēstā se susție fetul acela de unire, și ea, Austria, sē se face că e în contra, unde în fond amāndouē sunt contra unirii cei adevērate și

salutară, unirii ce face tăria. De ar fi Austria în contra unirii cei clocite de Russia, cum de ar fi susținut ea pe Știrbei și pe Grig. Ghica, ce protegia acea propagandă? Vezi d'oră că Russia cu Austria și cu oamenii lor, și cu dușele acestora, fac alt câmp.

Acum ce rămâne câmpului celui d'ântăiu și al doilea, decât vedea că nu li se poate realiza dorințele? Să se arunce în brațele Rusiei și numai pentru un domn singur impus să abdice la dreptățile suverane ale țării? sau să se mulțumescă numai cu vechile stipulații, și cu cele ce au cerut la 48? (1) Eu în această nevoie, de mă vedea nevoit a rămânea în cele ce am cerut la 48 poți vedea că cel puțin sunt stabil *neschimbat*; unde voi schimbați principele la fiecare împregiurare.... Cine e renegat? Eu care, *de nevoie*, rămân la cele de la 48 și la ale lui Mircea și Vlad V, sau voi ce ați lăsat cele de la 48, ați lăsat și cele ce ați cerut prin memoriul vostru, și ați făcut cauză comună cu cei ce la 48 au eșit la Iași cu stégul din curtea consulatului rusesc?

De unde naiba v'a plesnit prin cap că *eu sunt în contra unirii*? Pentru ce mai învățați și carte, decât nu înțelegeți ce citiți?

Să te întreb una:

Ca tată de familie, nu pot face alt fel, de opt ani de cât a suferit să fiu ros de ideea că'mi au ramas cinci copii săraci și pe dramuri; și visul meu nu este de cât cum se fac a realiza starea perdută, și a repara real ce am făcut acestor copii.

D'oră decât s'ar înfățișa un om potent și 'mi ar dice: tot ce ai perdit se va lua de la cei ce te-au prădat parte de la Știrbei, parte de alții, parte din Visterie

(1) Românii au profitat de ocaziune; și'n loc de un garant perfid care ducea pe Turci de nas, și a asigurat zepte garanți care și garantă și autonomia și esistența amenințate de Muscali până la 1857.

după contractul ce ai; însă în loc de a reintra în casa ta, se scif că are să intre în punga mea, și că mai ai se mai dai și ce se mai află pe tine, și pe d'assupra copil tăr se'i dai, spre a servi cutărnia sau cutărnia general Russ. >

Ce ai dice când eu așl răspunde: «Na! Mai bine starea mea se rămâie la inemicul mei personal, și copiii mei liberi, de cât se trecă la tine, inemicul nației mele» Ai avea atunci, Costache, stupiditatea d'a dice că sunt tată desnaturat, când veđ că inemicul mei personal vor fi nevoiți să plătescă, și că eu 'mi am pus în pismă să 'mi lasă copil săraci? Firesca că nu. Apoi d'ér decă ca tată nu pot fi parinte desnaturat, cum de ai putut crede că, fiind fiu al Patriei, pentru care am sacrificat și viitorul copiilor, pot consimți a se lua de la Tarei pretențiile lor neghióbe, și a se da Muscalilor și Nemșilor, ce vor face cu noi ceea ce au făcut cu Poloneșii și Ungurii? Nu! ci voi dice să stăm mai bine (în ast fel de împrejurare ce ne amenință) în starea în care am fost; că nu va țipe mult. Avenimental popoilor nu e departe.

Austria iară nu va unirea Principatelor; pentru că, ea inemică a naționalităților, nu o voesce.— Ea iară nu voi unirea elocită de Ruși, pentru că voescu pe ceea ce așl exprimat'o voi; și pentru că, de nu se póte acum realiza, acca reséască ne perde. E o mare prăpastie între mine și Austria, și ne desparte ca cerul de iad; eu de mă voi duce spre dânsa cată să dan de răpă fíră fond; ea, de va veni spre mine, încetédă de a mai fi Austria.(1)

Eliad.

(1) Ce a putut dicta lui Eliad această epistolă? Dacă nu vede cine-va aci alt-ceva, cel puțin vede spiritul de contradicțiune.

Constantinople, 1856 Aug. 18.

Fetul meu Costache,

Cu poșta trecută 'ți am scrisu foarte aspru și amar și atâtu pe comptul D-téle, cât p'al amieilor cu care te-ai înclinat și 'ți au fassonatü astü-felü judecata.

Pentru D-ta am luat tonul acesta, nu că'lă meriți, ci a te sguduit nițelü spre a te deștepta să veđi că ești de marginea râpei, d'a deveni instrument orbü al politicei moscovite.

Apoi m'ai și fert multü, și rabdü de două luni cu scrisorile și observațiile ce 'm'i vin și de la D-ta și de la cunoscințele D-téle, cu care m'ai pus în contactü, și pe care nici nu voiü se le cunosc. Sarsailii politici ce învétă legile, și nu știu nici limba a 'și o serie, nici ce va se đică *official*, *officiosü*, *anonymü* etc, în care drept seü lege au învățatü D-lorü să atace seü să accuse pe un om pentru o scrisóre anonimă?

Ast-fel de scrisori, nu se atacă, nu se refută, adresându-se cine-va la persoane prepuse, nici chiar officiosalamente de autóre; ci fie-care liberü ași da opinia, și pöte scrie și refuta scrisórea seü cu numele seü, seü iar prin anonym. Đică în ast-fel de chip ori ce va voiü, pentru că cine scrie anonym, câtă să se aștepte la ori-ce felü de atacü.

Accia sunt ca ori-ce om *incognito* într'un bal mascat. Suveraniü ce esü *incognito* n'au pretenție d'a fi respectați, cu cât mai vartos unü particularü ce scrie în anonymü. Cine are pretenție la respectul celorü l'alți, câtă să respecte pe alți, și să scrie puindu-și numele; iar când se determină a scrie sub anonym, seü sub pseudonimü, câtă să se aștepte la tóte; că lumea de va înjura, nu înjură pe dânsul, ci p'acelü necunoscut.

Puține legi au învățat amicii D-tale, decât se adresează la mine a nume pentru o scrisoare fără nume. Cine le-au dat D-lor voce să insulte în față un om ce nu le-a făcută nimic, și aceasta numai pe presupuri? Dacă ca avocată face astă felă, ca judecătore și ca magistrată ară tăia capulă numai pe presupuri.

Se revenim iar la unire.

Vrei unirea Principatelor sub suzeranitatea Turciei și fără autonomia lor? (1) De o voesci ast-fel, din preună cu amicii D-tăle, sunteți liberi; dăr numai declarați pe patrioți, spuneți curat că așa vă orbesce interesul personal.

Unirea Principatelor fără autonomie este pașalâc curat. Și decât D-ta nu te-ai ocupat cu drepturile, intrăbă pe cei ce s'au ocupat, ce va se dăcă o nație ce se entusiasmă d'a abdica drepturile s'elle celle mai sacre?

1).—De aş allege Domnul, și de a priimi pe unul impus.

2).—De a lăsa Sultanul să convăce Adarările, ell să octroyede constituția, ell să sancțione legile.

3).—Și dorințele nației să fie consultate, nu adresându-se la reprezentății ei, ci la un divan de poruncială.

Deți vor dăce că acestea se dăcă *autonomie*, spună-le să se dăcă să mai învețe carte; și ce e mai ânevoie, să și ia înapoi inima de Români ce a lăssat-o în țerră, și să lepede pe ceea ce le-a fassonat-o nisec jurnale ca al lui St. Marc Girardin, ce n'a făcut de cât a secunda tot d'auna eugetele Russiei.

Eă unirea principateloră fără autonomie nu o voesci și nu o voește nici un Română ad-verată.

Voescă iară, și sunt gata a muri pentru unirea, vitei, unirea ce s'ă cerut-o voi în memoriul vostru

(1) Cine a propus-o, și cine a primit-o?

séu cellú puțin cea cerută în memoria de la Sumla. În van se încearcă calomniatorii se arate că nu sunt în contra unirii adevărate, că nu vor reuși. Nația va sci să aleagă între mine și între ei.⁽¹⁾

Dérú de unde sciú că vorú să anească Principatele, și să le răpească autonomia? D'acolo 'ți repetú, de unde voi nu o știți; și de ați seio și voi ca și mine ați lucra cu mat mare energie spre a mântui țárrile de unirea Morții. Și dicând voi, un înțelegú pe toti cei din Paris, ei pe cei cari sunteți amăgiți; căci alții sciú tóte ca și mine⁽²⁾ și nu suntú amăgiți, ei amăgitori; și continue rolulú ce au jucatú și la 48, și de atunci încoa, ca să 'și iea pînă în fine plata.

A revedere!

Eliade.

No. 25.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinopole 30 Decem. 1854.

10 Ian. 1855.

Domnule Pleșoieni,

Am priimitú scrisórea D-tale din '9 Ianuariú, în care 'mi scrii a de în primirea D-lui Christofi restulú din cinei decí galbeni ce 'mí ai datú la Paris, și din care soția mea 'ți a datú 1250 lei.

Ceea ce am scrisú D-tale din Chio⁽³⁾, când mi s'a mál cerută acești bani, o repetú și acumú, cu un micú

(1). Nația a ascultat pe aceia pe care Eliade 'i trátá ca instrumente rusești, și cari au avut bunul simțú a face ceea ce au făcut; și experiența au probatú că n'a fostú la paguba țerrei.

2) Pentru ce nu'l numește?

3) Intr'o epistolá de la 1852.

adaosă, ce'l cere conștiința plății și a împrejurărilor, și care este cellu următoru.

Fiindu că suntu determinatū, și am și începutu a plăti din tótă neaverea mea, până la o para, banii ce mi s'au datū la Paris, de la Români, cu numire de ajutorū pentru alle causei române, ar fi eu nedreptate D-ta să remâi neplătītū; și prin urmare acumū esei mai în dreptū de câtū totū-dauna a cere acei bani, pe care suntū preparatū a 'i întorče.

Mé adressū însē mai éntăiū la loyaltateea D-téle, și cerū și eū, după totū cuvēntul și adevērulū, unū înscrișū categoricū în chipulū următorū :

«Cinci-șeci galbeni, ce am fostū datū D-lui Eliade la Paris, spre a se duce La Londra pentru causa țērrēi în 1849, și apoi la Constantinopolū, unde D-lui, după împrejurările politice de atunci, nu afla cu cale de a su duce, și a fostū nevoitū după stăruița și decisiia celorū l'alți Români; acei cinci-șeci galbeni 'iam priimit de la D-lui».

Nimeni, Domnule Pleșoene, nu scie mai bine de cât D-ta că pentru aceste două împrejurări 'mi ai datū acești bani, cu care s'au mai cheltuitū de trei și patru ori atâția alți; și că acești bani n'au fostū cedați pentru persōna mea în parte, saū pentru nevoile 'mi celle mai urgente. Dacă adevērulū este acesta, D-ta ca unū amicū allū adevērului, suntū sigurū că 'mi vei da acestū înscrișū, împlinind unū actū de dreptateea ce mi se cuvine; mai vârtosu când sciū câte s'au dīsū nedreptū despre mine.

Assemenea înscrișuri categorice 'mi au datū și alți¹⁾ cărora le-am întorsū înapoi bani ce 'mi au trimisū la Paris.

Să venim la timpūi preliminarī ai anului 1848, ce 'i regret ca totū omulū ce 'și aduce aminte de epocha în care se afla în pređiua nunții selle.

1) Pentru ce nu 'i numesc?

Bună sau rea, de s'au combinat căsătoria, ellu tot dorește acelle dille preliminar, de speranță, de unire, și de amor; ori ce opinie ai despre mine, permite'm-acastă înneverită allusie.

Mergându la București, mi s'au desceptat această aducere aminte. Am aflatu acolo pe D-nu Peretz și pe cocóna Zinea, părințu D-stră, cum și totă amabila familie în întrégă sănătate, cu aceleași sentimente către mine ce aveam și eu către D-lorū, vechi și neîntrerupți amici. Am petrecutū desu împreună; la plecare 'm' au dīsū multe, câte simțu nisce bun și tineri părinți despre D-ta și buna și amabila D-tale consortă. Nu pot să 'm' împlinesc misiunea mai bine de cât să te rogū a o săruta multū, multū și ferbinte, spuindu'ti că e de la buna D-nei mămușoră, ce cu sufletulū e neîncetat lângū D-tră.

M'asi stima ferice cândū, împlinindū D-ta această misiune, îi vei spune că 'i o recomandă Eliade, amiculă din copilărie allă părinților D-nei.

La revedere! Vē strîgū mîna la amîndnoi.)

I. Eliade,

P.S. De se pôte, te rogū, nu mă mai pune în contactū cu oamenii ce nu 'i am cunoscutū mai 'nainte de 1848?) Însărcinēsă pe D. Polychroniad, s'au pe altul, cu primirea banilor ceruți.

1) Originalulū la D. Christofi.

2) Înțelege pe D. Christofi, pe care, în atâtea scrisori publicate chiar în această broșură, iesprimă stîma și afecțiunea sa. De unde provine această răcēlă? Negreșitū cauza nu pôte fi alta de cētē tot aceea ce a făcut mai pe toți emigrații a se răci de Eliade.

No. 26.

Pleșoianu către Eliade

Smirna, 1/12 Genarie 1855.

Domnule Eliade,

La scrisoarea mea de la 5 Genarie, am primit răspunsul D-le de la 10; și îți mulțumesc de bunătațea ce ai de a mă desface și de restul până la 50 gal. D-ta ceri același înscrisu, D-le Eliade, fiind că confunsi banii aceștia cu banii ce vi s'au dat de Români din Brussa și de comitetul din Brașov; nu este însă așa: Acești 50 galbeni nu era o contribuție din parte'mi, ci o simplă împrumutare delicată, fără nume și fără înscrisu; și fiind-că D-ta te adreseși la loialitatea mea și mi faci onóra a mă numi amic al adevărului, dicându'mi că nimeni nu scie mai bine de cât mine pentru ce ți s'au dat acești bani, étă D-le Eliade cum merge darea lor.

Când erați în Brașov, D-ta și D. Tell, împuterniciți de emigrații d'acolo a merge să pledați cauza, împreună cu D. N. Golesen, la Francfort, Paris, Londra și Constantinopole, vi s'au dat pentru acésta și bani de comitetul d'acolo, la fie-care câte 250 galbeni. De au fost puțin séu nu, nu știu; atât știu că, în ajunul plecării D-le la Londra, diceai că nu ți ajung banii; și nu știi la cine a te împrumuta. Eu nu am mai așteptat și altă vorbă, ci pe dată te întreb: câți bani îți trebuiesc? Imi răspunși; 30 galbeni; și eu ți ți dau. Eată cum merge cu 30 galbeni. Eram cu D. Christofi. Să spuii acum și pentru cei l'alți 20 galbeni. —Vă întorcéți de la Londra, și voiați să mergeți la Constantinopol; Dumnéta însă spunei că nu ai bani, și vorbești cu D. Cogălnicénu ați face vre o contribuție prin frații Moldoveni; pe de altă parte, frații

Golesci, (dacă nu mă înșală memoria) îți dau 300 fr. și eu îți aduc 200 fr., o sută din partea D. M. Ghica, și o sută din partea mea.

Astfel ve hotărâți, plătiți locurile, și adona zi mai mulți venim să vă vedem. În sala de așteptare de la Mesagerie; adresându-te la mine, îmi zici astfel: „D-le Pleșoene, te rog să mergi la D. Cogălniceanu, și luând 300 fr. ce a strâns pentru mine de la Moldoveni, să mi-i trimiți la Marsilia; fiind că eu banii care am, nu pot pleca de acolo.”—Eu te întreb dacă ești sigur că s'au trimis acești bani? Dumnéta îmi răspunzi: „că însuși D. Cogălniceanu ți a spus ieri.” Eu îți adaog: „D-le Eliad, am mare trebuință de bani; dar dacă ești sigur că sunt strânși, și pot să'i iau mâine, éta 300 fr.” D-ta întăresei aceea ce ai zis mai sus: „că banii sunt strânși, și că'i ai fi luat astăzi, de ai fi avut timp să te duci la el (la Cogălniceanu).

Acestea s'au vorbit de față cu D. Nicolae, Stefan și Al. G. Golescu, Tell și Christofi.

Creș că le ții și d-ta minte; iar dacă vei fi uitat, s'eu te îndoiesci de acelle ce zic, scrisorile d-le către D. Cogălniceanu și mine, și trista corespondință între d-lui și mine(1) stau de față.

Cum ai plecat, mă duc și eu cu D. D. Al. G. Golescu și Christofi la d. Cogălniceanu spre a lua bani. Închipuești surpriza mea, când îmi spune că a fost vorba între d-ta și el despre această contribuție, și că tu a făgăduit; d'ér este mult timp de atunci; și de atunci nu v'ai mai văzut; și prin urmare nu are nici un franc strâns. Restul îl știi.

Eată cum merge și cu acești 20 galbeni, fiind că 60 fr. ți am priimit de la Dumnélu, pe care D-ta ți ai întors înapoi.

(1) Am văzut și noi acea corespondință, ce o posedă azi D. Christofi.

Aceea ce am contribuit a fost acei 100, fr, pe care nu'i cer; nici 'i ași lua de ai voi să'i întorc.

Am rugat pe D. Polihroniad a da d-le această scrisoare, și să primescă banii de la d-ta; și pentru care să dea înscrisul de primire ce'i am trimis.

Iți mulțumim amândoi d-le Eliad, de câte ne scrii de părintii noștri. Și eu, d-le Eliade, m'am gândit de multe ori, și mă gândesc la acei timp de speranță, de unire și de amor; nu știu însă dacă se potrivește sentimentele noastre în această gândire.(1)

Am onóre a fi al d-le.

N. Pleșoianu.

No. 27.

Pleșoianu către D. Christofi

la Constantinopole.

Craiova, 10/22 Februarie 1855

Iubite Christofi

Am intrat aici la 16. și astăzi mă întorc înapoi din porunca Departamentului. Administratorul d'aici 'mi a trimis pașaportul la Bucuresci, și eu n'a voit să 'mi dea ca să plec la Bucuresci. Pașaportul meu nu s'a ținut în seamă, visa reprezentantului Domnului (din Constantinopol) nu s'a ținut în seamă, visele din totă Austria nu s'au ținut în seamă. La ce dără 'mi a dat pașaport?

Administratorul, D. Filișenu, în 24 de ore a avut poruncă să mă întorcă cu dorobanți pe unde am venit.

(1) Originalul la D. Christofi. Eliade a răspuns prin altă scrisoare mai curioasă, ce o vom publica în broșura IV.

Vezi de ce cerem scrisoarea către domn? Negreșit că Domnul a scris la Pórtă. Pașaportul mi l'a oprit la Bucuresci.

Acum fi-va bine să dai protest în numele meu, și la Pórtă și la ambassada englesă, și la cea francesă și austriacă, arătând că și pórta a fost maltratată și să ceri reparația și alte forme, de a intra în țerră? Său să aștep! pînă voi veni eu? Consultă-te cu Dufour, sau cu alt cine-va. Dorobanțul e cu mine.

Eată cum mă tratéză aici, fiind că am venit cu pașaport ture.

De va dice cine-va că n'am fost liniștit, aceea ce nu cred eu am document d'aici că am fost prea liniștit; și apoi hârtia Departamentului, după care am copie, dovedesce din contră.

Sunt gata să plec, și trebuie să isprăvesc. Mă întore iar pe la Viena: așa au voit.

Acésta îți va veni prin Bucuresci.

Adio!

N. Pleșoianu.

Serie și D-lui Tell; și dacă trebuie să zăbovesc cu protesturile, află'i părerea. Cred că trebuie să mă iscălesc pe mine.(1)

No. 28.

Pleșoianu către D. Christofi

la Constantinopole.

Rusciuc, 1855 Iunie 21

Iubite Christofi,

Eu am văzut pe Vizirul alaltăeri, 'i am dat o hirtie, un resumé de celle ce s'au făcut; și eri îmi dice attendez un peu, et vous antrez.

(1) Originalul la D. Christofi.

—Mais, Altesse...

'I am zis multe.

—J'ai causé avec le Prince, et vous entrez; mais attendez encore un peu.

Și a plecat; că era în mînatul d'a se da jos pe scară ca să plece acoloa (la Constandinopol).

Vezi că din vorbele selle este bună speranță; altfel ell ar fi zia nșă *que les... (russes) s'opposent*; sau *je ne puis pas*.

Inșă nu va fi speranța care'mi o dă ore (basată) pe speranța că eu voi împlini condițiile lui Domnu Stirbei Vodă, pe care le vei auzi?

Părintele (Ión Snagovénu) era cu mine, așteptându să vedem pe Vizirul, ca să'i dea și Sănția sa o hârtie. Vodă eșise de la Vizirū, și plecasse. Atunci dîsse părintele: «dute la ellū, și vorbesc'e'i.» Plecă, și se întorse spuindu'mi că a vorbitū cu nisce offîceri pe drum, și 'i a dîsu să meargă la vaporū (acolo avea cartierul lui) și dîsseiū: «dute acolo, părinte; și spune'i că ai auzit de la toți că a făcut cerere la Pörtă ca să'ți dea voe; și că vii să'i mulțamești; mai încolo, nu te întinde; pe urmă spune'i că voiū să 'l vedū și eū; poftesce să mă priimească?»

Părintele plecă; plec și eū de la Viđirū; pe drum vedū pe părintele; imi dîce: „Vino încoa; ai să mergem la Vodă, că va să te vadă.“

Mă ducū, și 'lū aflū singur pe podū. I fac unū complimentū; (ellū) respunde; și după alte vorbe alle selle, cam domnesei și cam rassesei, imi dîce:

— D-ta vrei să intri în țerră?

— Da, Măria ta; și am voit să intru pe unū drum legalū. De la Pörtă am cerut d'a nu mai fi ospatriatū și d'a mă lăsa să intru în țerră; care a priimit cu multă bunătate; și de la capulū țerrei am cerut asemenea prin patru petiți.

— Prea bine! Și eu doresc să intri, fiind că am conștiență în D-ta; dăr sunt vini mari asupra D-le, care nu se pot sterge fără ore care forme.

— Voi să știu, Măria Ta, care sunt vinele? și care sunt formele?

— Vinile sânt că ai fost militară, și ai avut un stégă, baionette; și D-ta le ai întrebuintat rău; că dacă nu erau baionetele D-le, ce ar fi făcut ei (Revoluționarii?); și formele sunt: 1. că D-ta (cu alte vorbe) trebuie să 'ți cunoști greșala printr'o hîrtie formală; și 2. că totu prin acea hîrtie către mine să te lepezi de gradul de colonel. Fără aste forme, nu poți să te primești; și nu te voi primi, cu ori ce hîrtie vei veni.

— Măria ta, am fost militară, dăr am fostu Român; și ca Român, văzând că Russia nu are alt scopu cu protecția sa de cătu ca sa ne încorporeze, am dat armele la cererea Nației; fiind că totă țerra a voit, și eu nu puteam face altfel; a fost forța prea maioră; și prin urmare formele care ceri a împlini imi e cu neputință! fiind că d'a mă căi, va să dică a mă face inamicul patriei mele; și prin urmare și al Turciei; și acesta n'o faci pentru totă lumea. In cătu pentru grad, asta ar fi mai lesne; eu nu știu la gradari și la titlari; dăr M. Ta se'u dă poruncă să mă primească, și să 'mi dică cum ve voi...

— A! A! imi raspunde. Nu voi așa. A! A! nu voi *des arrières pensées*; nu voi *des demi-mesures*; fiind că D-ta o să 'ți dici în D-ta și la altu, că ce erai să faci? ai fostu silită. Nu! Nu voi. Ceru ca formal să te lepezi; să imi ceri în acestu chip:

«Și mă rog să mă primești totu cu grad din înainte de 48, renunțând la cellu de colonellu; și ceea ce am făcut mă căesch.»

— Ca să 'ți ceru (aceasta) formal, ca să fiu primită că mă lepădă de gradul de Colonel, 'mi e cu neputință.

— A ! A ! D-ta vrei să vii cu gradul Revoluției ?

— Ba nu, Măria Ta; cu gradul Majestății Sölle Sultanului.

— Eü nu sciü, imi disse.

— Cum, M. Ta, dacă nu mă cređi pe miné, nu cređi hirtia formală a guvernului împărătesc ? S'apoi, mă rogü, să întrebü guvernulü, ca să vă spuie cu ce ocađie și cândü mi l'a datü.

Și eu îi și spuü.

— Fie ! Nu voiü să sciü. Nu cunoscü ce a făcutü Pörta.

După multé vorbe, vedând că persistă în acösta, atuncü îi respundü și eü „că închă șépte anü voi ședeä espatriatü, și condițiile M. Telle nu le primescü ; fiind că d'a mă căi, e d'a fi inemicul țărrei și al Porții ; e de a cere pardonü de la Russia, d'a lepăda gradul, d'a insulta pe Suzeranulü meü ș'al Măriei Tale ; și asta iar n'o facü.

— Bine ! disse ; alt-țel nu vei intra,

— Voiü aștepta, Măria Ta, pünă voiü putea intra iar condițiile nu le primescü ; nu renunțü la unü gradü care mi l'a dat Suzeranul meü și al M. Talle.

Și așa plecü.

Acum mă așteptü la celle mai grösnice șicane și persecuții. Cređi D-ta că guvernulü împărătescü mă va ajuta ? Nicü nu ture n'ar fi sprijinitü mai bine dreptulü seü de Suzeranitatea Sultanului, cum l'am sprijinit ca Român ; și cu tóte astea sunt persecutatü și acum de influința russă.

A ! am uitaiü ! Mi a mai disü :

„Ce tot umblați prin Turci ? Cređi că mă sperii eü (de ei) ?“

Te autorisezü să arăți prin hirtie formală aceștea guvernului (turecü). D-ta pune ce e mai essential, ca să nu fie hirtiea prea mare ; adaogă că pünă nu (vor) da unü firman, nu facü nimicü ; și că nu e dreptü ca

720 galbeni cheltuiți pentru a intra în țerră, cu voea lor, în două rînduri, să se ducă în zadar; și apoi să pierdă 3—400 galbeni de venit pe an. Ori int:u în țerră, ori îmi daă cheltuelele și venitulă ce pe dă, de 3—400 galbeni.

Ori ce hîrtie vei da să fie în raportă cu celle l'alte De vei da vr'o hîrtie Alteței Salle Aali, adda'l aminte făgăduiala; și că e neauđit să se dădică un guvernă.

De e trebuință în fine, dă protestă la ambasadori Angliei, Franciei și Austriei.

Pe când era Vodă în casă la Vizirul, veni și Al. Ghica Vodă, și Căciulă mare, M. Bălénul. C. Bălăcénu și Sc. Russet.

Se'nțelege pentru a întriga. Săreca țerră!

Amicul teă,

N. Pleșoianu.

No. 29.

Epistola Pleșoianului către Vizir.

Altesse!

En vertu d'un passeport de la Sublime Porte, revêtu des visa de la chancellerie valèque et de l'ambassade autrichienne, et muni d'une lettre de recommandation pour S. E. Ismail Pacha de la part de votre Altesse, je suis parti pour rentrer dans mon pays où le mauvais état de mes affaires, occasionné par la mort de plusieurs membres de ma famille, exigeait impérieusement et sans retard ma présence.

Cependant, Son Altesse le prince régnant ne crut pas devoir tolérer ma présence dans le pays, par la raison qu'il n'a eu pour cela aucun ordre du gouver-

nement impérial ; de la sorte je fus contraint quitter de nouveau ma famille et mes affaires, et de reprendre le même itinéraire pour retourner à Constantinople ; c'est à dire de faire quatre fois plus de chemin en passant par Vienne et Triest, que si je revenais par Rouschioue et Varna.

J C'est ainsi, Altesse, qu'indépendamment des frais je fis inutilement un voyage rude et fatigant au milieu de l'hiver, et perdis un temps précieux à courir les routes.

En exposant ces faits à la connaissance du gouvernement impérial, je l'ai prié de nouveau de me donner la permission d'entrer dans le pays, et une lettre en conséquence pour S. H. le prince régnant.

Le gouvernement, prenant en considération et ma conduite tranquille et mes sentiments de fidélité, a bien voulu m'accorder cette permission, et m'a donné aussi la lettre demandée pour le prince l'invitant à donner des ordres précis à qui de droit pour qu'aucun empêchement ne soit apporté à ma rentrée.

Je pars de nouveau de Suirne avec ma famille et j'arrive ici, d'où j'envoie à S. A. la lettre dont j'étais munie, jointe d'une pétition de ma part ; mais malheureusement la décision du Gouvernement impérial n'a pas été exécutée.

C'est pourquoi je viens prier V. A. de vouloir bien m'honorer d'une lettre pour le Prince, avec laquelle je suis persuadé que je pourrais entrer.

Je me permettrais, Altesse, de rappeler à votre haute connaissance que pendant tout le temps de mon exil, je n'ai jamais importuné V. A. de rien pour ma personne ; et maintenant que dans cette circonstance je mets tout mon espoir en V. A., serait-elle moins généreuse pour moi, Elle qui en a été tant de fois, et pour tous mes compatriotes ?

Je finis, Altesse, avec la conviction que votre équité reconnue ne manquera pas à faire justice à ma demande.

J'ai l'honneur d'être avec le plus grand respect,

De Votre Altesse

etc.

N. Pleșoianu.

6/18 Juin, 1855.

Ruscine.

No. 30.

Stefan Golescu către Pleșoianu

Paris,—Iulie 17—1855.

Rue neuve Saint-Augustin, 46.

Scumpul meu Pleșoane,

Serisorea ta ș'a lui Tell 'mi a produs cea mai mare bucurie; căci tăcerea voastră în trei luni de zile nu seiam la ce se o reducū; aci credem, seū mai bine a dice bănuiam, ca nu cumva se fiți bolnavi; când affaiă de la Grădiștenu (Grigorie) că de la Constantinopole îl vesteu că Turcii începură a se purta mai aspru cu emigrații; imaginația, seū perfidia proverbială a Turcilor, îmi arată pe iubiții mei trei călători închiși în vre o temniță, pe acelle pustii locuri unde nimeni n'ar mai putea să afle nimic despre voi; altă lată, mergend și mai departe, vă vedem prada tilarilor, seū chiar a funcționarilor împărătesci.

Judecă dera dacă în asemenea gândiri scrisorile voștre au fostū pentru mine un ce neprețuit și mult placut.

Descrierea pelerinagiului voștra m'a interesat foarte¹.)

1) Călătoria Pleșoianului ș'a D. Cristofi în Egipt și în Siria, upă cum încredințedă D. Christofi într'o epistolă a sa.

și mult ași fi dorit să fi fost cu voi. Cine seie pôte când vremile vor fi mai bune, a mai face o a doua călătorie mai veselă și mai numărósă, nu ca esilați, ei ca ómenī cari, după ce 'și aũ împlinit datoria lor către patrie, au dreptul de a resuffla și a petrece în călătorii folositoare; căci nimic nu face pe om mai mator, și cu o judecată mai sănătósă, de cât voiajurile, care ne arată monumentele omenirei și ale naturii, care este învățătorul cellũ mai adevărat; căci nu te amăgesce cu o elocuență falsă, putredă și mincinosă, ca a șarlatanilor professori de ađi, pe care de a'i crede, sunt în stare să'ți denege existența.

Speranța ce 'mī dai că pe la luna lui Octombre o să te îmbrățiședũ mă umple de bucurie și vremea o să mi se para lungă pînă atunci; dér tot o se simț că lipsesce un ce, căci ați plecat trei de aci, și precum ved unul numai se va întorce.

Marghiloman sa întors în Paris, isgonit din Transilvania, și condus pînă la Lipsca cu gendarmī.

Aci unit din Românt, care aũ luat parte în Revoluția noastră, nu mai pot fi tolerați în Staturile Austriei. Pe Maghera însuși l'aũ silit să plice; se dice că s'a dus la Veneția. Nu pricep de ce ne ocolesce așa!

Parisul este acum plin de Bucureșteni; pretutindeni dai cu ochii de dînși. Mulți tineri aũ venit ca să studieze.

Cantacuzino fostu Caimacan, se află aici; dice că este cu noi, iar eũ îl dau Dracului, căci cu dînsul se va lovi mai bine.

Celle din urma publicații ale lui Eliade sunt infame prin callomniile, minciunile și scopul la care prin elle va să ajungă. Va veni vremea odată să dea răspuns greu pentru tóte câte înșiră în memoriile s'elle.¹⁾

1) Negreșit *Memoriile intime*, reproduc în opera, cu numele lui Rousseau, *Suplément à l'histoire de Régnauld*.

N'am pe tóte, căci nu le a împărțit de cât numai pe la unii din emigrați; și aceștia chiar le conservă ca nisce documente póte că unele dintr'ênsele le vei găsi pe la Constantinopole. Dacă nu vei afla acolo Memoriile lui despre revoluția noastră, atunci scrie'mi să ți le trimit; însă, ca să ți le pociu trimit, trebuie să 'mī dai o adressă a vre unui neguțător de la Marsilia, care să fie în corespondență cu Constantinopolu; căci altminteri va fi anevoe.

Se dice că ar fi plecat acest om mare (Eliade)—mai mare de cât toți Românii, căci singur a voit binele Nației române, precum dice,—pentru Malta, împreună cu iubita Dumisale Contesă. De acolo ce se va face Dumnezeu scie; căci aici ar fi dis că póte se va duce în America. Ce mare Șarlatan! Și ce mică și mârșavă ființă! Să îl ierte toți, precum l'am iertat eu; căci însuși ș'a săpat grópa.

Dér destul despre dînsul; îl u vei judeca și tu după ce vei citi cele din urmă producții.

Iubitalul meu Christofi spune'i multe și multe din partemi. Il u dorescú asemenea. Ca să pótă intra în țerră înainte de 56, nu credú. Ce are de gândú să facă? Il îmbrățiședú frățește, ca și pe tine, scumpul meu Pleșoene. (1)

Adio!

Amicul teú,

St. Goleacu.

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 31.

D. Gr. Grădiștenu către Pleșoianu

Paris ^{19/27} Febr. 1851.

26 Rue Dupleot.

Iubite Nae,

Am ȃis ca eu voiŃ sa vŃ mai scriu nimic despre pŃrerea mea in celle lucrŃte de Eliade; Ńi voiŃ sŃ mŃ Ńiu de cuvŃnt. De nu raspund dŃr la celle ce'mi ȃiei in scrisoarea ta de la 5 Ianuarie, nu o lua drept impolitŃla din parte'mi; Ń'apoi pentru ee sŃ tot stricŃm la hŃrtie? Nu veȃi, Ńi nu vŃȃ, cŃ nu suntem d'a- ceeaŃi pŃrere, Ńi cŃ ne-am scrie Ńi iar ne-am serie in deŃert? D-v, nu criticaȃi despre fata lui Chiriac, ci despre altele.

EŃ am ȃis cŃ, afarŃ de fata aceea, in colo apelul este bun; Ńi tot aŃa ȃie Ńi acum. DŃr care este fata lui Chiriac? Aci nu ne inȃelegem; pŃte pentru cŃ nu vreti.

Revoluȃiile, frate, este adevŃrat, cŃ se fac de mulȃimea; dŃr ca mulȃimea sŃ le pŃtŃ face, are sau nu trebuinȃa de cineva ca sŃ inȃelŃgŃ ce trebue sŃ facŃ, cŃnd, ce fel, pentru ce? CatŃ sŃ prepare cine-va spiritele, sŃ arate rŃul lucrului pŃnŃ unde merge, de unde vine, cine este cauza? CatŃ sŃ lucreȃe alȃi mai nainte de mulȃime, ca la timp sŃ fie mai compactŃ, mai tare in una Ńi aceeaŃi credinȃa? Nu poȃi sŃ ȃiei cŃ nu. Acum te inȃreb: eŃ. Domnia ta, Rosseti, BrŃtianu, etc. etc., Am lucrat pentru acŃsta? DumnŃeta Ńi eu de la cine am inȃvŃȃt sŃ ne uitŃm Ńi inlŃturi Rosseti, BrŃtianu, etc. etc. erau cunosȃti de cine-va? Cine este celle care a lucrat inȃei Ńi mai mult? Pe cine cunoŃtea țerra lui mult? All cui nume era mai cu drag pronunȃat prin popor, prin sate? ȃicea cineva GrŃdiŃtenu, etc. etc? SŃu numai IliuŃ, IliuŃ, Eliade?

Pînă cînd să fim tot orbi, și nisce nimicuri să ne orbescă, cînd începusem a crede că am cîștigat vederea? Să fim smeriți; să dam fie-căruia allu seü; și cînd ȳice Eliade că a făcut cutare și cutare, să nu băgam de sémă unde, la ce colónă, la ce rînd; ci cum, și ce fel: pentru ce, și de ce?

Misterul ce ȳici că iar ai vęđut în scrisórea mea, este pentru că ceea ce ași fi vrut, să vę scriü nu v'o putem ȳice astfel. V'am dat un alfabet, și n'ați vrut să mai am și eü unul, ca sę vę pot scrie mai deslușit.

Ce a făcut trimisul Malinescu? Cum a deslegat chestia naționälă? Cum l'au primit ambassadorii? Ce speranță cată să aibă cei ce l'au trimis? Cei de la Brussa ce iscälituri I au mai dat și lui?

Muscaliü au cerut să se mai facă provizie încă pe douë luni; prin urmare nu se duc la Aprilie.

Lui Solomon 'i a luat regimentul, și l'au dat lui B..... Bläd.... Pe Solomon l'au făcut adiotant, pe Salman șef d'etat major domnesc, pe N. Bibescu comandant all cavaleriei.

Ion Brätianu a sosit din *voyage*. Noi mergem ca raeü. Cu al duoilea mai multe.⁽¹⁾

Adio!

Amicul teu,

Grădiștému.

No. 32.

Ștefan Golescu catre Pleșoianu.

Martie 2.—1857.—Miroménil, 41.

Iubite Nicule,

Am priimit scrisórea ta din 21 a trecutului; și mulțamesc de amicia ta care te face să cređi că în-

¹⁾ Originalul la D. Christofi.

tre emigrați sunt cel mai bun, și prin urmare altele
sunt tene; eu însă declin această onoare, pentru că nu
am înțeles cerută de a cărmui o țară. Dacă pen-
tru acesta ar fi destul o inimă patriotică și bună, nu
m'ași da în lături; dar fiind că cred că aceste două
calități nu sunt destule, de aceea susțin că amicitia
ta pentru mine te înșală. Tot avem speranță că vom
scăpa de grija de a alege un prinț pământean; până
atunci să ne ocupăm de cele ce sunt mai grabnice.
Voi să vorbesc despre firmanul pentru alegerea De-
putaților. În țară, ca și aici, este apreciat cum me-
rită. Boliac trebuie să-ți fi trimis o broșură mică asu-
pra acestui firman; de aceea nu-ți vorbesc cu deama-
runtul, caci este bună mai în totă întinderea sa. A-
ceastă broșură este făcută de Boerescu în conlucrare
cu Boliac; după ce a tipărit-o și a trimis-o apoi a
împărțit-o aici.

Asupra unui punct mai cu denădinsul nu sunt de pă-
rerea acestor doi conlucrători. Bibescu, fiind la Stam-
bul, a susținut față cu comisarul francez, cele ur-
mătoare:—„Vous ne trouverez pas 17 paysans capa-
bles de remplir leur mission“. Comisarul i a răspuns
—Nous comptons remuer 800,000 paysans—Là dessus
je vous donne, 799,983 imbéciles.—Laissez moi croire
que je trouverai 17 hommes *de bon sens*; c'est tout ce
que nous leur demandons. Bibescu ôre crede în ade-
văr că nu o să se găsească acei 17 sătenți de bun simț
Nu, neapărat; ei a voit să doborâ principalul; n'a voit
să se aplece față într-o cameră cu 17 perechi de opinci
iată ce l'a ofuscat pe dânsul; apoi nu este neporocire
ca chiar în omenii de la 48 să se găsească, cari să
manje tot aceeași părere ca Bibescu și consortii?
Știu că Eliad a susținut-o și o susține în țară; îi ur-
mează acum Boerescu și Boliac; apoi nu merităm ôre
ca țerranii să dea cu pietre în noi când vom intra în
țerra Dumnealor susțin, ca să-și apere țesa, că cu re-

gimul de ađi țerranilor să fie influențați, și nu o să alleagă din sânul lor pe cei mai capabili, ca la 48; dar atunci, care este dovada că tot cu acest regim nu o să fie asemenea influențați ca să aleagă pe cei mai rei din alte clase, ca să represinte drepturile lor? Și în aceste două alternative, care este adevăratul Român care n'ar dori mai bine să vază într'o adunare română, după atâția secol, 17 perechi de opine, de cât 17 advocați, îmbrăcați boeresce, și sprijinind reu drepturile țerranilor? Iată ce produce spirital de partidă! Iată asupra căruș punct din această broșură protestez ca român, și ca unul din cei ce a luat parte la 48. Dacă Boliac și Boerescu n'ar fi voit să aibă gloria că ei cei d'ântei au denunțat defectele coprinse în firman, dacă până a nu tipări broșura ar mai fi consultat și pe alții, n'ar fi căzut ađi în păcatul de a da putere ziselor d-lui Bibescu, că țerranilor nu sunt în stare să'și apere drepturile lor. Așa dar, de împărtășești ideea mea, serie pe la cunoștințele tale din țerră că broșura aceasta este o apreciație individuală, iar nu colectivă; și că asupra punctului unde tratează despre țerranilor, este greșită; căci partea cea mai sănătoșă din emigrație monșino dreptul ca țerranilor să'și aleagă represintanții din sânul lor.

— Răspuns prin grai mi s'a dat la hărtia noastră, că guvernul frances, ehiar în interesul Principatelor, nu trebuie să provoce eil chestia proscrisilor; că această inițiativă trebuie să vie din țerră; și că atunci o va susține. Maică-mea îmi serie de la 16 că de sigur a încredințat'o cine-va că Vodă Ghica a scris la Constantinopole cerând intrarea proscrisilor. 'Mi a scris asemenea că o adresă s'ar fi sub-scriș la București, fără distineție de partidă, și că s'ar fi dat Caimacamului, cerând întorcerea proscrisilor; dér maică-mea, nescrindu'-mi nimic despre această, nu'mi vine să crez. Frații mei încă pînă la 16 nu sosisseră în București.

Nu cred, iubite, că boerit vor fi atât de proști și de ticălos ca să ceară zece mit de Turci; nu dără că n'ar cere zece mit de muscali, dăr nu îndrăsnesc. Cât despre Turci, mi se pare că, după părerea Porții, nu mai pôte conta că are mulți partisanți în țerră; de aceea nu'mi vine să crez că ar fi putut face o asemenea cerere.⁽¹⁾

Al teu frate,

Stefan

No. 33.

X **Pleșoiianu către d. Christofi**

Bucuresci, 16 Octombrie 1875.

Iubite Christofi

Răspund la amândouă scrisoririle tale de la 12. În adevăr, Româniți își împlinără cu mult foc missia lor; dăr să nu gândesti că s'a terminat lucrul; șireți avem și în întru Camereți și în afară; și acești șireți, pilejiuri caută că să ne încurce, și să ne dezicem; pe de altă parte, D. D. Comissari voese să ne întrebe asupra chestiilor interióre. și cer ca noi să le respundem; prin urmare să ne bage în forme mai 'nainte d'a sci noi dacă o să ne dea sau nu acellea ce am cerut și ca să ajungă D. D. Comissari a ne convinge că trebuie să le respundem, impiegă fel de fel de argumente; noi cu tôte acestea suntem tari în hotărârea noastră, d'ai ruga să ne lase a aștepta hotărârea congresului; pe de altă parte, atât Stirbei cât și Bibescu Ghica și Sturza, își grămădesc ómeni și bani la Paris spre a concura, pentru ce? pentru patrie? pentru

(1) Originalul la D. Christofi.

mântuirea și mărirea ei? nu! ei pentru a ajunge la tronul României-unite (căci de unire nu ne indoim); și cu toate acestea și Bibescu și Stirbei au iscălit actul unirii și cele lalte. Astfel vezi că nu călcăm încă pe flori, ci pe spini; sperăm numai în patriotismul Românilor a triumfa, sau cel puțin răul să nu vie de la noi și prin noi. De la a VII ședință. Vineri, se lucră la memorandu asupra acelor patru puncturi, care are să se dea D-lor Comissari; și cred că nu se va termina mai curând de 4 sau 5 zile d'acum înainte. Și la acest memoar D.D. Comisari se amestecă, nu în redacțiune, ci d'a se da în desbaterea classelor, pe urmă să vie în adunarea generală; și avem a ne gândi. Frații Moldoveni cât p'aci erau să intre în chestiile din întru, dar până aci credem că n'au intrat, și nici că vor intra.

X Dă să citescă astă scrisore d-lui Chițu, și să mă ierte că nu le am scris astă dată, fiind-că n'avui nimic însemnat. M'am bucurat foarte mult de patriotismul înflăcărat al concetățenilor mei, lucru de care nu m'am îndoit; poci zice cu drept cuvânt că Craiovenii să pot alătura cu Bucureștenii; cu toate că nici un colț al României unite n'a simțit mai puțin bucuria acésta.(1)

Amicul d-le,

N. Pleșoianu.

No. 34.

D-na Elisa Pleșoianu către D. Christofi

Hyères, 24 Ianuarie 1859 st. n.

Domnule Christofi,

Am citit cu cea mai vie simțire și plăcere rândurile ce 'mi adresezi mie. Intr'ânsele vedă totă s'olici-

(1) Originalul la d. Christofi

tudinea unui afecționat și amic și frate. Dici să am curagiu; cred că am arătat mai mult de câtă poți aștepta cine-va de la o femeie. Dv. nu știți în ce poziție mă aflu de când sîntu aici; căci toate scrisorile care vă scriam trebuia să le citesc și Pleșoianului și nu vream să știe câtă sîntu de mîhnită; căci 'i ași fi făcut rău cu asta. Abia găsiu un moment să 'ți scriu scrisoarea asta, fără să știe ellă. Trebuie să știți că de două luni nu s'a mai dat jos d'in pat și că din zi în zi devine mai slab și mai neputincios; în sfârșit de vre o două zile 'i a cam lipsit și pofta de mîncare; și sunt două nopți de când le petrec pe fotoliu lângă patul lui; căci nu poți dormi; și cu toate astea am făcut tot ce am putut ca să nu mă vadă tristă și cu lacrimile în ochi, ca să nu 'i fac rău; îmi păstresc nopțile pentru ca să dau curs durerii mele. Doctorul îmi spune că este într'o stare foarte gravă, căci plămînul din stînga este mai de tot distrus; dar fiind-că îi rămîne plămînul din dreapta foarte sănătos, este speranță să scape. Vedeti d'ér, scumpul meu amic, cîtă dreptate am să fiu mîhnită! Când mă gîndesc că poți să se întîmple vre o nenorocire, ah! Dumnezeu! cum sunt singură fără să cunosc pe altă cine-va de câtă pe doctor și pe spîter, ce o să mă facă?

Elissa Pleșoianu.

26 Ian. 59.

Singură pe pămînt! Asera la 8 ore scumpul nostru Nae și a dat sîrșitul. Nu vă pot scrie mai mult. 1)

Amica Dv.

Elisa Pleșoianu.

1) Originalul la D. Christofi.

No. 35.

**A son excellence, Sarim Pacha, gouverneur
de Brousse**

Excellence,

Vous connaissez déjà l'état maladif de ma femme et de moi, qui date depuis l'hiver passé, et dont nous avons patiemment et tacitement enduré les maux jusqu'à ce jour.

Mais le nouveau mal dont je suis atteint depuis quelque temps, la nostalgie, accompagnée de palpitations de cœur, nous a réduits au plus affreux désespoir.

Excellence, je crois que Mr. le docteur Mazoki vous l'aura déjà dit qu'il n'y a que le changement d'air et la distraction, que pourrait me procurer le séjour de quelque temps à Constandinopole, qui puissent me sauver.

Dans la confiance, qu'après avoir si paternellement contribué à l'assurance de notre existence par les généreux subsides qu'ont été accordés aussi à ma femme par votre bien veillante intervention, vous ne vous refusez pas de contribuer à nous rendre aussi la santé, j'ose encore vous supplier de vouloir bien intercéder à ce que j'aie la permission d'aller passer avec ma femme un ou deux mois à Constantinopole.

Sûr, Excellence, que par votre bienveillante médiation, j'obtiendrai aussi cette nouvelle grâce que nous

sollicitons à genoux, veuillez agréer le renouvellement de notre reconnaissance infinie, et les hommages respectueux de celui qui a l'honneur d'être,

Excellence,

Votre très humble et très obéissant serviteur.¹⁾

1851.

Ioan Negulici.

No. 36.

N. Pleșoianu către văduva lui Negulici

Constantinople, ¹³/₂₅ Iulie 1851.

Dómna mea,

La sosire 'mi aici, am priimită scrisórea Dumitale. O! câtă m'a întristată, D-na mea! Câtă am simțită de mult nenorocirea ce am găsit într'ênsa, nenorocire ce am aflat'o dupe dramă.

Perdere a D-lui Negulici, credă fórté bine că v'a fost simțitoare și noé. Terra a perdut, Dómna mea, în D. Negulici ună bună apărătoră, ună adevărată fiiu; l'a perdut ca s'o ajute la nevoile ei, nu l'a perdut însă din memoria sa.

Am destule cuvinte ca să scriu multe asupra acestui sujetu; durerea însă ce mă coprindea oră de câte oră vorbescă de ellă, mă opresce d'a merge mai departe. Da, Dómna mea, vă mărturisescă în sinceritate, că am simțită fórté mult; și nu sunt singur la acéstă simțire.

1) Conceptulă acestei suplice illă posedăm noi, incredințată de văduva lui Negulici, din preună cu epistola ce urmază, și alte epistole ce se vor publica în broșurile viitoare.

Vă dau dreptate, D-na mea; să-ți spun că ești nenorocită, după pierderea unui așa de bun bărbat; mângâete cel puțin că nu ești singură, ci în companie de atâția frați ai tăi, ce împreună cu mama lor nu-l vor pierde, pe câtă vor trăi, din memoria lor.

Vă cer permisiunea să scrieți aici; și să vă rog a primi declarația simțimentelor mele de stimă și amiciție, cu care am onoare a fi,

Al D-le frate și sincer amic.)

N. Pleșoianu,

P.S. Am primit hârtiele ce 'mi ai făcut onoarea a le confia mie.

No. 37.

Eliade către C. D. Aricescu

Constantinopole, 1855 Mai 16^{ser}.

Amatul meu Domnă,

Cu mare mulțumire am rievat scrisoarea D-le din 27 Aprilie. Sunt simțitor la toate câte 'mi scrii, și 'mi place a crede că ești expresia junimei române.

Mulți m'au tratat de ambițios, și au avut și au cuvânt. Sunt mai ambițios de cât ceă ce mă cred. Ambiția mea n'are margini; că în loc să amble ca a altora după o vătășie de țigani, a umblat să caute a domni în inimile junilor, ce îți ducă numele pînă în secolii cei mai depărtați; a cătat iară să afle adevărul, fie în limbă, fie în literatură, fie în științe, fie în istorie, *fie în politică*; și adevărul este etern; și pînă voi fi eu dînsul, și ellu cu mine, sunt sigur de

(1) Originalul la D. Christofi—Vești și Epitaful lui Negulici la Noțe No. III.

eternitate. Apoi este ambiția mai fără margini de câtă această? Ea m'a împinsă pînă a face rău copiilor mei, a'i lăsa săraci, lipsiți de tată și de instrucția cuvenită la etatea lor. Ambiția a fost mare; nu știu însă de m'a dusă unde am voit, să ajungă la adevăr și la inima necoruptă a junimii; de voi fi ajunsă la una, am și pe cealaltă.

P.S. Te rog, mai prescrie-mi acele versuri „Frunză verde liliac” și trimite-le la familia mea ca să mi le expedieze cu ocaziune sigură; pe cele d'ânteu le-am uitat în hîrtia la Bueureset¹⁾.

No. 38.

Conceptul unui apelă allă lui Eliade către Români, datu' lui Pleșoianu ca să 'lă trimiță în țerră ca din partea acestuia. (2)

Oare cine a dîsu că tot omul și totă nația merita sorta în care se află; și adesea m'am gândit dacă este unu adevără această, sau o espressione eșită fără socotință dintr'unu neacădu, s'eu ură, s'eu disperatie; însă din dî în dî tot se mai adeverecă această părere.

Grecii, când erau crescuți sub legi libere ce produceu Leonidi, Temistoeli, eroii și învățați, cetățeni generosi, acei Greci nu merita de câtă sorta de inflorire în care se afla, pentru că și o pregătea singuri.

1) Veđi acelu' cântecă la Noite, sub Nr. 1.

Originalul acestei epistole il posedă editorul acestei colecțiuni. NB.—Acastă epistolă a mai fost publicată în *Columna lui Traianu* No. 5 din anul 1873.

(2) În capul acestui conceptă, scrisă de Eliad, se citesc aceste cuvinte, scrise de Pleșoianu:

„Acastă mi a dato D-nu Eliad ca s'o trimiță în țerră ca din partea mea.” — Despre dată, trebuie să fie din anul 1850.

Când legile începură a fi călcate în picioare, obiceiurile a se corupe, egoismul a crește, și a face din fie ce Grecă un sfemeat, indiferent la ale patriei, atunci la cele d'antoi cercări ale vrăjmașilor, Grecii perdură patrie, și libertate, și lumină; și din veac în în vécă, ajunseră în sôrta de întinerie, robie, depravație, sôrta ce o merita; căci și o pregătiseră.

Pînă cândă sufferiră acea sôrtă, o merita; când se sculară ca unu singurū omū, și disseră cu toții *morți sîn liberi* și ținură de ce ani lupta, atunci își creară și patrie și libertate; și sôrta în care se află o merita.

Ce făcură Grecii? Unii munciau? și alții, expatriați prin Franța, Germania, Russia, preparaū calcea prin ajutoru ce le trimitea frații lor, ajutor ce se înmulția și însuși de la obolul văduvei.

Româii gemură în delungă sub Fanarioti, și glasul lui Vladimirescu îi făcură a se deștepta, și a se scăpa de sôrta în care se afla; scăpară de Fanarioti și se reconstituiră în domniea lor; însă sôrta atătū li se îmbunătăți, pe cât a ei se gândiră a o îmbunătăți, pe cât egoismul făcu pe fie care așa cânta de ale sale numai; pe când neînvătatura și 5 milioane de ômeni făcu a numai sei cine sunt, ce sunt, cum sunt, ce drepturi au ômenii, și dacă sunt ei ômeni sên vite? Pînă când aceste iătrebări nu îi deșteptară, e nu aveau altă sôrtă de cât aceea ce o merita.

Cândă se sculară cu toții ca un singur omū, și mișcarea lor de trei luni fu numai ca o serbătore, din aceste nu trasseră alt de câtū se vorbescă lumea de dinșii; să aște că și ei simtū, și ei se gândescū ca ômeni; nu însă că și merita a dobândi ceva; căci tot lucră se cumpără pe prețul seū; și Dumnezeu nu plătesce fie căruia de cât după munca sa, după faptele sale.

Cei cari se sculară pentru binele țerei, nu fură ôneni cari să nu și aiba fie care o poziție; și hotărîră

a pierde tot pentru binele public; a perde pe lângă stare, și viitorul, de va cere trebuința. Si cu adevărat perdură tot. Ei merită starea sevă sörta lor; pentru că de vor avea laudă, li se cuvine; de sunt nenero-ciți, iar li se cuvine, căci au vrut a se jertfi pentru *oamenii nesimțitori și ingrați* ce ar fi voit să le pice binele de sus, fără osteneală; sevă erau mulțumiți ca vermele la rădăcina hrénului Ori în ce sörta se vor afla acești emigrați, bună sevă rea, o merită; însă și voi, fraților, ori în ce sörta vă veți afla, o meritați. De simțiți că astfel cum e țerra nu e bine, și nu faceți nimic, nu vă gândiți nimic, meritați să vă vie și mai reu.

Grecii avură, cum dissei, case, contribuții și sume din sărăcia lor de dispus, pentru ori ce cheltuială în binele public. Binele nu vine curând, însă vine decă lucrăm bine. Câte nu s'ar putea face dacă emigrații ar avea mijloce a deștepta tiparul Europei? Astăzi una, mâine alta, pînă ne-ar cunoște lumea, și pe noi și drepturile noastre; însă peste 40 mîși n'au nici hrana din tôte zilele, unde în țerra lor avéu de tôte. Acestea se pot face fără ajutorul Vostru? Ei perdură tot pentru voi: și dca voi nu scöteți nici din prisosulü vostru a face o cassă comună, și o țerră întreaga nu va fi în stare a trimite nici câte 100 de galbeni pe lună atunci fiți siguri că Românii nu merită altă sörta de cătă aceea în care se află; și care le va veni după faptele lor, după simțirea lor, după judecata lor.

Nu e mare lucru, frate; spune la cine te încređi, și aceea altora, să dea și pentru țerră, pentru viitorul copiilor lor, ceea ce ar arunca la un căine: căci câte o para pe an de ar da fie ce Român, mult bine li s'ar face în streinătate. Epoha acésta nu or s'o mai aibă curînd; oamenii ce au muncit în țerră pentru dînsa, ce 'și au jertfit tot pentru dînsa, n'or să

trăescă cât lumea; și va mai trece mult pîna să școlă țerra oameni cu acelle cunoștințe, cu acea esperiință, cu aceeași căldură, și cu aceeași hotărîre a jertfi tot. Acești oameni sunt astăzi în streinătate, acolo de unde pot face bine țerei; căci pot și a scrie și a vorbi, și se pricep și a lucra mai bine. Nu'i lăsați fără mijloce. Dacă nu ca Români, ca ómeni, ca creștini, înlesniți'i. Nu o să vă spîndure nimeni căci faceți bine. Fiți cu minte; nu conspirați, nu criticați; țineți-ve pe drumul legilor; a vă teme însă de a face binele, a înlesni nișce ómeni ce n'au făcut nici un réu, ce 'i ați recunoscut voi, 'i a recunoscut Pórta, ce v'a apărat de tóte (nedescifrabil în care au căzut pradă alte popóre, cari n'au eșit din drumul legal, a înlesni asemenea ómeni din datorie de frate și creștin, dacă și de asta vă temeți, fiți siguri că este o dreptate dumnezească ce nu dórme; și aceea vă prepară o soartă al căria voi singuri sunteți făcători; séu veți addormi cu asemenea așternuturi de indiferință, de egoism și de temeri fără loc, ce vă preparați (1)

No. 39.

Epistolă a D. Bolliac către Prințul Napoleon, președintele Republicei franceze.

Paris 14/26 Aprilie 1892.

Monseigneur,

J'ai l'honneur de vous prier de m'accorder une audience particulière, dans laquelle votre Altesse Impériale me permettra de lui exposer quelques considérations d'un haut intérêt, sur la situation véritable de la Roumanie.

(1) Originalul lu D. Christofi.

Sous le règne de l'Empereur Napoléon les capitulations concédant à la France le droit de parler en faveur des chrétiens, recevaient leur pleine et entière exécution. La restauration, en laissant mettre en dehors du Congrès de Vienne, le peuple roumain, sur lequel la Porte n'a qu'un droit de suzeranité, l'a livré de fait à la Russie. Le Gouvernement de 1830, dont les bases étaient aussi faibles que sa durée, a été éphémère; gouvernement sans dignité à l'extérieur, n'a jamais eu le bras assez fort pour relever le drapeau de la France. Les Roumains, Monseigneur, ont foi dans le nom que vous portez; ils espèrent que votre sollicitude s'étendra sur toutes les nations, et sur eux en particulier; et que la Diplomatie française reviendra aux grandes traditions, suivies par des Princes tels que Louis XIV et Napoléon.

Les Valaques descendent des Celtes et des Romains; ils forment une nation guerrière, gallo-latine de douze millions d'âmes. Ils sont maîtres des Carpathes. Leur pays est protégé par le Danube et par la Mer Noire. L'Empereur Napoléon avait apprécié l'importance topographique d'une contrée qui peut, en cas d'éventualités servir de rempart et de levier contre trois Empires. Le sol roumain est fertile, les forêts y sont immenses, et garnies de vieux arbres précieux à la marine; les produits des mines sont précieux et très variés, elles renferment l'or, le cuivre, le fer, le mercure, le bitume etc. De telles richesses ne sont-elles pas de nature à encourager le développement du commerce français dans les Principautés danubiennes?

Les Roumains présentent, Prince, un tableau digne d'attention, celui d'un peuple gallo-latin, qui a sa langue, sa littérature, son génie national propre, mais empreint de la civilisation française. La lutte inégale que ce peuple soutient pour repousser les envahissements de la civilisation asiatique du Moscovite, la

résistance, qu'il a opposée pendant quatre siècles au Turc incivilisable, dont il a émoussé le yatagan, alors mançant pour l'Europe, ne peuvent manquer de lui gagner les sympathies de votre Altesse Impériale.

L'histoire a constaté, Monseigneur, que quand la France, notre soeur aînée, est dans la prospérité, le bien être renaît dans les pays roumains; que lorsque, au contraire, elle essuie de revers, comme ceux de 1814 et 1815, les mauvais jours reparaissent dans les Principautés, danubiennes. Chaque fois que la France a été éprouvée, les dilapidations de toute espèce ont ruiné le trésor de l'Etat et le pays, la confiscation et le séquestre ont été rétablis; le knout des Russes, le cimenterre du Turc, ont pris la place des lois suspendues; Bucarest, ce foyer de la civilisation de l'Europe orientale, cette ville de Palais, citée pour l'élégance; la douceur des mœurs, l'hospitalité de ses habitants, pour l'instruction de sa jeunesse élevée à Paris, ou par des instituteurs français. Bucarest s'est voilée, et a pris chaque fois l'aspect d'un camp de barbares. Cette transformation a été si rapide, si subite, si frappante, qu'on ne peut la comparer qu'à celle des grands lacs, dont les eaux claires, aux reflets d'azur, prennent une teinte lugubre, aussitôt que les nuages couvrent le soleil. Le soleil pour nous Monseigneur, c'est la France.

A l'exception d'une coterie bureaucratique, composée de quelques ambitieux, imposés et soutenus par le Moscovite, il n'y a pas de partis chez les Roumains. Ils sont tous animés d'un même esprit. Le manifeste qu'ils ont adressé à plusieurs reprises à tous les Cabinets de l'Europe, contient le programme de leur régénération, basé sur les lois éternelles des sociétés, l'ordre et l'humanité.

Ils demandent l'union des deux Principautés, un Prince étranger de sang latin, le respect des traités-

la recunoaștință de la naționalitate, des instituții în armonie cu les beșoins du pays, l'amélioration et le développement du bien être de toutes les classes, la supresșion du servage, enfin l'abolition de la traite et de l'esclavage.

Je partage avec mes compatriotes l'espoir que, sous le gouvernement de votre Altesse Impériale, l'action providentielle de la France s'étendra à un peuple gallo-latin, qui se considère comme membre de la famille française; et que le despotisme n'osera plus, comme cela a eu lieu depuis 1815, faire fouler par ses hordes sauvages le sol et les droits de la Roumanie. ⁽¹⁾

Je suis avec respect, Monseigneur
de votre Altesse Impériale,

le très humble et très obéissant serviteur

César Bolliac.

rue de beau... Paris,

No. 40.

IN NUMELE POPORULUI ROMANŪ

Dreptate-Frăție

GUVERNUL PROVIZORIU ALLU ROMANIEI

Pentru caussa sacră la care a luat parte eminentă și pentru capacitatea d'a ține postulū de secretarū de care avu o imperioasă nevoie, guvernul provizoriū numește secretarū allū guvernului pe D. Conștandin Romanescu.

Domnu Eliade i va face cunșcut dispoziția guvernului provizoriū.

(1) Estrasă din *Choix de lettres et mémoires* sur la question roumaine, par M. César Bolliac—1852-1856. Lithog. Goyer, 7. p. Dauphine—Paris.

(Suscriși) Stefan Goleseu, Hristian Tell, Ioan Elia-
de, Gheorghe Magheru, Maior Plesoianu, Preotul Sapeă.
13 Iunie 1848.

No. 20 — Craiova,

In tabăra regenerației (1)

No. 41.

Rapportul lui Dervișu Pasa, Comisar otoman în Principate, în privința administrațiunii principelui Știrbei.

București — Decem. 1854.

Am sosită în București la $12/23$ An gustu, anul corent, știrea viitoare întorceri a Alteței Sêlle Principele Stirbei în România. răspândită, în țerră ca uă nouă nenorocire. produssese uă nemulțumire generală în clasa Boerilor și în partidul național; într'unu cuvînt opoziția să părea că se întinde în totă țerra și mare majoritate acelor ce mă vedea accușa pe principe de înaltă trădare către I Pörtă.

Impressiunea acestei stări de iritațiune în care aflam spiritele a fostu atât de adâncă assupră'mi, în câtu am cređut unu moment că sprijinal forțelor militare ar fi neapărat trebuinciosu spre a manține ordinea publică la sosirea Alteței Sêlle; măsură cu atâtu mai tristă și regretabilă pentru țerră, că, de la retragerea Rușilor, țerra se bucura d'ua liniște desevirșită, sub egida armatei imperiale a Augustului meu Saveranū.

Capetele d'accusație contra Prințului Știrbei se pot resuma ast-felū:

Nesupunere sistematică către guvernulū Maiestății

(1) Originalul îl posedă D. C. Romanescu. — Acestu decretū nu figură în *Monitorul* dela 48, și nici în vre o altă fôie din acea epocă.

Selle Imperiale Sultanul; simpatie întrăgă pentru Russia, și trădarea tuturor intereselor țerei în favoarea politicei cotropitoare a acestei din urmă puteri, printr'un sistem de delapidare a finanțelor publice, și de corupțiune imitată (puiséc dio scóla curatá rusésécá.

Am împărțitú d'erú lucrarea mea în două părți: politică și administrativă.

PARTEA POLITICA

Este știut că guvernul Majestății Selle Sultanului a aflatú, dintr'ună epistolă a prințului Ghica al Moldovei, ca data din ^{25 Iunie} 1853, că Impăratul Rusiei n'ăvitasé pe cét doi prinți a întreape relațiile lor cu Sublima Pórtă, și a înceta trimiterea tributului Alteța Sa Reșid-Pașa, prin epistola sea de la 25 Iunie, transmise prințului ordinul Sublimei Porți d'a părăsi Moldavia, fiind-că Russia atacasse prin acestú actú arbitrariú sistemul Principatelor în bazele selle; și fiindú că essersicial autorității legitime devenea imposibilú în acea stare de lucruri. Alteța Sa avnssese îngrijirea d'a adăoga încă că, în cađulú când Prințipele n'ar voil a se supune acestui ordin, Sublima Pórtă va lua măsurile cuviincióse ce í le dicta interesele și drepturile selle.

Asupra acestui ordin, Prințipele Știrbei convocă Divanul Ad-hoc, sub numirea de Adunarea generală; și adăogând la membrii permanenți un Mitropolit și pe Episcopul de Buzéu, de Râmnicú și de Argeșú, făcu un răspuns Sublimei Porți prin care dicea că această Adunare rógă pe Prințipe printr'o adresă a na părăsi țerra, în împrejurările critice în care se afla atunci; și cere noul instrucțiuni.

Aici opinia publică acusă pe Prințipe că a surprins în această circumstantă religia guvernului otoman,

pentru interesul său personal, și în interesul Rusiei comitând prin urmare un act de înaltă trădare.

Divanul ad-hoc a fost convocat, nu în urma unei dorințe exprimate liber din partea majorității Boerilor, ci numai prin instigare a consulului Rusiei, în înțelegere cu Principele; și că adresa acestei Adunări prezentată Porții, ar fi fost preparată mai din 'nainte prin influința directă și consiliile aceluiași consul, și impusă Adunării pentru a o subscrie.

Cercetările mele asupra acestui obiect se resumă astfel;

La 2 August, D. Coleqoum (consulul engles) dete oficial principelui scrisoarea Alteței Sâlle Reșid-Pașa; și primi, ca și colegul său consulul frances, promisiunea verbală că se va supune ordinului Sablimei Porți, și că va părăsi țerra în 3 zile. Într'adevăr, după câte-va zile principele făcea pregătirile de plecare; bagajul său era gata, și caii de poște comandați. După părerea unora, acesta nu era de câtă uă prefăcătorie.

Fiind că D. Coleqoum stăruia să aibă un răspuns înscris, la 7 August séra principile trimisse în sfârșit pe secretaria sa a'i anunța că nu pôte părăsi țerra fiind-că Boerii se opun la plecarea sa, și fiind că Divanul are a fi convocat spre a delibera asupra acestui obiect.

La 9 August Divanul se adună, într'un mod extraordinar; și prezintă principelui uă adresă scrisă prin care 'l ruga să ramâie în țerra(1).

Tôte informațiile luate din sorginte mai multă saă mai puțin demne de credință, se unesc asupra acestui punct, adică: că convocarea acestui Divan a fost în realitate (au fond), rezultatul instigărilor principelui și al consiliilor consulului rusesc; și că adresa a fost preparată mai dinainte de secretarul de

(1) Vezi Anexa Lit A, pag. 123, și Lit. B, pag. 125.

Stată, Iónnū Manu, și impusă Adunării. Din ceea ce urmează, se va vedea până la ce punctă această aserțiune este întemeiată.

Unul din membrii Divanului a declarat ceea ce urmează:

„Divanul, țice el, a fost convocat a provoca opinia sa asupra circumstanței de față. Cu câte-va zile înainte de reunirea Divanului, D. Iónid, care nu erea deprinsă a mă visita, sē infacișeză la mine, și 'mi spune că consulul rusșū voesce ca adresa să fie adoptată de Divan; căci alt fel refusul ar avea grave consecințe pentru membrii săi.

„In ședința aceea uă comisiune fu numită a redacta adresa într'ua cameră deosebită. Iónū Manu citi conceptul adresei preparat mai din'nainte.

„Ni se observă că e de prisos a se face mențiune în adresă de curtea protectriță; dar D. Manu răspunse că nu trebuie nimicū schimbat în redacțiunea acelei adrese, făcută de dânsul în înțelegere cu consulul rusescū; și că trebuie a aduce aminte Turcilor că nu sunt singuri a decide despre sôrta noastră.

„Regulamentul organic prescrie că dacă majoritatea acceptă uă propozițiune, minoritatea trebuie să o subscie și dânsa din-preună cu toți cei lalți membrii.»

Conceptul lui Iancu Manu, despre care vorbesc această declarație, există; și e scris chiar de mâna sa.

Un alt membru din cei mai eminenți ai Divanului 'mi a declarat:

„Am fost invitatū să assist la desbaterile Divanului. N'am anzit nici uă desbatere asupra acestei împrejurări. Tôtă Adunarea a sub-scrișū adresa într'o tristă tăcere; și eū amū urmatū essemplul colegilor mei.»

Un al treilea membru, nu mai puțin de credință ia facut următoarea depozițiune:

„Divanul a fost convocatū estra ordinarū, țicea

principele, spre a fi consultat ce era de făcut în împrejurarea de față.

„Secretarul de Stat citi scrisoarea Alteței Sâlle Reșid-Pașă; și președintele consiliului invită pe membrii Divanului a face o adresă către Principe, spre al ruga să nu părăsească țerra; și însemnă mai mulți membrii pentru redactarea acelei adrese.

„Am aflat în urmă că conceptul acelei adrese era făcut mai din 'nainte, și addusă de secretarul Statului în sênul acelei comisiuni de poranțială.»

Unu allu patru-lea membru cu o înaltă pozițiune (trés haut placé), îmi spuse ceea ce urmează:

„Cu câte-va zile înaintea întrunirii Divanului, Iancu Manu se presintă la mină, angajându-mă a ruga pe principe a nu părăsi țearra.

„Președintele Consiliului Miniștrilor a invitată a-dunarea că să voteze o adresă Principelui, ca să rămie în țerră. Atunci o comisiune fu numită pentru redactarea acestei adrese într'oa cameră deosebită; și apoi noi toți am suscris-o, fără nici o altă procedură.“

Trecu acum la alte împrejurări, care au precedat, și au urmat ocupațiunea rusescă.

Se accusă, principele că tot d'acuna a întreținut relațiuni confidentiale cu Russia, și că a pădit tăcere către Sublima Pörtă despre pregătirile de invasiune, când el avea cunoștință cu mult mai 'nainte despre trecerea Prutului de către armata rusescă.

Acastă acușiune, care e foarte gravă, are nevoie a fi bine dovedită. Dacă într'adevăr o asemenea corespondință există, este mai cu neputință a o posseda (la saisir), mai ales într'un timp așa de scurt.

Se afirmă că, către finele lunii lui Noembre 1852, Principele primise o epistolă confidentială de la generalul Niépocoutoky, care-l înștiință despre pregătirile Rusiei pentru o ocupație în curând a Principatului,

Consulul Angliei și al Franciei au auzit și ei vorbindu de această scrisoare, dar cu mult mai târziu.

Este un fapt sigur că la începutul anului 1853, între Martie și Aprilie, sgomotul unei ocupațiuni a țării de către Ruși se lățise tare în București.

Mai totă lumea era convinsă de acesta, afară de Principe, care, până la trecerea Prutului, asigură că nu crede nimic,

Ună persoană bine informată mi a spus că la acea epoca D. Sima din Vienna trimisese la Bucuresci o scrisoare a contelui Orlof, cu următoarea adresă:

«Esecelenței Sêlle Generalului Rudiger, comandantul trupelor rusești în Valahia.»

Se zice că această funcțiune fusese într'adevăr încredințată un minut acestui general.

Se mai zice încă că consulul Rusiei ar fi adresat la acea epocă o cerere oficială Ministerului de interne spre a constata prețul furagelor.

N'am putut verifica această circumstanță; este însă de notorietate publică că palatul era a fi ocupat de principele Paskevich.

Către mijlocul lui Mai, D-l Khaltchinski se duse în Bassarabia lângă Principele Gortcheakoff.

Se acuză Principele că cu această ocaziune ar fi scris lui Gortcheakoff o scrisoare confidențială, spre a-l informa despre pregătirile Turciei pe țărmul drept al Dunării; cum și de măsurile luate deja în Valahia pentru primirea Rușilor.

Nu pot afirma acest fapt, neavând în spijinul meu ca probe de cât asigurări verbale; dar voi face mențiune de o circumstanță importantă.

Cu câțva înaintea trecerii Prutului, D. Poujand, ducându-se la Principe, l'a întrebat, în mod oficial, cum înțelegea a concilia datoritiile sêlle către Poarta Otomană cu obligațiile sêlle către Curtea de la St

Petersburg? Principele la această întrebare a păzit o tăcere absolută.

Am citit copia corespondinței oficiale din Iunie dintre Principele Stirbei cu principele Gortcheacoff la Kiseneff.

Generalul russ informă pe Principe despre viitoră ocupare a Principatelor, ș'adaogă că consulul russ a avut misiunea a iniția pe Principe despre motivele ce au determinat pe Împăratul a ocupa aceste țări.

Principele în răspunsul seu asigură pe generalul russ că autoritățile din țară vor da tot concursul posibil trupelor imperiale; și termină exprimându-și nerăbdarea sa d'al asigura și prin grai despre devotamentul seu pentru serviciul Împăratului.

Pe lângă copiile acestei corespondințe, se află și ofișul principelui către Consiliul administrativ, No. 1114 din 11 Iunie 1853 spre a lua măsurile necesare pentru trebuințele oștirii rusești, cum și a Nottet comunicate de autoritățile rusești relativ la modul de aprovizionare.

Nu știu dacă Principele a făcut la timp S. Porții cunoscut această comunicare.

La sosirea avangardei rusești, sub comanda generalului Anrep, nă comisiune oficială de Miniștri a fost trimisă la frontieră spre a felicita armata de invasiune.

Ginerile principelui, D. Plagino, atunci prefect al poliției, puse a se face un imens cort (tente) triumfal la Colintina. Boierii primăra ordin a se duce acolo în uniformă, spre a primi pe Ruși. Mitropolitul cu clerul seu în costume sacerdotale, stropia cu aiasmă regimentele la trecerea lor.

Mai târziu Gg. Mano a fost trimis în Grecia cu misiune. Vanghele Zappa plătia și trimitea pe față emisari în Tarcia, spre a o revoluționa.

Cât pentru corpul Stavroforilor, de care se vor-

besce, n'a fost organizat de cât după plecarea Principelui, de un comitet compus de Plagino, ginerile prințului, Arsake, V. Zappa și Schina, consulul Greciei.

Când în fine I. Pórtă declară resbelul. Principele, se zice a adresat consiliului de miniștrii un office-rându'i a face să ia parte și țera (s'asocier) la măsurile defensive ale Rusiei pe Dunăre.

Numai o circulară am văzut a departamentului de interne, adresată din ordinul prințului către prefecturile dupe marginea Dunării, cu data din 11 Octombrie 1853; și în care se zice:

«Că prefectura, în înțelegere cu D. D. Comandanți de la Punturile respective, va face cunoscut grănicerilor în activitate ca, în caz de invasiune din partea Turcilor de ceialaltă parte a Dunării, ei să se tragă luând armele cu dânsii, și păstrându-le bine. Cât pentru ceilalți Grănicieri, aleși și desemnați a împlini acest serviciu, și care se află pe la casele lor, să li se facă cunoscut prin mijloce mesteșugite (habilement calculés) în caș de trecerea Dunării de către Turcii ca să se ducă toți armați la reședința Sub-prefecturii locale, spre a împlini acolo sarcina impusă lor de serviciul administrativ.»

Acastă circulară e suscrisă de Iónid.

Sângele românesc curgea deja în atacurile din avanposturi ale pichetelor după marginea Dunării pe când Principele Stirbei se află încă în capul administrațiunii Valahiei.

Principele n'a plecat într'adevăr de cât la ¹⁰/₂₈ Oct., după lupta de la Isakeea după ceși a regulat trebile și a luat din Vistirie cel din urmă trimestru pe anul 1853 adică trei luni înainte din lista civilă.

El ia drumul spre Giurgiu; dér se întoarce după câte-va ore înapoi și să îndreptésă pe uscat către Viena.

Se pretinde că înaintea plăcării s'ele scrisese o epistolă contelui Neschrode, cerându' o subvențiune.

Am văzut numai copia unui offis către consiliul administrativ cu data din $\frac{2}{17}$ Decembrie 1853 în care se zice că Impăratul Rusiei, în vederea pozițiunii celor doi Gospodari demisionați, a găsit de cuvință a le acorda, cu titlul de subvențiune, o parte din lista civilă; prin armare cabinetul imperial rusesc dăruiesce principei Stirbei câte 1000 galbeni pe lună, cu începere de la 1 Ianuarie 1854 (1)

Acest offis e suscris de Gen. Budberg. (2).

No. 42.

ANEXE

Lit A.

Rapportul Divanului ad-hoc către Prințul Stirbei, de la 28 Iuliu 1853, No. 7.

Adunarea Divanului, convocată în virtutea offisului Măriei Telle No. 1311, a văzut, cu cea mai vie înfristare, invitarea ce Vi s'a făcut, prin depeșea Alteței s'elle Reșid Pașa, d'a părăsi țerra în mijloculă gravelor împrejurări în care se află.

Aceste împrejurări, Maria Ta, reclamă cu atât mai mult presința Măriei Talle în capul guvernului, că depărtarea Sa ar produce neapărat paralisie și desorganizare în administrație.

(1) Accea sumă a refuzat-o Stirbei, cu offisul seu din Vienna de la 31 Ian. 1854 către consiliul administrativ etraordinar, dăruind-o în folosul Statului.

(2) Acest act important, din preună cu anexele, și alte acte relative la cestiune, mi s'a comunicat de D. Nicolae Cretulescu, la 1870,

(subscris)

Dervische

Pătruns de aceste considerații, Divanul ad-hoc, organ *credincios* al dorințelor țării, crede a împlini această datorie grăbinduse a adresa Măriei Tale ferbinte să rugăciune ca, pentru binele țării, să nu părăsească cârma statului într'un moment când el are nevoie mai mult de cât tot-davna de înțelepți și inteligenți direcționare despre care ați dat probe strălucite.

Divanul ad-hoc este convins, Măria Ta, că Înalta Poartă a căria mărinimie și bunăvoință către poporul român nu s'a desmințit nici o dată, va bine voi a lua în considerație motivele imperioase ce îl silesc a adresa cu stăruință Măriei Tale această smerită rugăciune, ca s'o depeșneți la picioarele Tronului M. Sale Sultanului.

Divanul speră că Înalta Poartă nu va vedea în această măsură de cât împlinirea datoriei ce ne este impusă d'a conlucra pentru binele public, pe care Majestatea Sa Sultanul l'a avut tot dauna în vedere și care este singurul și nestrămutatul scop al solici-tudinii celor două Înalte Curți, Suzerană și Protec-triță.

(suscriși)

Mitropolitul Nifon.

Episcopul Râmnicului, Calnic.

„ Buzului Filotei

„ Argeșului, Climent.

Bașu-Boeră Banul Gr. Filipescu.

Banul Const. Gr. Ghica

Vornicul Constantin Herescu.

„ Emanoil Arghiropolu.

Logofătul Dimitrie Rallet.

„ Grigorie Grădiștenu.

„ Ión Filipescu.

„ Ión Manu.

„ Ioan Bibescu.

„ Ioan Goleșcu.

- > Ioan Câmpineanu.
- > Scarlat Bărcăneanu.
- > Dimitrie Bibescu.
- > Ioan Oteteleşanu.
- > Grigorie Obedănu.
- > Dimitrie Falcoianu.
- Postelnicu Ioan Alex. Filipescu.
- Aga Petre Obedeanu.
- > Dimitrie Ioanid,

LIT. B.

A son Altesse Mehemet Kurpresitti Pacha, chargé du Grand Visirat.

Altesse !

Le sened de Balta-Liman, qui a suspendu les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, a voulu (dans l'article II) suspendre toute action politique d'un corps représentatif dans ce pays, en confiant à un conseil dit divan ad-hoc les fonctions délibératives de l'ancienne assemblée, et en ne lui attribuant que l'assiette des impôts et l'examen du budget de loi, que le gouvernement lui soumettrait.

Le président de ce Divan ad-hoc était appelé à veiller à ce que ce corps consultatif ne s'écartât point des limites que la Sublime Porte venait de lui tracer, dans sa haute sagesse.

Il y a déjà eu un précédent où ce corps a franchi les bornes de sa mission: ce fut l'adresse du 28 juillet 1853, qui invita l'Hospodar à ne point obéir à l'ordre de la Sublime Porte, qui lui ordonnait de quitter le pays.

Aujourd'hui encore ce corps consultatif vient de sortir de nouveau des limites de ses attributions.

Avant de clore sa session pour l'exercice de 1855, le divan ad-hoc a accepté, sans discussion, une adresse louangeuse décernée à l'Hospodar, proposée par le même membre qui fut le rédacteur de l'adresse de 1853. (1)

On y fait parler, au nom de la nation, le divan qui en appelle au jugement de la postérité; et par un esprit d'adulation, interprète la nature de tous les actes de l'administration de l'Hospodar, de façon à faire croire qu'ils ont assuré à jamais la prospérité du pays. Il y a jusqu'à des allusions politiques, tendant à insinuer que l'Hospodar actuel devrait défendre les institutions de la patrie, institutions qui, nous l'espérons, seront légitimement défendues par notre auguste suzerain.

La responsabilité de cet acte, qui s'écarte manifestement de la compétence de ce corps consultatif, pourrait retomber sur moi, comme président de droit du divan ad-hoc.

La Sublime-Porte ne peut reconnaître légalement que moi, comme exerçant les fonctions de président du divan, avec tout le poids de la responsabilité qui lui incombe: car les ordres que le gouvernement impérial a donnés pour la mise en exécution du Séned de Balta-Liman, ont statué, expressement, par l'office hospodaral, du 17 mars 1850, No. 327, sous No. 2, que:

«Le divan sera sous la présidence du boyard le plus grand et le plus ancien en rang.

Ce n'est que dans le cas où le divan serait appelé à opiner sur des affaires ecclésiastiques, que la présidence [d'après No. 3 de l'office cité] devait être dévolue au métropolitain.

1) Ioan Manu.

Bien que l'Hospodar ait cru pouvoir dévier de cette disposition expresse de la S. Porte, après la mort du Bach-Boyard George Philipesco, et dès la convocation du nouveau divan en 1854, j'ai passé outre, par considération pour la position du vénérable chef de notre Eglise, appelé arbitrairement par l'Hospodar à me remplacer.

Mais les circonstances actuelles m'imposent le devoir de décliner devant Votre-Altesse toute responsabilité de l'initiative prise par le divan ad-hoc, et qui pourrait même être imputé en ma qualité de président, appelé de droit à ces fonctions, par la volonté suprême du gouvernement impérial.

J'ai dû refuser même de signer cette adresse en ma qualité de membre du divan ; et j'ai dû résister aux instances de S. F. le métropolitain, qui à titre de président *de facto* du divan ad-hoc, me pressait de suivre son exemple.

J'ai cru que ma conscience et ma dignité personnelle ne me permettaient point de signer un pareil acte, que je considère comme illégal dans la forme, et comme spécieux dans le fond, et ne tendant à rien moins, dans les circonstances présentes, qu'à en imposer sur le véritable état du pays et sur les maux dont il souffre.

Plus que tout autre, en ma qualité de premier boyard et de président de droit de ce corps, qui s'est écarté de ses devoirs, je suis appelé à protester ici devant votre Altesse contre l'illégalité flagrante de cette adresse.

Je proteste, en ma qualité de Valaque et de sujet fidèle de la Sublime Porte, contre l'assertion que cette opinion, émise par une assemblée incompétente représente l'opinion de la nation. Je proteste même contre la supposition que cette adresse, *imposée* au divan ad-hoc soit l'expression vraie des sentiments

des membres qui y siègent. Pour appuyer cette dernière assertion, je n'ai qu'à me référer au fait que l'adresse en question porte la signature d'un des premiers ministres, qui à la connaissance de Votre Altesse, a signé, il y a quelques mois, le mémoire de nos justes griefs contre l'administration actuelle, adressé à S. A. le Grand-Vizir, mémoire qui porte, en tous points, diamétralement le contraire de chaque paragraphe de l'adresse du divan ad hoc.

Votre Altesse daignera ne voir dans la présente protestation que le sentiment de la conscience de mes devoirs.

.....
 Que Votre Altesse daigne peser le poids et la valeur de la voix d'un homme consciencieux et désintéressé, qui ne veut être, avant tout, que bon Valaque et sujet dévoué de son Sazerain.

Je suis, avec le plus profond respect,

Banul C. Gr. Ghico,¹⁾

Bucarest, $\frac{1}{13}$ Mars 1856.

O AMINTIRE DUIOASA din EISLUL NOSTRU DE LA 48

Amicul nostru Ión Negulici de fericită amintire, fost prefect la Prahova în timpul mișcării de la 48, era un pietor renumit, om distins, onest și cu caracter.

Critica ce a făcut lui Eliașe Rădulescu este un cap d'operă, care dovedește în deajuns pe omul cu minte sănătoasă și pe adevăratul democrat.

În Constantinopol locuiam cu toți într'un otel. Până a nu ne despărți de el, când am plecat să facem un vo-

1) Comunicatū tot de D. N. Crețulescu. — E de interesulă moștenitorilor lui Stirbei a publica răspunsulă acestuia la raportul lui Dervișu Pașa.

iagiū în Egipt și Syria, el ne a propus și ne a făcut portretele mie și lui Pleșoianu, reușite de minune, pe care le păstreț ca cel mai scump suvenir de amintirea acestui brav amic și confrate de esil.

Fiind și el unul dintre acei 20 Români esilați și internați la Brussa, ca mosafiri ai Sultansului, după cum diceau Turcii, a făcut portretul Mitropolitului Armenesc din Brussa, în ulei, care a fost admirat de toți câți l-au văzut.

Când am plecat în voiagiū el ne a pătrecut și cu i am dis: „veți, dacă vom peri prin acele locuri selbatice, adu-ți aminte și de noi”. Iar el mi a răspuns lăcărămând: „tuți, tuți, numai dice așa”, și când ne am întors în Constantinopol nu am mai găsit în viață pe amicul și confratele nostru de esil. Fie bine-cuvântată memoria acestui brav democrat Român, plin de devotament și abnegațiune pentru țara lui iubită.

Eū și generalul Maghieru, la anul 1851, am escutat facerea unū monument superb pe câmpul Francilor la Pera din Constantinopole, unde se repausează: Ioan Negulici, pictor Român, Iscovescu, pictor ovrei, și preotul Athanasie Luzin din Craiova.

Iată epitaful lui Negulici, făcut de Bolintineanu:

*It legăna în dureri România
 Trăi, lucră, suri spre a ti saltore;
 Azi, mormint, ți oferi Turcia,
 Si Patria ti fu ultima ti inflare.*

Născut în Câmpu-Lung la 1813.

Mort în Constantinopole la Iunie 1851.

Al. Christofi.

L I S T A

De operile și ziarele, române și streine,
ce potû servi la ISTORIA REVOLUȚIUNII RO-
MÂNE de la 1848, la administratia
de la Balta-Liman și la chestiunea Unirii
Principatelor Dunărene.

O P E R E

Le protectorat du Czar, par J. R. (Eliade) Paris—
1850.

Souvenirs et impressions d'un proscrit, par J. He-
liade Rădulescu, Paris 1850.

Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine
ou sur les événements de 1848 accomplis en Vala-
chie: par J. Heliade Rădulescu. Paris—1851.

Remania viitoare, de mai mulți emigrați.—Paris—1850.

Republica română. idem Paris—1851.¹⁾

Question économique des Principautés danubiennes
par N. Bălcescu—Paris, 1850.

Dernière occupation des Principautés danubiennes,
par la Russie, par G. Chainei (Ion Ghica) Paris, 1853.

De l'abolition du servage dans les Principautés da-
nubiennes, par Al. G. Golesto.—Paris. 1856.

Choix de lettres et mémoires sur la question rou-
maine, 1852—1856, par César Bolliac, lith. Goyer 7.
p. Daupline, — Paris.

Mémoire justificatif de la Révolution roumaine du
^{11/23} Juin 1848—Paris, 1850, (de Capit mișcării de la 48

Epistole către Prințul Stîrbei, de C. A. Rossetti, 1850
și 1851 Paris.

1) Mai e o broșură cu acelașu titlu, în care se demască poli-
tica Russiei, de C. A. Rossetti,—Bruxelles. 1853.